

สถานการณ์เปลี่ยนแปลงเรื้อรังพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก จังหวัดแพร่



นางสาวปิยะธิดา สายขุน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)  
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)  
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
**CHULALONGKORN UNIVERSITY**

MORPHOLOGICAL STUDY ON EAST ASIATIC MANAGER'S HOUSE, PHRAE PROVINCE



A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements  
for the Degree of Master of Science Program in Architecture

Department of Architecture

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
**CHULALONGKORN UNIVERSITY**





ปิยะธิดา สายขุน : สันฐานการเปลี่ยนแปลงเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก จังหวัด  
 แพร่ (MORPHOLOGICAL STUDY ON EAST ASIATIC MANAGER'S HOUSE, PHRAE  
 PROVINCE) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ต็อกเตอร์เทิดศักดิ์ เตชะกิจ  
 ขจร, หน้า.

เรือนพักผู้จัดการบริษัท อีสต์เอเชียติก เป็นหนึ่งในตัวอย่างของบ้านที่แสดงให้เห็นถึงจุด  
 เปลี่ยนของการสร้าง “บ้านไม้แปรรูป” ซึ่งมีประวัติความเป็นมายาวนานกว่า 100 ปี และถูก  
 ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปตามการใช้งานแต่ละยุคสมัย การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการ  
 เปลี่ยนแปลงทางกายภาพและลักษณะสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของอาคาร ด้วยวิธีการสำรวจจริงวัดอาคาร  
 การสัมภาษณ์ รวมถึงการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและการใช้งานจาก  
 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่สามารถสืบค้นได้

จากการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงของอาคารแบ่งได้เป็น 4 ช่วงเวลา คือ (1) ช่วงปี  
 พ.ศ.2468-2478 (2) ช่วงปี พ.ศ.2479-2500 (3) ช่วงปี พ.ศ.2501-2540 และ(4) ช่วงปี พ.ศ.2541-  
 ปัจจุบัน ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยมากที่สุด คือ บริเวณพื้นที่ชานภายนอก ส่วนที่เกิดการ  
 เปลี่ยนแปลงแล้วมีผลต่อพื้นที่ใช้สอยตลอดจนรูปทรงของอาคารมากที่สุด คือ พื้นที่ระเบียงโล่งชั้นบน  
 ที่มีการติดผนังหน้าต่างในยุคหลัง นอกจากนี้ จากการสืบค้นลักษณะดั้งเดิมของอาคารไปถึงช่วงปี  
 พ.ศ.2468-2478 พบว่าลักษณะสถาปัตยกรรมในช่วงเวลาดังกล่าวมีความแตกต่างจากรูปแบบใน  
 ปัจจุบันหลายประการ เช่น มีระเบียงทางเดินชั้นบนเปิดโล่ง 2 ด้าน และมีชานทั้งชั้นบนชั้นล่าง และ  
 จากการศึกษาหน้าต่างไม้ในโครงสร้างส่วนต่างๆ ทั้ง หลังคา ผนัง รวมถึงระบบการก่อสร้าง พอ  
 อนุมานได้ว่าเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกเป็นหนึ่งในจุดเริ่มต้นของบ้านไม้แปรรูปหลังอื่นๆ ที่  
 เห็นได้ในปัจจุบัน ด้วยสภาพป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ และทำให้มีการใช้หน้าต่างไม้ที่มีขนาดใหญ่กว่าที่ใช้  
 ทั่วไปในปัจจุบัน

ภาควิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา สถาปัตยกรรม

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2560

# # 6073358425 : MAJOR ARCHITECTURE

KEYWORDS: EAST ASIATIC COMPANY / PHRAE / LUMBER / ORIGINAL ARCHITECTURE

PIYATHIDA SAIKHUN: MORPHOLOGICAL STUDY ON EAST ASIATIC MANAGER'S HOUSE, PHRAE PROVINCE. ADVISOR: ASST. PROF.TERDSAK TACHAKITKACHORN, Ph.D., pp.

East Asiatic Manager's House which was built over 100 years ago, is one of the examples that represent the turning point of lumber houses in Thailand. Its function and form have been changed in every period. The objective of this research is to study the morphology of East Asiatic Manager's house and to study the original appearance and space of this architecture by measures surveying, interviewing, studying related documents, and analyzing the structure and usability.

According to the research, the changes of this architecture and be divided into 4 periods: (1) 1925-1935 A.D, (2) 1936- 1957, (3) 1958-1997, and (4) 1998-present. During these periods of time, the most effective changed parts are the terrace outside the house and the upper verandah around the house. The another result of the research is that the most previous appearance of the architecture can be confirmed that it existed in 1925-1935 A.D and had some differences from the current existing, such as, the verandah and the terraces. Moreover, from the result of the study of wood sections in the structure and the construction, East Asiatic Manager's House can be deduced that it is one of the original of present lumber houses. However, in that period, the forestry abundance caused the use of the larger wood size comparing to the common use in nowadays.

Department: Architecture

Student's Signature .....

Field of Study: Architecture

Advisor's Signature .....

Academic Year: 2017

## กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้มีคุณคุณต่อไปนี้ที่ให้การอนุเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์และภาพถ่าย  
เก่า รวมถึงบุคลากรอีกหลายท่านในจังหวัดแพร่ที่ไม่ได้กล่าวนาม ดังนี้ (1) อ.พิมพ์พันธุ์ เพชรรัตน์  
รักษาการผู้อำนวยการสถาบันประชารัฐพิทักษ์ป่า (2) ผศ.ทัศนียา สุปรีชากร ทายาทอดีต  
ผู้อำนวยการโรงเรียนป่าไม้แพร่ (3) คุณดารา ยาร์ด ทายาทอดีตผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก (4)  
คุณเสรี ชมพูนมิ่ง อดีตผู้รับเหมาทำไม้สัก (5) คุณอดุลย์ อดุลวัฒน์ศิริ ทายาทสลาเตียม เวียงกลาง  
หนึ่งในช่างไม้ท้องถิ่นที่สร้างคัมภีร์บุรี

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร ที่ให้คำปรึกษา การชี้แนะ  
กระบวนการคิด รวมถึงผลักดันจนทำให้การศึกษาชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒนา ธาดานิติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาริชา  
วงศ์พยัต ดร.ชมชน พุสินไพบูลย์ และ รองศาสตราจารย์ ดร.ณวิทย์ อ่องแสงชัย ในการเป็น  
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ช่วยให้คำแนะนำในการพัฒนาปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้มีความชัดเจน  
และถูกต้องมากขึ้น

ขอขอบคุณ คุณเสฏฐวุฒิ บำรุงกุล ที่ช่วยเหลือด้านการหาข้อมูลทั้งภาคเอกสารและ  
ภาคสนาม ด้านการนำเสนอข้อมูล การเขียนเล่มวิทยานิพนธ์ที่ถูกต้องตามหลักภาษา และให้  
คำแนะนำตลอดช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

ขอขอบคุณครอบครัวที่ให้การสนับสนุนทุนการศึกษาและกำลังใจตลอดระยะเวลา  
การศึกษา

รวมถึงขอขอบคุณคุณสมศักดิ์ วงศ์บุตร ผู้ล่วงลับที่เป็นแรงบันดาลใจในการตัดสินใจ  
ทำการศึกษาในครั้งนี้

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ฎ
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	2
1.3.1 ขอบเขตพื้นที่.....	2
1.3.2 ขอบเขตเนื้อหา.....	4
1.4 ระเบียบวิธีศึกษา.....	4
1.4.1 การทบทวนวรรณกรรม.....	4
1.4.2 การรวบรวมข้อมูล.....	4
1.4.3 วิเคราะห์ข้อมูล.....	7
1.4.4 สรุปผลการศึกษา.....	7
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม.....	10
2.1 ทบทวนวรรณกรรมด้านประวัติศาสตร์.....	10
2.1.1 ประวัติศาสตร์การทำป่าไม้ในจังหวัดแพร่ : ทรัพยากรท้องถิ่น – ธุรกิจสัมปทานไม้ ต่างชาติ.....	10
2.1.2 ประวัติบริษัทอีสต์เอเชียติกและประวัติอาคารที่ทำการบริษัทในจังหวัดแพร่.....	15

2.1.3 กำแพงเมืองเก่าแพร่.....	19
2.2 ทบทวนวรรณกรรมด้านสถาปัตยกรรม.....	21
2.2.1 การศึกษาภาพรวมของสถาปัตยกรรมไม้ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวตะวันตก ในพื้นที่ภาคเหนือและประเทศไทย.....	21
2.2.2 การศึกษาภาพรวมของสถาปัตยกรรมไม้ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวตะวันตก ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองแพร่.....	26
2.2.3 การศึกษาเกี่ยวกับวัสดุไม้และพัฒนาการก่อสร้างโครงสร้างไม้.....	27
2.3 สรุปการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้น.....	31
บทที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของอาคารเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก.....	32
3.1 ข้อมูลทั่วไปของพิพิธภัณฑน์ป่าไม้.....	32
3.1.1 ข้อมูลเบื้องต้น.....	32
3.1.2 ความเป็นมาของโครงการ.....	32
3.2 ลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมโดยรอบเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก.....	33
3.2.1 ความเป็นมาและลักษณะที่ตั้งของโครงการ.....	33
3.2.2 ลักษณะสภาพแวดล้อมของอาคาร.....	35
3.2.3 รายละเอียดทางสถาปัตยกรรมของอาคารพิพิธภัณฑน์อื่น ๆ.....	37
3.2.3.1 อาคารพิพิธภัณฑน์ 1.....	37
1) รูปแบบสถาปัตยกรรม.....	38
2) วัสดุโครงสร้างอาคาร.....	39
3.2.3.2 อาคารพิพิธภัณฑน์ 2.....	39
1) รูปแบบสถาปัตยกรรม.....	40
2) วัสดุโครงสร้างอาคาร.....	41
3.3 ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และสภาพทั่วไปในปัจจุบันของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก.....	42

3.3.1 รูปแบบสถาปัตยกรรม .....	43
3.3.2 วัสดุโครงสร้างอาคาร .....	44
บทที่ 4 ผลการศึกษาสัณฐานการเปลี่ยนแปลงเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก จังหวัดแพร่... 46	
4.1 ลักษณะดั้งเดิมของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ช่วงปี พ.ศ.2468-2478 .....	46
4.1.1 ลักษณะทางกายภาพ .....	47
4.1.2 ลักษณะการใช้พื้นที่ .....	55
4.2 ลักษณะเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ช่วงปี พ.ศ.2479-2500 .....	59
4.2.1 ลักษณะทางกายภาพ .....	59
4.2.2 ลักษณะการใช้พื้นที่ .....	66
4.3 ลักษณะเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ช่วงปี พ.ศ.2501-2540 .....	69
4.3.1 ลักษณะทางกายภาพ .....	69
4.3.2 ลักษณะการใช้พื้นที่ .....	76
4.4 ลักษณะเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ช่วงปี พ.ศ.2541-ปัจจุบัน .....	78
4.4.1 ลักษณะทางกายภาพ .....	78
4.4.2 ลักษณะการใช้พื้นที่ .....	83
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา.....	86
5.1 สัณฐานการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก .....	86
5.1.1 การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ .....	91
5.1.2 การเปลี่ยนแปลงลักษณะพื้นที่ใช้สอย .....	92
5.1.3 สรุปการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก .....	93
5.2 ลักษณะดั้งเดิมทางกายภาพของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก .....	95
5.2.1 ลักษณะทางกายภาพ .....	95
5.2.2 ลักษณะการใช้พื้นที่ .....	98

5.3 ข้อสังเกตอื่น ๆ.....	100
5.4 ข้อเสนอแนะ.....	101
.....	102
รายการอ้างอิง.....	102
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	105



จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
**CHULALONGKORN UNIVERSITY**



## สารบัญรูปภาพ

ภาพ 1	ขอบเขตพื้นที่ที่บริษัทอีสต์เอเชียติกเช่า (ที่มา หอจดหมายเหตุ).....	1
ภาพ 2	แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของอาคารบ้านพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก.....	3
ภาพ 3	อาคารบ้านพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก.....	3
ภาพ 4	แผนภูมิแสดงขั้นตอนการดำเนินการ.....	8
ภาพ 5	แผนผังสรุปลำดับเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการป่าไม้เมืองแพร่.....	13
ภาพ 6	แผนผังสรุปลำดับเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการป่าไม้เมืองแพร่.....	13
ภาพ 7	แผนผังเมืองแพร่จำลองการตั้งถิ่นฐานของชาวต่างชาติยุคสัมปทานป่าไม้.....	14
ภาพ 8	ภาพถ่ายระหว่างการทำงานในป่าและแผนที่การทำไม้ในภาคเหนือของไทย โดย Mr.Peder Hedegaard พนักงานบริษัทอีสต์เอเชียติก ที่เข้าทำงานในสยามเมื่อปี พ.ศ.2454 .....	15
ภาพ 9	แผนที่บริเวณวิทยาลัยวนศาสตร์ G คือ บ้านพักอาจารย์ หรือ เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์ เอเชียติกในอดีต ที่มา ทศनिया สุปรีชากร.....	16
ภาพ 10	Mr. Hans Niels Andersen และราชินิกุลเดนมาร์กที่เสด็จทอดพระเนตรกิจการป่าไม้ ของบริษัทอีสต์เอเชียติก .....	17
ภาพ 11	ภาพถ่าย พนักงาน กับอาคารบริษัทอีสต์เอเชียติก จังหวัดแพร่ ถ่ายโดย Mr.Peder Hedegaard.....	18
ภาพ 12	ตำแหน่งกำแพงเมืองแพร่.....	20
ภาพ 13	เรือนพักผู้จัดการของบริษัทสัมปทานป่าไม้ตะวันตกบริษัทอื่นๆในภาคเหนือ.....	22
ภาพ 14	บ้านหลุยส์ที่ เลียวโนเวนส์ เจ้าของบริษัทหลุยส์ที่ เลียวโนเวนส์ บริษัทสัมปทานไม้ใน จังหวัดลำปาง.....	22
ภาพ 15	บ้านแฮร์ริส บ้านพักมิชชันนารีในเชียงใหม่.....	22
ภาพ 16	เรือนพักเอกอัครราชทูตเบลเยียมประจำประเทศไทย.....	23
ภาพ 17	บ้านอับดุลราฮิม.....	23
ภาพ 18	ภาพบังกะโลที่อินเดียและออสเตรเลีย.....	25

ภาพ 19	ภาพแสดงการใช้พื้นที่ระเบียง.....	25
ภาพ 20	ภาพโครงสร้างไม้ค้ำเจ้ายอดเรือน จ.ลำพูน แสดงลักษณะไม้ที่ถูกแปรรูปด้วยการใช้ เครื่องมือขวานถาก .....	27
ภาพ 21	ภาพกิจการโรงเลื่อยของบริษัทอีสต์เอเชียติก.....	28
ภาพ 22	ภาพสามมิติท่อนซุงแสดงลายไม้ที่ได้จากการเลื่อยไม้แบบ Plain Sawn และ แบบ Quarter Sawn ที่มา .....	29
ภาพ 23	หน้าตัดท่อนซุงแสดงการเลื่อยไม้แบบ Plain Sawn และ แบบ Quarter Sawn.....	29
ภาพ 24	องค์ประกอบทางกายภาพของท่อนซุงและการนำไปใช้งาน ปรับปรุงจาก Visual Function: An Introduction to Information Design .....	29
ภาพ 25	ส่วนประกอบโครงสร้างทั่วไปของหลังคาไม้ และพื้นไม้.....	30
ภาพ 26	ตำแหน่งที่ตั้งพิพิธภัณฑ์ป่าไม้ ปรับปรุงจากภาพถ่ายดาวเทียม.....	34
ภาพ 27	แสดงผังโดยรวมของโครงการพิพิธภัณฑ์ป่าไม้ และอาคารอื่นๆในสังกัดส่วนฝึกรวม สำนักบริหารงานกลาง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช.....	34
ภาพ 28	ผังบริเวณโครงการพิพิธภัณฑ์ ป่าไม้ และตำแหน่งมุมมอง (ภาพ 29-32) .....	35
ภาพ 29	บริเวณด้านหน้าอาคารพิพิธภัณฑ์ 1 และอาคารหอพัก จากมุมมองสนามหญ้าทาง ทิศเหนือ(1).....	35
ภาพ 30	ด้านหน้าอาคารพิพิธภัณฑ์ 2 (2).....	35
ภาพ 31	สนามเทนนิสมุมมองจากเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก (3).....	35
ภาพ 32	บริเวณถนนหน้าเรือนพักผู้จัดการบริษัทฯ และโครงสร้างถึงเก็บน้ำเก่าข้าง อาคารหอพัก (4).....	35
ภาพ 33	บริเวณด้านหลังกำแพงและด้านหลังเรือนพักผู้จัดการบริษัทเอเชียติก .....	36
ภาพ 34	บริเวณด้านหลังกำแพงและด้านหลังเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก .....	36
ภาพ 35	สภาพโดยรอบของกำแพง .....	36
ภาพ 36	สภาพโดยรอบของกำแพง .....	36
ภาพ 37	บันไดขึ้นกำแพงเมือง ทางทิศใต้ของเรือนพักผู้จัดการบริษัทฯ.....	36

ภาพ 38	บันไดทางเดินขึ้นกำแพงเมือง .....	36
ภาพ 39	บริเวณทางเดินในสวน .....	36
ภาพ 40	อาคารพิพิธภัณฑ์ 1 ด้านหน้า .....	37
ภาพ 41	อาคารพิพิธภัณฑ์ 1 ด้านหลัง .....	37
ภาพ 42	ผังพื้นที่อาคารพิพิธภัณฑ์ 1 ชั้น 1 ชั้น 2 และชั้นใต้หลังคา .....	38
ภาพ 43	สภาพทั่วไปของ อาคารพิพิธภัณฑ์ 1 .....	39
ภาพ 44	อาคารพิพิธภัณฑ์ 2 .....	39
ภาพ 45	ผังพื้นที่อาคารพิพิธภัณฑ์ 2 .....	40
ภาพ 46	สภาพทั่วไปของ อาคารพิพิธภัณฑ์ 2 .....	41
ภาพ 47	ภาพด้านเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกมุมมองจากสนามเทนนิส .....	43
ภาพ 48	ภาพด้านเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกด้านหน้าจั่ว .....	43
ภาพ 49	สภาพทั่วไปของอาคาร .....	44
ภาพ 50	สภาพภายนอกอาคารชั้นล่าง.....	44
ภาพ 51	สภาพภายในอาคาร ชั้นล่าง .....	45
ภาพ 52	สภาพภายในอาคาร ชั้นบน .....	45
ภาพ 53	แบบจำลองสามมิติลักษณะทางสถาปัตยกรรมเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ในช่วงปีพ.ศ.2468-2478.....	47
ภาพ 54	แบบจำลองสามมิติแสดงส่วนประกอบต่างๆของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ในช่วงปีพ.ศ.2468-2478.....	49
ภาพ 55	รูปตัดแสดงรายละเอียดหน้าต่างบานเกล็ด .....	52
ภาพ 56	รูปตัดตามขวางของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2468-2478.....	54
ภาพ 57	รูปตัดตามยาวของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2468-2478.....	54
ภาพ 58	แบบจำลองสามมิติแสดงการแบ่งพื้นที่การใช้งานของเรือนพักผู้จัดการบริษัท อีสต์เอเชียติกในช่วงปีพ.ศ.2468-2478 .....	56

ภาพ 59 รูปตัดอาคารแสดงพื้นที่ระเบียงของเรือนผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วง พ.ศ.2468-2478 .....	57
ภาพ 60 ผังพื้นเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกช่วง พ.ศ.2468-2478 ส่วนสี่เหลี่ยมคือ บริเวณระเบียงรอบอาคาร.....	58
ภาพ 61 แบบจำลองสามมิติลักษณะทางสถาปัตยกรรมเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ในช่วงปีพ.ศ.2479-2500.....	59
ภาพ 62 แบบจำลองสามมิติแสดงส่วนประกอบต่างๆของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ในช่วงปีพ.ศ.2479-2500.....	61
ภาพ 63 รูปตัดแสดงรายละเอียดหน้าต่างบานเกล็ดเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกใน ช่วงปี พ.ศ.2479-2500 .....	64
ภาพ 64 รูปตัดตามขวางแสดงโครงสร้างของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2479-2500 .....	65
ภาพ 65 รูปตัดตามยาวแสดงโครงสร้างของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2479-2500 .....	65
ภาพ 66 แบบจำลองสามมิติแสดงการแบ่งพื้นที่การใช้งานของเรือนพักผู้จัดการบริษัท อีสต์เอเชียติกในช่วง พ.ศ.2479-2500.....	67
ภาพ 67 ผังพื้นอาคารเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกช่วงพ.ศ.2479-2500 .....	68
ภาพ 68 แบบจำลองสามมิติลักษณะทางสถาปัตยกรรมเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ในช่วงปีพ.ศ.2500-2540.....	69
ภาพ 69 แบบจำลองสามมิติแสดงส่วนประกอบต่างๆของอาคารในช่วงปีพ.ศ.2500-2540 .....	71
ภาพ 70 รูปตัดตามยาวแสดงโครงสร้างของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2501-2540 .....	75
ภาพ 71 รูปตัดตามยาวแสดงโครงสร้างของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2501-2540 .....	75
ภาพ 72 แบบจำลองสามมิติแสดงการแบ่งพื้นที่การใช้งานของเรือนพักผู้จัดการบริษัท อีสต์เอเชียติกในช่วง พ.ศ.2501-2540.....	76
ภาพ 73 ผังพื้นเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกช่วงปี พ.ศ.2501-2540 .....	77

ภาพ 74 แบบจำลองสามมิติลักษณะทางสถาปัตยกรรมเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ในช่วงปี พ.ศ.2541- ปัจจุบัน.....	78
ภาพ 75 แบบจำลองสามมิติแสดงส่วนประกอบต่างๆของอาคารในช่วงปีพ.ศ.2541-ปัจจุบัน.....	79
ภาพ 76 รูปตัดตามขวางแสดงโครงสร้างของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2541-ปัจจุบัน.....	82
ภาพ 77 รูปตัดตามยาวแสดงโครงสร้างของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2541-ปัจจุบัน.....	82
ภาพ 78 แบบจำลองสามมิติแสดงการแบ่งพื้นที่การใช้งานของเรือนพักผู้จัดการบริษัท อีสต์เอเชียติกในช่วง พ.ศ.2541-ปัจจุบัน.....	84
ภาพ 79 ผังพื้นเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกช่วงปีพ.ศ.2541-ปัจจุบัน.....	85
ภาพ 80 สันฐานการเปลี่ยนแปลงของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกและเหตุการณ์ สำคัญที่เกี่ยวข้อง.....	90
ภาพ 81 การติดหน้าต่างที่ระเบียงทางเดิน (Verandah) ชั้นบน.....	94
ภาพ 82 การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชานภายนอก.....	94
ภาพ 83 การแบ่งพื้นที่ภายใน.....	95
ภาพ 84 ลักษณะหน้าต่างวัสดุไม้ของอาคารในส่วนหลังคา.....	96
ภาพ 85 ลักษณะหน้าต่างวัสดุไม้ของอาคารในส่วนชั้น 2.....	97
ภาพ 86 ลักษณะหน้าต่างวัสดุไม้ของอาคารในส่วนชั้น 1.....	97
ภาพ 87 การพาดช่วงกว้างของอาคารดั้งเดิม.....	98
ภาพ 88 สรุปลักษณะการใช้พื้นที่ของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก.....	99
ภาพ 89 ส่วนประกอบโครงสร้างเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก เปรียบเทียบกับ โครงสร้างไม้ทั่วไป.....	100

## สารบัญตาราง

ตาราง 1 รายละเอียดองค์ประกอบหน้าไม้ขนาดต่าง ๆ ของอาคาร ช่วงปี พ.ศ.2468-2478 .....	50
ตาราง 2 รายละเอียดองค์ประกอบหน้าไม้ขนาดต่าง ๆ ของอาคาร ในช่วง พ.ศ.2479-2500.....	62
ตาราง 3 รายละเอียดองค์ประกอบหน้าไม้ขนาดต่าง ๆ ของอาคารใน ช่วง พ.ศ.2501-2540.....	72
ตาราง 4 รายละเอียดองค์ประกอบหน้าไม้ขนาดต่าง ๆ ของอาคารในช่วง พ.ศ.2541-ปัจจุบัน.....	80
ตาราง 5 สรุปการเปลี่ยนแปลงของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงเวลาต่าง ๆ.....	86



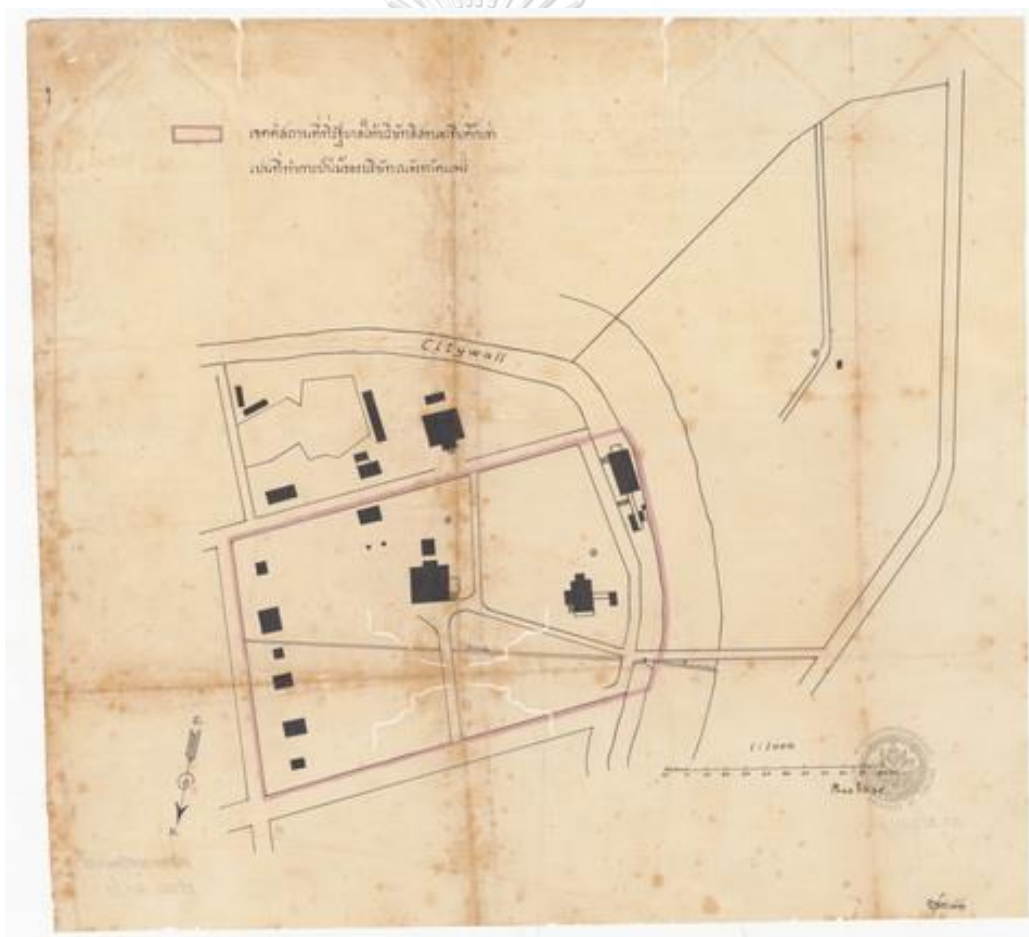
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
CHULALONGKORN UNIVERSITY

## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จังหวัดแพร่เป็นแหล่งทรัพยากรไม้สักที่มีชื่อเสียงมาตั้งแต่อดีต ในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 มีบริษัทต่างชาติหลายบริษัทเข้ามาตั้งบริษัทสัมปทานไม้สักที่จังหวัดแพร่เพื่อส่งกลับไปขายที่ยุโรป โดยเฉพาะบริษัทอีสต์เอเชียติกเป็นบริษัทที่ได้รับสัมปทานไม้สักในจังหวัดแพร่ยาวนานมากที่สุด ซึ่งในการดำเนินการสัมปทานไม้สักในครั้งนั้น บริษัทได้เช่าที่ดินและทำการก่อสร้างอาคารขึ้นมาจำนวนหนึ่ง ในปี พ.ศ.2449 เพื่อใช้เป็นเรือนพักและที่ทำการของบริษัท



ภาพ 1 ขอบเขตพื้นที่ที่บริษัทอีสต์เอเชียติกเช่า (ที่มา หอจดหมายเหตุ)

เมื่อหมดสัญญาสัมปทานไม้สัก รัฐบาลไทยโดยกรมป่าไม้ ได้ตั้งกองโรงเรียนป่าไม้ขึ้น ณ บริเวณพื้นที่ดังกล่าวในปีพ.ศ.2478 และยกฐานะเป็นคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อ

ปี พ.ศ.2541 มีการเปลี่ยนการใช้งานของกลุ่มอาคารบริษัทอีสต์เอเชียติกมาเป็นพิพิธภัณฑ์การป่าไม้ เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมเผยแพร่ความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการทำป่าไม้และประวัติของสถานที่

เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ตั้งอยู่ริมถนนถนนคุ้มเดิม ตำบลในเวียง บนกำแพงเมืองเก่าแพร์ โดยในปัจจุบันมีลักษณะเป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นบนเป็นไม้สัก โครงสร้างหลังคาไม้มุง กระเบื้องลอนคู่ ไม่มีชานภายนอก ชั้นล่างเป็นผนังก่ออิฐ โดยเป็นหนึ่งในกลุ่มอาคารที่ทำการบริษัท สัมปทานไม้สักจากเดนมาร์กในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่สร้างขึ้นในเขตเมืองเก่าแพร์เมื่อประมาณปี พ.ศ.2449 เคยถูกใช้เป็นที่ประทับชั่วคราวของมกุฎราชกุมารแห่งเดนมาร์กเมื่อครั้งเสด็จมาเยี่ยมชม กิจการสัมปทานป่าไม้ของบริษัทอีสต์เอเชียติก (พรศิริ เวียงเก่า, 2552) แสดงถึงความสำคัญของอาคาร หลังนี้ในช่วงที่กิจการสัมปทานไม้ในจังหวัดแพร์มีความรุ่งเรือง

อาคารหลังนี้เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเมืองแพร์ นอกจากนี้สถาบันประชาธิปไตยพิทักษ์ป่า ผู้เป็นเจ้าของอาคาร มีแผนเสนอของบประมาณเพื่อปรับปรุง อาคารหลังนี้ให้กลับมาใช้งานได้ดังเดิม จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางสถาปัตยกรรม ดั้งเดิมของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ดังนั้นหากมีการดำเนินการเปลี่ยนแปลงอาคารหลังนี้ เพื่อใช้งานต่อไปโดยปราศจากความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะดั้งเดิมของตัวอาคาร ย่อมส่งผลให้อาคาร สูญเสียเอกลักษณ์และคุณค่าที่แท้จริงของของอาคารไปอย่างน่าเสียดาย การศึกษานี้สามารถเป็น ฐานข้อมูล เพื่อเป็นทางเลือกในการบูรณะอาคารในอนาคตได้

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

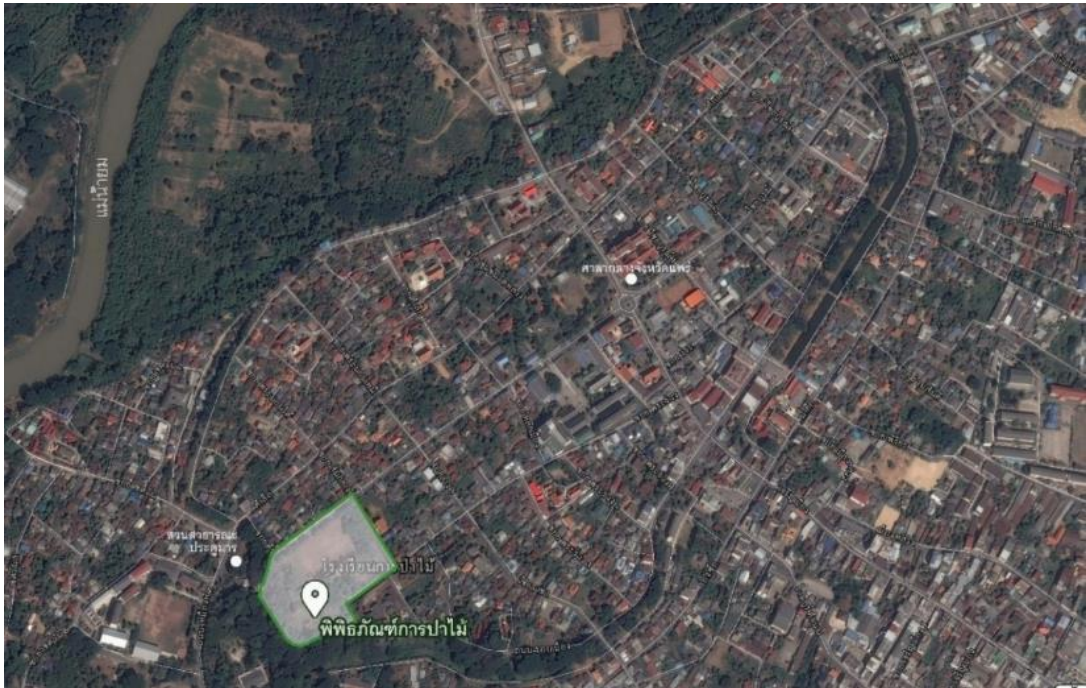
- 1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก
- 2) เพื่อศึกษาลักษณะดั้งเดิมทางกายภาพของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก

## 1.3 ขอบเขตของการศึกษา

### 1.3.1 ขอบเขตพื้นที่

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาเฉพาะเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก (อาคารพิพิธภัณฑ์ 3 / บ้านบนเมก) ศูนย์ฝึกอบรมที่ 1 (แพร์) เลขที่ 33 ถนนคุ้มเดิม ต.ในเวียง อ.เมือง จ.แพร์





ภาพ 2 แผนที่แสดงตำแหน่งที่ตั้งของอาคารบ้านพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ปรับปรุงจากภาพถ่ายดาวเทียม (Google Earth 2560)



ภาพ 3 อาคารบ้านพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก

### 1.3.2 ขอบเขตเนื้อหา

การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก หมายถึง การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพที่สะท้อนผ่านข้อมูลจาก 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ลักษณะรูปแบบภายนอก (รูปด้าน, รูปตัด) (2) การจัดวางผังพื้นที่ และ (3) การใช้งาน

## 1.4 ระเบียบวิธีศึกษา

ในการศึกษาสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ประกอบด้วยระเบียบวิธีการศึกษา 4 ขั้นตอน ดังนี้

### 1.4.1 การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี จากวรรณกรรม วิทยานิพนธ์ การวิจัย และเอกสารต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม เพื่อประกอบการสันนิษฐานและสืบค้นลักษณะทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก โดยศึกษาเกี่ยวกับประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ทบทวนวรรณกรรมด้านประวัติศาสตร์
  - (1) ประวัติศาสตร์การทำป่าไม้ในจังหวัดแพร่ : ทรัพยากรท้องถิ่น – ธุรกิจสัมปทานไม้ต่างชาติ
  - (2) ประวัติบริษัทอีสต์เอเชียติกและประวัติอาคารที่ทำการบริษัทใน จ.แพร่
  - (3) กำแพงเมืองแพร่
- 2) ทบทวนวรรณกรรมด้านสถาปัตยกรรม
  - (1) การศึกษาภาพรวมของสถาปัตยกรรมไม้ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวตะวันตก ในพื้นที่ภาคเหนือและประเทศไทย
  - (2) การศึกษาภาพรวมของสถาปัตยกรรมไม้ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวตะวันตก ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองแพร่
  - (3) การศึกษาเกี่ยวกับวัสดุไม้และพัฒนาการก่อสร้างโครงสร้างไม้

### 1.4.2 การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ เพื่อสืบค้นข้อมูลประกอบการสันนิษฐานลักษณะอาคารในอดีต แบ่งเป็น 3 วิธีดังนี้

### 1) การรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสาร

การรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งเอกสารชั้นต้น และเอกสารชั้นรอง โดยข้อมูลเอกสารที่จะดำเนินการรวบรวมนั้นประกอบด้วย

(1) ภาพถ่ายเก่าของกลุ่มอาคารบริษัทอีสต์เอเชียติกซึ่งเป็นหลักฐานเบื้องต้นที่ทำให้ทราบว่าเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกมีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ภาพถ่ายเก่าเหล่านี้ถ่ายโดยเจ้าหน้าที่บริษัทอีสต์เอเชียติกคือ Mr.Pedar Hedegaard (ถ่ายในช่วงปี พ.ศ.2454-2463 ) และ Mr.Poul Fogh (ถ่ายในช่วงปี พ.ศ.2470-2481) นอกจากนี้ยังมีภาพถ่ายในช่วงที่ศาสตราจารย์เทอดสุปรีชากร เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยวนศาสตร์(พ.ศ.2489-2499) และภาพถ่ายเก่าอื่น ๆ จากพิพิธภัณฑ์ป่าไม้แพร์

(2) ร่างโครงการพิพิธภัณฑ์ป่าไม้แพร์ เอกสารชุดนี้จัดทำขึ้นโดยสถาบันประชารัฐพิทักษ์ป่าเพื่อเตรียมการบูรณะฟื้นฟูกลุ่มอาคารบริษัทอีสต์เอเชียติก มีข้อมูลประวัติอาคารเบื้องต้นและการครอบครองพื้นที่โดยหน่วยงานต่าง ๆ

(3) เอกสารสัญญาเช่าที่ดินของบริษัทอีสต์เอเชียติก ปี พ.ศ.2449 และ พ.ศ.2469 เป็นเอกสารสำเนาเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑ์ป่าไม้แพร์

(4) แบบผังวัดเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก รวมถึง อาคาร 1 และ อาคาร 2 ซึ่งเป็นกลุ่มอาคารที่ทำการบริษัทอีสต์เอเชียติกที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน รังวัดเมื่อปี พ.ศ.2553 แต่แบบผังวัดนี้ยังขาดส่วนโครงสร้างหลังคาของเรือนพักผู้จัดการบริษัทซึ่งเป็นอาคารที่ต้องการศึกษา

### 2) การรังวัดทางสถาปัตยกรรม

รังวัดในส่วนของโครงสร้างหลังคาเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกซึ่งไม่มีในแบบผังวัดปี พ.ศ.2553 และรังวัดอาคารตามสภาพจริงในปัจจุบันแล้ว เปรียบเทียบกับแบบผังวัดเดิม พร้อมทั้งสำรวจร่องรอยการซ่อมแซม รื้อถอน และต่อเติม เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการสัมภาษณ์และวิเคราะห์หาความแตกต่างรวมถึงการเปลี่ยนแปลงของอดีตและปัจจุบัน

### 3) การสัมภาษณ์

โดยใช้แบบผังวัดที่ได้จากการสำรวจภาคสนามและภาพถ่ายประกอบการสัมภาษณ์ คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์มีประเด็นหลักๆคือ (ก) ความเกี่ยวข้องของผู้ให้สัมภาษณ์กับอาคารที่ศึกษา (ข) ช่วงเวลาการใช้งานอาคารที่ศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์ (ค) ลักษณะของอาคารในช่วงเวลาที่ผู้ให้สัมภาษณ์ใช้งานหรือพบเห็น



(7) คุณเกียรติศักดิ์ แจ้งชูศักดิ์ หัวหน้ากองช่างโรงเรียนป่าไม้แพร่ ช่วงปี พ.ศ.2536-ปัจจุบัน สัมภาษณ์ประเด็นเกี่ยวกับการซ่อมแซมต่อเติม อาคารช่วงปี พ.ศ.2536-ปัจจุบัน

(8) อาจารย์บุญส่ง วงवार ศิษย์เก่าวิทยาลัยวนศาสตร์ช่วงปี พ.ศ.2494-2496 และอดีตผู้อำนวยการโรงเรียนป่าไม้แพร่ช่วงปี พ.ศ.2515-2520 สัมภาษณ์ประเด็นเกี่ยวกับการใช้งานอาคารยุควิทยาลัยวนศาสตร์ และช่วงปี พ.ศ.2515-2520

### 1.4.3 วิเคราะห์ข้อมูล

1) นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาศึกษาประเด็นต่าง ๆ อย่างละเอียด วิเคราะห์พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงเวลาต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดแพร่ พัฒนาการทางประวัติศาสตร์การทำป่าไม้ในพื้นที่ล้านนา และพัฒนาการทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงกับพื้นที่ได้ โดยในการดำเนินการวิเคราะห์จะทำการวิเคราะห์ผ่านการจัดทำเส้นเวลา

2) จัดทำแบบจำลองรูปแบบอาคารที่ศึกษาได้ด้วยโปรแกรมสร้างแบบจำลอง (SketchUp)

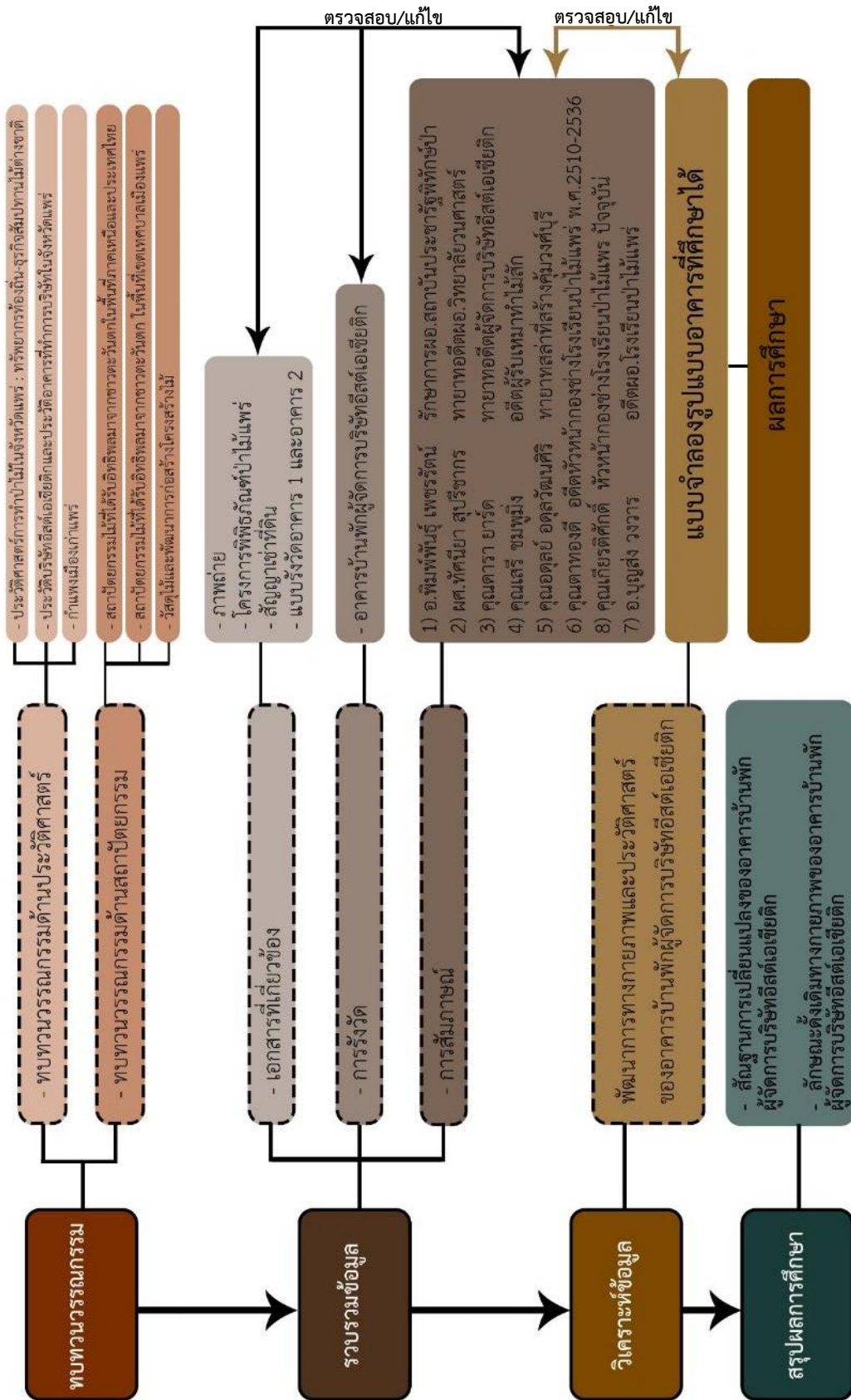
3) นำแบบจำลองอาคารที่จัดทำไปประกอบการสัมภาษณ์เพื่อสืบค้นรูปแบบอาคารที่เก่ากว่าและเพื่อการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง

4) จัดทำแบบจำลองรูปแบบอาคารในแต่ละช่วงเวลา เป็นครั้งสุดท้าย

### 1.4.4 สรุปผลการศึกษา

สรุปผลการศึกษาโดยการนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดทำเป็นแบบจำลองสามมิติ และแบบสถาปัตยกรรม เพื่อแสดงให้เห็นถึงถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง และลักษณะสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก





ภาพ 4 แผนภูมิแสดงขั้นตอนการดำเนินการ

### 1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เกิดความเข้าใจในคุณค่าและเอกลักษณ์ของอาคารเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกซึ่งสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลสู่การอนุรักษ์และการศึกษาด้านต่าง ๆ ต่อไปอย่างชัดเจน
- 2) เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านการก่อสร้างและรูปแบบทางสถาปัตยกรรมในแต่ละช่วงเวลา เพื่อเป็นทางเลือกในงานอนุรักษ์และปรับปรุงอาคารเรือนพักผู้จัดการอีสต์เอเชียติกต่อไป
- 3) ได้พัฒนาองค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมเพื่อใช้ต่อยอดในการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าแพร่ด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวและการสำนึกคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน



## บทที่ 2

### ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมครอบคลุมการศึกษาด้านประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมเพื่อประกอบการศึกษาและสันนิษฐานลักษณะทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก จังหวัดแพร่

#### 2.1 ทบทวนวรรณกรรมด้านประวัติศาสตร์

การทบทวนวรรณกรรมทางด้านประวัติศาสตร์ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องข้อกับหัวข้อที่ทำการศึกษา เป็นการปูพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับบริบททางประวัติศาสตร์ในสมัยที่มีการก่อสร้างเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก โดยมีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่ ประวัติศาสตร์การทำป่าไม้ในจังหวัดแพร่ ประวัติบริษัทอีสต์เอเชียติก จนถึง ประวัติศาสตร์ของสถานที่ตั้งอาคาร

##### 2.1.1 ประวัติศาสตร์การทำป่าไม้ในจังหวัดแพร่ : ทรัพยากรท้องถิ่น – ธุรกิจสัมปทานไม้ต่างชาติ

การศึกษาประวัติศาสตร์ไม้สักจากหนังสือ *การป่าไม้เมืองแพร่* (แสงแข ชมพูนมิ่ง, 2548) รวมถึงการสัมภาษณ์คุณเสรี ชมพูนมิ่ง อดีตผู้รับเหมาทำไม้ในสมัยที่บริษัทอีสต์เอเชียติกได้รับสัมปทาน พบว่า ไม้สักเป็นทรัพยากรที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดแพร่ โดยพบมากตั้งแต่ยอดดอยถึงลุ่มแม่น้ำ ไม่ว่าจะเป็นแม่น้ำยม แม่น้ำางาว แม่สอง แม่หลาย แม่คำมี ตลอดไปถึงแม่พวก แม่ปาน จนสุดเขตแดนจังหวัด (แสงแข ชมพูนมิ่ง, 2548) ด้วยคุณภาพที่ดีของไม้สัก จึงทำให้มีคนที่ต้องการใช้ไม้สักมาก ตั้งแต่คนในพื้นที่ไปจนถึงคนนอกพื้นที่ จากเดิมที่ใช้ไม้ในป่าเพียงเพื่อดำรงชีพ จนเกิดการตัดไม้เพื่อค้าขายขึ้น ทำให้ต้องมีการวางแผนจัดการทรัพยากรในชุมชน ซึ่งการจัดการป่าเหล่านี้มีตั้งแต่การจัดการที่อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน ไปจนถึงการใช้ความรู้ทางวิชาการในการจัดการทรัพยากร

ในสมัยโบราณเมืองแพร่ยังอยู่ในยุคเศรษฐกิจพอเพียงชีพในระบบศักดินา ภายใต้อาณาจักรล้านนา และมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่เคร่งครัด กรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของเจ้าผู้ครองนคร รวมถึงฝืนป่าและทรัพยากรไม้สักด้วย เฉพาะชนชั้นเจ้านายเมืองแพร่เท่านั้นจึงจะมีสิทธิ์ตัดฟันไม้สักออกมาใช้ปลูกสร้างคุ้มได้ ชาวบ้านทั่วไปส่วนใหญ่จะใช้ไม้ชนิดอื่นที่หาได้ง่ายในการปลูกสร้างบ้านเรือน เช่น ไม้ไผ่ จากการสัมภาษณ์คุณตาเสรี ชมพูนมิ่ง นักเขียนและผู้เคยประกอบกิจการรับเหมาทำไม้ในจังหวัดแพร่ สันนิษฐานว่า การห้ามประชาชนตัดฟันไม้



สักมาสร้างบ้านเรือนอาจเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งของเจ้าหลวง ในการป้องกันมิให้มราชฎรตัดฟันไม้สักหมดป่า จนถือได้ว่าเรือนไม้สักเป็นเครื่องบ่งบอกศักดิ์ดินอย่างหนึ่งในสมัยนั้น (เสรี ชมพูมิ่ง, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2560)

เมื่อชนชาติตะวันตกเริ่มมีอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น เพราะต้องการทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะทรัพยากรไม้สัก มีหลักฐานการแจ้งจากเจ้าเมืองเชียงใหม่และลำปางว่ามีชาวต่างชาติเข้ามาตัดไม้และค้าไม้บริเวณชายแดน แสดงให้เห็นว่าชาวต่างชาติเข้ามามีบทบาทตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ.2385 แล้ว ชาติตะวันตกเหล่านี้เริ่มเข้ามาติดต่อธุรกิจทำไม้กับเจ้าผู้ครองนครทางภาคเหนือ ซึ่งต้องมีการเสียค่าเปิดป่า (ประมูล) และค่าต่อไม้ต่อจำนวนไม้ที่ตัดฟันออกจากป่า ซึ่งรายได้เหล่านี้เป็นทรัพย์สินส่วนตัวของเจ้าผู้ครองนคร ป่าไม้จึงถูกแบ่งปัน และเป็นมรดกตกทอดไปยังลูกหลานของเจ้าผู้ครองนครนั้น ๆ ได้ (แสงแข ชมพูมิ่ง, 2548)

ชาวต่างชาติเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นบริษัทที่เคยทำสัมปทานในพม่ามาก่อน แล้วจึงขยายพื้นที่เข้ามาในภาคเหนือของประเทศไทย เมื่อตัดฟันไม้จากพื้นที่ทางภาคเหนือแล้ว จะขนส่งลงมายังกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ใช้วิธีล่องแพซุงนับพันมาตามแม่น้ำ มีสถานีป่าไม้เพื่อพักซุงเป็นระยะ ๆ ตามหัวเมืองสำคัญๆ เช่น ปากน้ำโพธิ์ เป็นต้น (กิตติชัย วัฒนานิก, 2558) ในเมืองแพร่ นั้น ชาวต่างชาติได้เข้ามาทำสัมปทานป่าไม้เพื่อส่งกลับไปขายที่ยุโรปหลายบริษัท เช่น บริษัทบอร์เนียว บริษัทบอมเบย์เบอร์มา บริษัทอีสต์เอเชียติก โดยเฉพาะบริษัทอีสต์เอเชียติกเป็นบริษัทที่ได้รับสัมปทานไม้สักในแพร่ยาวนานมากที่สุด (แสงแข ชมพูมิ่ง, 2548)

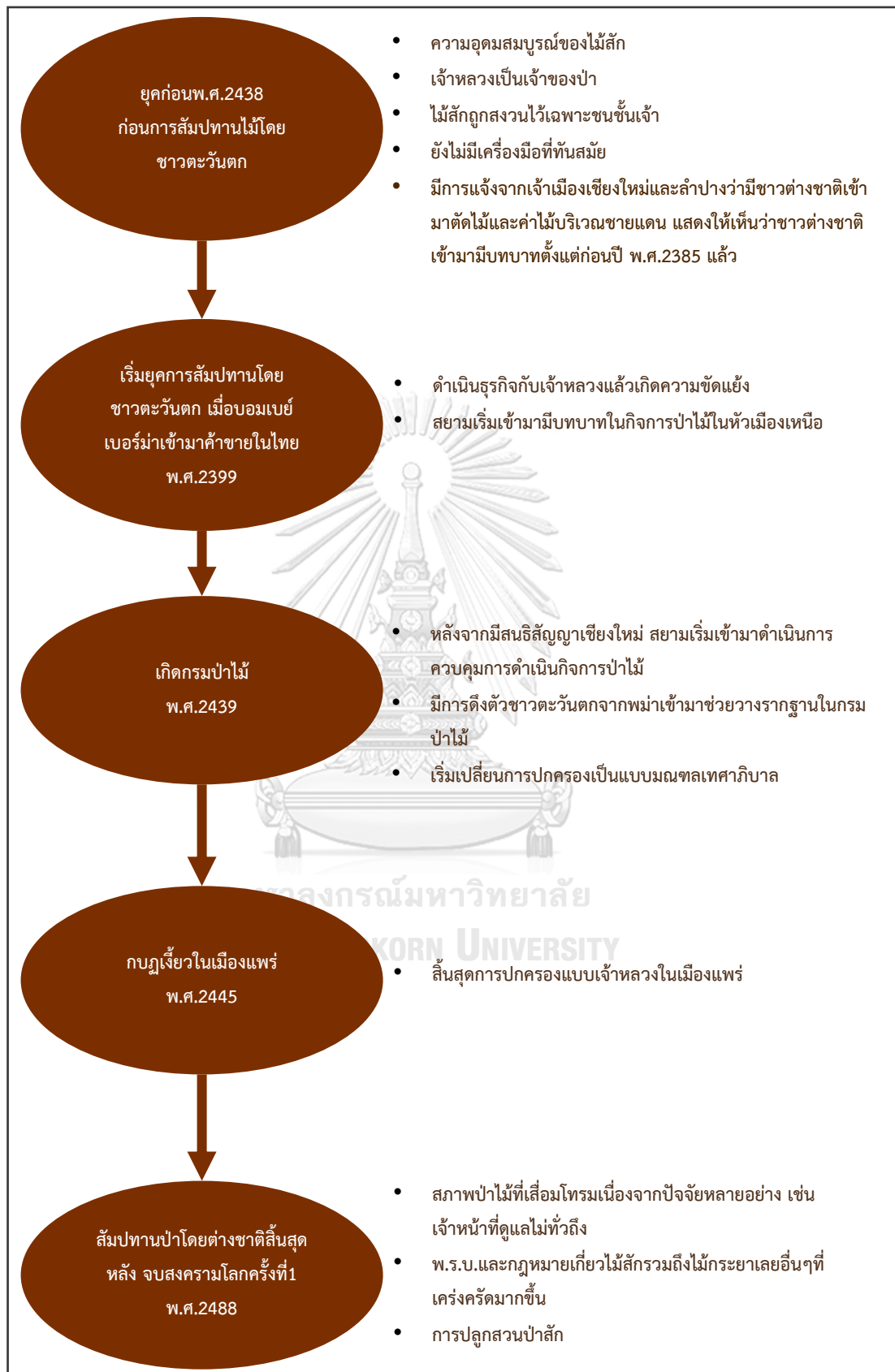
ประมาณปี พ.ศ.2413 รัฐบาลสยามเริ่มให้ความสนใจการปกครองล้านนาอย่างจริงจัง เมื่อรัฐบาลอังกฤษมาสำรวจลู่ทางการค้าไม้สักในเขตเชียงใหม่ สมัยนั้นมีชาวต่างชาติเข้ามาขอทำสัมปทานป่ามากมาย จนเกิดความขัดแย้งแก่งแย่งผลประโยชน์กันระหว่างเจ้าผู้ครองนคร เจ้านายเจ้าของป่า และผู้รับสัมปทาน มีชาวต่างชาติเข้าไปร้องเรียนกับรัฐบาลสยามเป็นจำนวนมาก จึงเกิดสนธิสัญญาเชียงใหม่ ฉบับแรก เมื่อปีพ.ศ.2416 โดยมีข้อกำหนดให้เจ้าของป่าทำสัญญาอย่างรัดกุมกับผู้ขอเช่า เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีพิพาท ปี พ.ศ.2417 มีการออก พรบ.2 ฉบับ สำหรับผู้รักษาเมืองซึ่งจะทำสัญญากับชาวต่างประเทศ และพรบ.ว่าด้วยการภาษีไม้ขนสักและไม้กระยาเลย เป็นการวางรากฐานในการควบคุมการอนุญาตให้ทำป่าไม้สักและการจัดเก็บภาษีไม้สักให้เป็นระเบียบและมีมาตรฐานเดียวกัน กิจการป่าไม้กับชาวต่างชาติในพื้นที่ภาคเหนือดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ โดยมีรัฐบาลสยามคอยควบคุมดูแลอยู่ห่างๆ ระหว่างนั้นรัฐบาลได้พยายามเจรจากับเจ้าผู้ครองนครฝ่ายเหนือจนกระทั่งยอมมีส่วนควบคุมและแบ่งผลประโยชน์จากป่าไม้สักคนละครึ่งเป็นผลสำเร็จประมาณปี พ.ศ.2426 และในปีต่อมารัฐบาลได้ทำสนธิสัญญาเชียงใหม่กับอังกฤษเป็นครั้งที่ 2 คือห้ามคนในบังคับ

อังกฤษเข้าทำป่าไม้ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากรัฐบาลสยาม และห้ามเจ้านายเจ้าของป่า ออกใบอนุญาตแก่ผู้ขอเข้าทำป่าไม้หลายรายในตำบลเดียวกัน เป็นผลทำให้คนในบังคับ อังกฤษเข้ามาทำไม้มากขึ้นจนเกิดความยุ่งยาก ทำให้มีการประกาศห้ามผู้ใดตัดไม้ในเขตเมือง เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน นอกจากจะได้รับอนุญาตจากข้าหลวงใหญ่ประจำ เชียงใหม่เสียก่อน (แสงแข ชมพุมิ่ง, 2548)

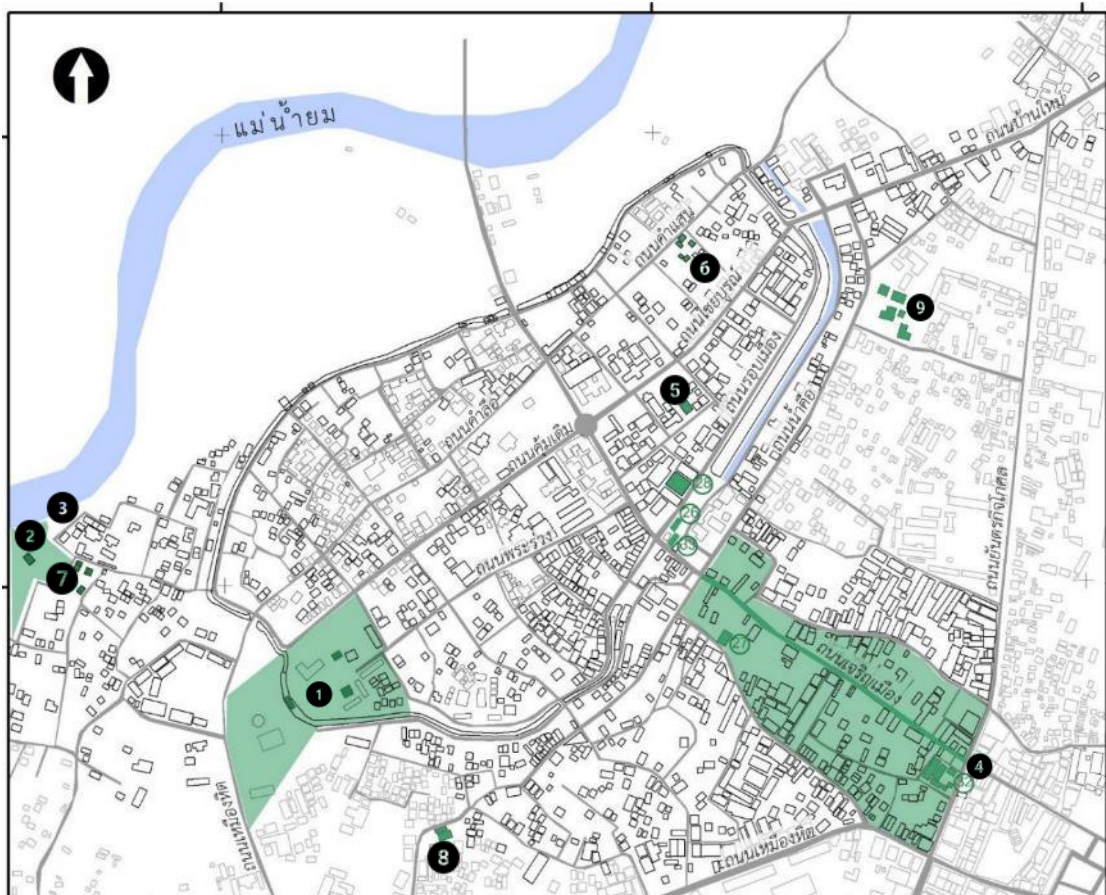
นอกจากนี้รัฐบาลสยามเริ่มมีความสนใจจะหาแหล่งศึกษาวิชาการป่าไม้และเกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการทำป่าไม้เมืองไทยหลายประการ ในปี พ.ศ.2436 กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้ยืมตัว Mr.H.A. Slade ซึ่งขณะนั้นรับราชการดูแลด้านการป่าไม้ในพม่า ให้เข้ามาช่วยให้คำปรึกษาในกิจการป่าไม้ของไทย Mr.H.A. Slade ได้ขึ้นไปตรวจการทำป่าไม้ในหัวเมืองภาคเหนือในปี พ.ศ.2438 ได้พบข้อบกพร่องและได้เสนอแนะวิธีแก้ไขหลายประการ ปี พ.ศ.2439 รัฐบาลสยามก่อตั้งกรมป่าไม้เพื่อดูแลและดำเนินกิจการป่าไม้ในอาณาจักร มี Mr.H.A. Slade เป็นเจ้ากรมป่าไม้คนแรก (แสงแข ชมพุมิ่ง, 2548) มีการส่งนักเรียนไปศึกษาวิชาการทำป่าไม้ยังต่างประเทศ เช่น อินเดีย พม่า เป็นต้น

ในระหว่างนี้ เริ่มมีการปฏิรูปการปกครองหัวเมืองฝ่ายเหนือ เป็นการพยายามรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางของสยาม มีการส่งข้าหลวงมาประจำที่หัวเมืองต่าง ๆ อำนาจของเจ้านายฝ่ายเหนือเริ่มถูกลดทอน ความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างคนในพื้นที่กับคนที่ถูกส่งมาจากส่วนกลางดำเนินมาเรื่อย ๆ พร้อมกับความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์จากกิจการป่าไม้ จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์กบฏเงี้ยวเมืองแพร่ เมื่อปี พ.ศ.2445 เมื่อชนกลุ่มเงี้ยวก่อเหตุจลาจลจับกุมและฆ่าฟันข้าหลวงสยาม ทำให้มีการปราบปรามและเป็นการสิ้นสุดระบอบการปกครองแบบเจ้าหลวงในเมืองแพร่ แพร่ถูกรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางอย่างสมบูรณ์เมื่อปี พ.ศ.2446 ซึ่งนับว่าช้ากว่าหัวเมืองอื่น ๆ ในภาคเหนือ (แสงแข ชมพุมิ่ง, 2548)

กิจการป่าไม้กับชาวต่างชาติยังคงดำเนินต่อไปเพียงเปลี่ยนส่วนแบ่งประโยชน์เท่านั้น และมีการออกกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้เป็นระยะ ๆ กิจการป่าไม้ในขณะนั้นรุ่งเรืองมาก รัฐบาลสยามเริ่มเข้าไปทำไม้เอง ประกอบกับการอนุญาตให้มีการทำไม้ล้างป่าจึงทำให้มีการลักลอบตัดไม้ มีการตัดไม้มากขึ้นจนเกินกำลังของป่า ทำให้เกิดการปลุกสวนป่าสักขึ้นเพื่อเพิ่มผลผลิต กระนั้น คุณภาพของไม้ก็ยังไม่ดีเท่าไม้สักในป่าตามธรรมชาติ รวมถึงมีการออกกฎหมายควบคุมที่เคร่งครัดมากขึ้น ช่วงหลังหลังการเปลี่ยนการปกครอง พ.ศ.2475 จนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุด พ.ศ.2488 บริษัทต่างชาติหลายบริษัทเริ่มหมดสัมปทานไปที่ละบริษัท โดยเฉพาะชาติที่เป็นคู่สงคราม เป็นการสิ้นสุดยุคสัมปทานป่าไม้ของชาติตะวันตกในประเทศไทย



ภาพ 6 แผนผังสรุปลำดับเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการป่าไม้เมืองแพร่



1. บริษัทอีสต์เอเชียติก
2. บริษัททอมเบย์เบอร์มา
3. ที่ตั้งบริษัทอีสต์เอเชียติกก่อนที่จะย้ายมาเช่าที่ดินภายในกำแพงเมือง (ดารา ยาร์ด, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2561)
4. ถนนเจริญเมือง ถนนเศรษฐกิจเส้นหลักที่ชาวต่างชาติ โดยเฉพาะ ชาวจีน และชาวอินเดีย เข้ามาตั้งพื้นที่อยู่อาศัยและค้าขาย
5. เรือนคหบดีชาวแพร่ที่เคยทำงานเป็นเสมียนในบริษัทอีสต์เอเชียติก (ไพรรวรรณ พรินทรากุล, สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2560)
6. บ้านคุณเสรี ชมพูนิง ผู้เคยประกอบอาชีพรับเหมามาทำไม้กับบริษัทอีสต์เอเชียติก
7. วัดเซตวัน วัดที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของชุมชนเนื่องจากการเปิดรับการเข้ามาของชาวต่างชาติที่เข้ามาทำสัมปทานไม้ (ศรีศักร วัลลิโภดม และ วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, 2551)
8. วัดร่องซ้อ วัดที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของชุมชนเนื่องจากการเปิดรับการเข้ามาของชาวต่างชาติที่เข้ามาทำสัมปทานไม้ (ศรีศักร วัลลิโภดม และ วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, 2551)
9. วัดจอมสวรรค์ ,วัดต้นธง วัดที่สร้างโดยชาวจีนยิว ชาวไทใหญ่ ที่เข้ามาพร้อมกับการสัมปทานไม้

ภาพ 7 แผนผังเมืองแพร่จำลองการตั้งถิ่นฐานของชาวต่างชาติยุคสัมปทานป่าไม้

### 2.1.2 ประวัติบริษัทอีสต์เอเชียติกและประวัติอาคารที่ทำการบริษัทในจังหวัดแพร่

เรื่องราวของบริษัทอีสต์เอเชียติกเริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ.2427 เมื่อ Mr.Hans Niels Anderson ซึ่งขณะนั้นเป็นกัปตันเรือ “ทูลกระหม่อม” กัปตันผู้นี้ได้ประกอบกิจการหลายอย่างในประเทศไทย เคยซื้อโรงแรมโอเรียนเต็ลตั้งอยู่ที่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ย่านสีลม เป็นโรงแรมที่ได้มาตรฐานระดับสากลแห่งแรกของประเทศไทย เริ่มก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ.2427 โดยจ้างนายมาริโอ ตามาญโย สถาปนิกอิตาลีเป็นผู้ออกแบบด้วยศิลปะแบบบาโรก อิตาลี เพื่อต้อนรับแขกชาวต่างประเทศระดับสูง (เพ็ญสุภา สุขคตะ, 2554) นอกจากนี้ ได้ขนส่งไม้สักจากสยามไปขายยังยุโรป และบรรทุกถ่านหินจากยุโรปกลับไปจำหน่ายแก่กองเรือสยาม ผลกำไรที่ได้ทำให้สามารถก่อตั้งบริษัท Anderson&Co ต่อมาในปี พ.ศ.2440 บริษัทอีสต์เอเชียติกได้ก่อตั้งอย่างเป็นทางการที่ประเทศเดนมาร์ก ได้รับสัมปทานป่าไม้ที่จังหวัดแพร่ และบางส่วนของลำปาง (แสงแข ชมพูนิง, 2548) โดยในจังหวัดแพร่ได้ตั้งที่ทำการ 1 หลังอยู่ที่บริเวณใกล้ๆกับที่ทำการบริษัทบอมเบย์เบอร์มา ริมแม่น้ำยม บริเวณชุมชนเขตนวัน ปัจจุบันอาคารหลังนี้ได้พังไปพร้อมกับตลิ่งที่ถูกน้ำกัดเซาะ (ดารา ยาร์ด, **สัมภาษณ์**, 2 มีนาคม 2561) ต่อมาได้เช่าที่ดินในบริเวณประตูเมืองแพร่ฝั่งตะวันตก เป็นเนื้อที่ 14 ไร่ 3 งาน 34 วา เมื่อปี พ.ศ.2449 และต่อสัญญาอีกครั้งเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ.2469 ถึงวันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ.2479 (หจจดหมายเหตุ, "การตั้งโรงเรียนป่าไม้") และทำการก่อสร้างกลุ่มอาคารขึ้นมา เพื่อใช้เป็นเรือนพักและที่ทำการของบริษัท ดังแสดงตำแหน่งที่ตั้งอาคารในภาพ 8

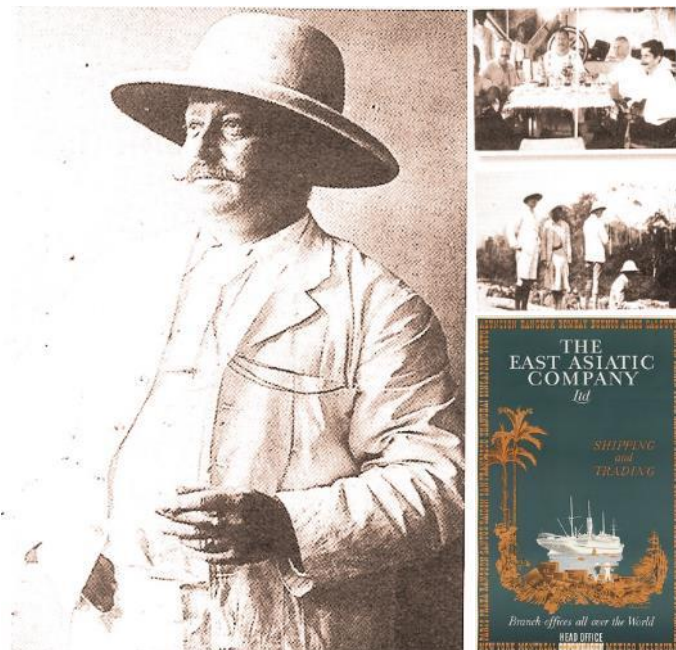


ภาพ 8 ภาพถ่ายระหว่างการทำงานในป่าและแผนที่การทำไม้ในภาคเหนือของไทย โดย Mr.Peder Hedegaard พนักงานบริษัทอีสต์เอเชียติก ที่เข้าทำงานในสยามเมื่อปีพ.ศ.2454 (The Hedegaard family : A Denish-Thai story, 2017)





ในระยะเวลาที่โรงเรียนป่าไม้ยังมีอยู่ เศรษฐกิจในเมืองแพร่ค่อนข้างดี เพราะมีคนเข้ามาเรียนมาก ทำให้คนท้องถิ่นมีรายได้จากการค้าขาย รับซั๊กผ้า ทำห่อพัก และกิจการห่อพัก เป็นต้น แต่ภายหลังโรงเรียนถูกยุบ เศรษฐกิจภายในเมืองแพร่ก็เงียบเหงาลงมาก (พิมพ์พันธุ์ เพชรรัตน์, **สัมภาษณ์**, 10 กันยายน 2560)

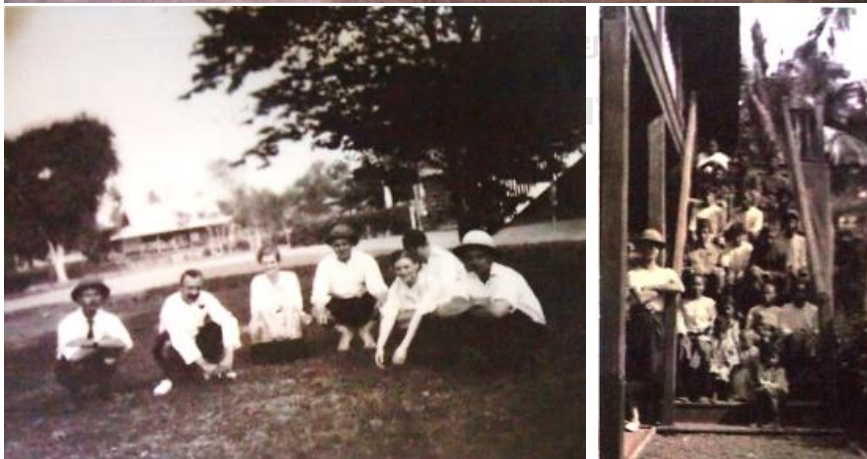


ภาพ 10 Mr. Hans Niels Andersen และราชินีกุลเดนมาร์กที่เสด็จทอดพระเนตรกิจการป่าไม้ของบริษัทอีสต์เอเชียติก (พรศิริ เวียงเก่า, 2552) / (ศรีศักร วัลลิโภดม และ วัลย์ลักษณ์ ทรงศิริ, 2551) / (Bording, 1960: ออนไลน์)

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะเส้นเวลา สามารถสรุปลำดับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบริษัทอีสต์เอเชียติกได้ดังนี้

- พ.ศ.2440 บริษัทอีสต์เอเชียติกถูกก่อตั้งอย่างเป็นทางการที่กรุงโกเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก โดย Mr. Hans Niels Andersen (แสงแข ชมพูมิ่ง, 2548)
- พ.ศ.2440 ได้รับสัมปทานทำไม้สักในเมืองแพร่ บริเวณริมแม่น้ำยมฝั่งขวา และตั้งสำนักงานขึ้นในเมืองแพร่ บริเวณชุมชนเซตวัน
- พ.ศ.2449 เช่าที่ดินเพื่อสร้างอาคารบ้านพักและที่ทำการในจังหวัดแพร่ โดยมีอาคารตั้งอยู่บนกำแพงเมืองเก่า 1 หลัง
- พ.ศ.2473 มกุฎราชกุมาร Frederik ผู้ซึ่งภายหลังเสด็จขึ้นสวดยราชสมบัติเป็นพระเจ้า Frederik ที่ 9 แห่งประเทศเดนมาร์ก พร้อมด้วยเจ้าชาย Knud เจ้าชาย Axel กับเจ้าหญิง Margarethe พระชายา ได้เสด็จมาประทับแรมที่เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกแห่งนี้ในคราวเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการทำไม้ของบริษัท (เทอด สุปรีชากร, 2551)

- พ.ศ.2475 เจ้าชาย Leopold มกุฎราชกุมารแห่งประเทศเบลเยียมและพระชายา คือเจ้าหญิง Astrid ซึ่งเป็นพระภคินีของเจ้าหญิง Margarethe ได้เสด็จมาประทับแรมที่เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก (เทอด สุปรีชากร, 2551)
- พ.ศ.2478 สัญญาเช่าที่ดินสิ้นสุด
- พ.ศ.2479 รัฐบาลไทยโดยกรมป่าไม้ได้ตั้งกองโรงเรียนป่าไม้ขึ้น
- พ.ศ.2486 ได้ยกฐานะเป็นวิทยาลัยวนศาสตร์
- พ.ศ.2501 จัดตั้งโรงเรียนป่าไม้แพร่
- พ.ศ.2536 เปลี่ยนเป็นโรงเรียนการป่าไม้ สังกัดกองฝึกอบรมกรมป่าไม้
- พ.ศ.2541 จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ไม้สัก



ภาพ 11 ภาพถ่าย พนักงาน กับอาคารบริษัทอีสต์เอเชียติก จังหวัดแพร่ ถ่ายโดย Mr.Peder Hedegaard

(The Hedegaard family : A Denish-Thai story, 2017)

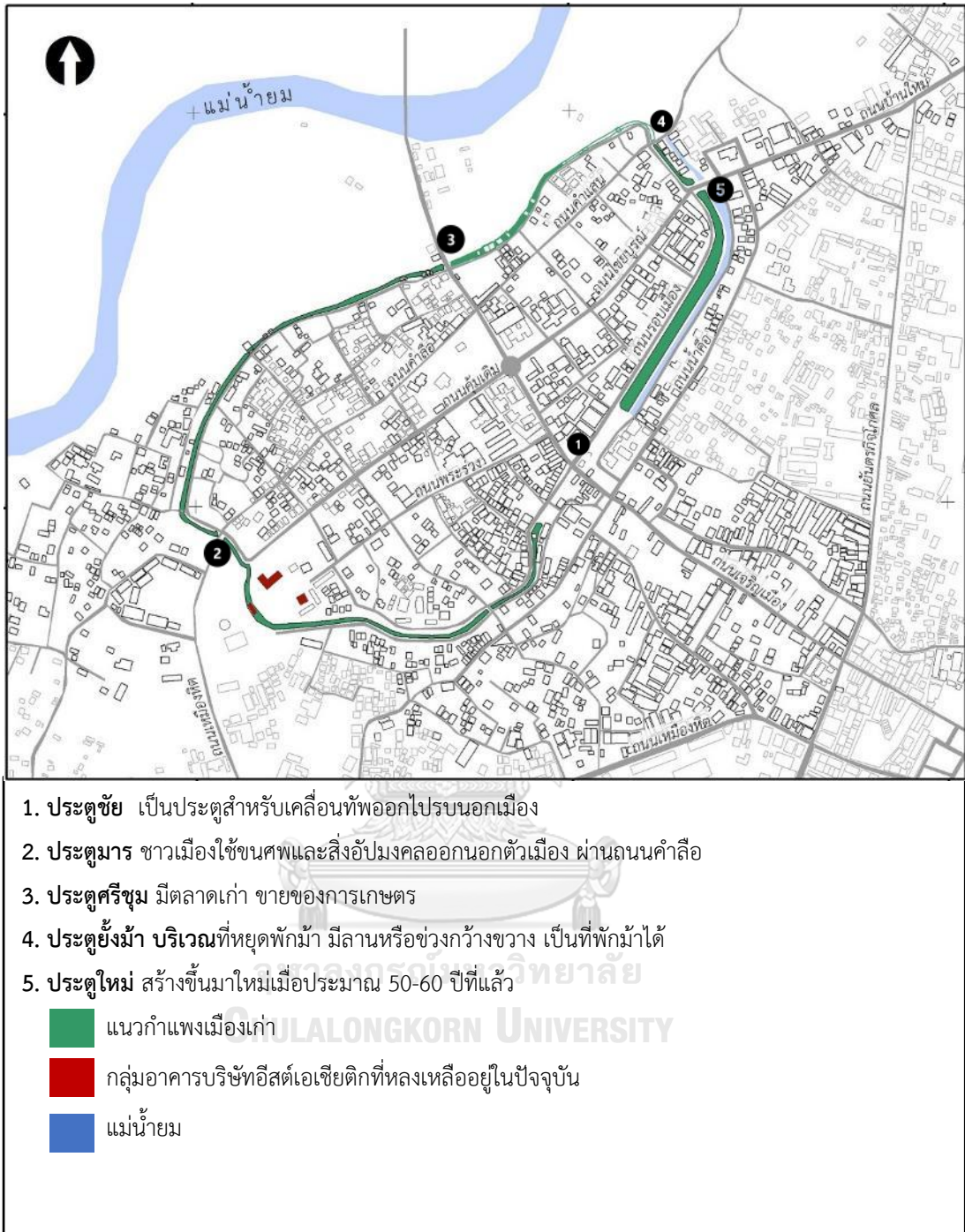


### 2.1.3 กำแพงเมืองเก่าแพร์

อาคาร 3 หลังของบริษัทอีสต์เอเชียติก เป็นอาคารโครงสร้างไม้สัก 2-3 ชั้น ชั้นล่างก่ออิฐถือปูน มีรูปแบบและรายละเอียดโครงสร้างที่แตกต่างกัน โดยเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกตั้งอยู่บนกำแพงเมืองเก่าแพร์ ซึ่งทำให้อาคารหลังนี้มีความโดดเด่นกว่าอาคารหลังอื่นในพื้นที่

กำแพงเมืองเก่าแพร์มีความสูงประมาณ 5-6 เมตร ฐานกว้างราว 10 เมตร ชาวบ้านเรียกว่า เมฆ หรือ เมก เป็นภาษาเมืองเหนือ แปลว่า กั้น กำแพงเมืองนอกจากใช้ป้องกันข้าศึก แล้วยังใช้ป้องกันน้ำท่วมน้ำหลาก จากแม่น้ำยมอีกด้วย อิฐของตัวกำแพงมีลักษณะใหญ่กว่าที่อื่น ๆ ซึ่งน่าจะเสียหายในช่วงเหตุการณ์กบฏเงี้ยว (ศรีศักร วัลลิโภดม และ วัลย์ลักษณ์ ทรงศิริ, 2551) ในปัจจุบัน เนื่องจากการขยายตัวของเมืองจึงทำให้มีการขุดกำแพงดินเปลี่ยนเป็นถนน มีการรื้ออิฐกำแพงเมืองไปทำถนนและที่ลุ่ม มีอาคารหลายหลังตั้งบนกำแพงเมือง เช่น ศาล สถานที่ราชการ บ้านเรือน

เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกตั้งอยู่บนบริเวณที่สูงของแนวกำแพงเมืองเก่า มีต้นไม้ร่มครึ้ม บนอาคารสามารถมองเห็นทัศนียภาพของเมืองได้โดยรอบ เป็นเรื่องแปลกที่มีอาคารบนกำแพงเมืองในสมัยเจ้าหลวง อย่างไรก็ตาม สันนิษฐานว่า เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งของอาคารที่อยู่บริเวณกำแพงเมืองทิศตะวันตก ซึ่งเรียกกันว่า ประตุมาร เป็นประตูเคลื่อนย้ายศพออกนอกเมืองเพื่อประกอบพิธีฌาปนกิจ ตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน (บุญส่ง วรวาร, **สัมภาษณ์**, 5 พฤศจิกายน 2560) บริเวณนี้สมัยก่อนค่อนข้างรกครึ้มไปด้วยป่า เมื่อต่างชาติเข้ามาเช่าที่ดินและทำการปลูกสร้างอาคารบนกำแพงเมือง จึงไม่มีใครสนใจเท่าใดนัก ข้อสันนิษฐานอีกประการหนึ่งคือ การขนส่งไม้ที่ถูกตัดออกมาจากป่าบนภูเขาส่วนใหญ่ใช้วิธีการล่องมาตามแม่น้ำยม สถานีป่าไม้หรือที่ทำการของบริษัทสัมปทานส่วนใหญ่จึงมักเลือกทำเลที่ใกล้กับแม่น้ำ แต่บริษัทอีสต์เอเชียติกนั้นมีทั้งการขนส่งทางน้ำและการใช้รถรางบนบก (แสงแข ชมพูนิง, 2548) ฉะนั้นจึงเป็นไปได้ว่าการตั้งอาคารอยู่บนบริเวณที่สูงเพื่อให้สามารถมองเห็นความเป็นไปบริเวณริมน้ำได้ เนื่องจากบริเวณหลังกำแพงทางทิศตะวันตกมีลักษณะเป็นคลองน้ำตามลักษณะการวางปรากรแบบโบราณ (บุญส่ง วรวาร, **สัมภาษณ์**, 5 พฤศจิกายน 2560) จากการพิจารณาภาพถ่ายเก่าและการสัมภาษณ์คุณทัศนียา สุปริชากร ผู้ใช้อาคารในช่วงประมาณปี พ.ศ.2481-2499 กล่าวว่า ในอดีตบริเวณนี้อาจเป็นทางที่ใช้ล่องซุงไปทางแม่น้ำยม ภายหลังน้ำบริเวณนี้ค่อนข้างตื้นเขินจนสามารถนำฝูงวัวมาเลี้ยงบริเวณนี้ได้ (ทัศนียา สุปริชากร, **สัมภาษณ์**, 31 มีนาคม 2561)



ภาพ 12 ตำแหน่งกำแพงเมืองแพร์

## 2.2 ทบทวนวรรณกรรมด้านสถาปัตยกรรม

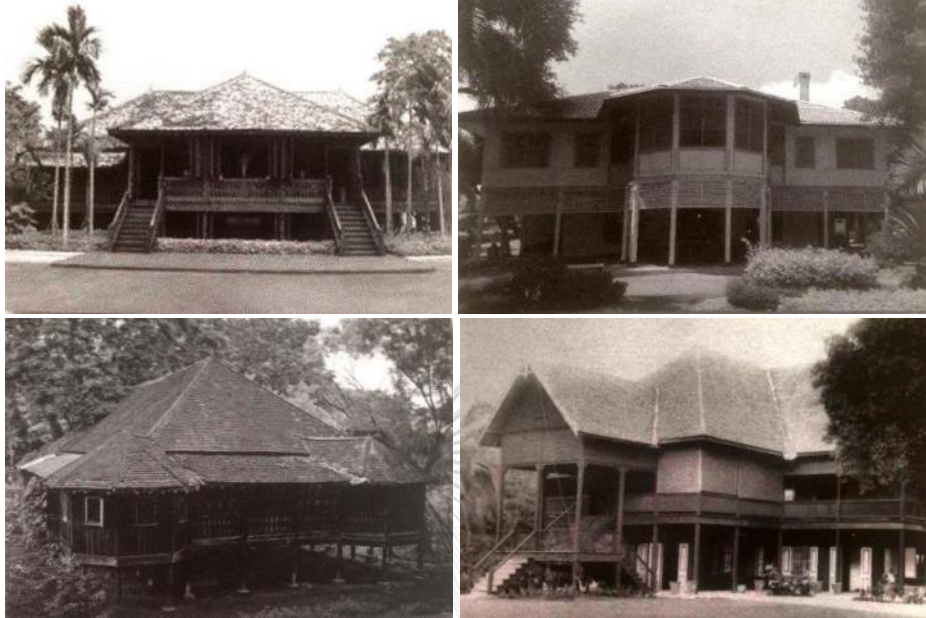
การทบทวนวรรณกรรมด้านสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องหรือสถาปัตยกรรมมีที่มากล้ายคลึงกับอาคารที่ทำการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพ แนวความคิดที่มาของรูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคารที่ศึกษา เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกทางด้านสถาปัตยกรรมนั้นมีค่อนข้างน้อย การที่จะศึกษาลักษณะทางกายภาพดั้งเดิมของตัวอาคารนั้น นอกจากอาศัยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง หลักฐานจากภาพถ่ายและการรังวัดแล้ว ยังต้องศึกษาจากอาคารที่มีลักษณะคล้ายกัน ก่อสร้างในยุคเดียวกัน ไปจนถึงอาคารที่มีแนวคิดที่มาเดียวกัน นอกจากนี้ได้ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการก่อสร้างโครงสร้างไม้ โดยมีกรอบในการสืบค้นวรรณกรรมด้านสถาปัตยกรรมดังนี้

### 2.2.1 การศึกษาภาพรวมของสถาปัตยกรรมไม้ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวตะวันตก ในพื้นที่ภาคเหนือและประเทศไทย

ในการศึกษานี้ นอกจากอาศัยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง หลักฐานจากภาพถ่ายและการรังวัดแล้ว ยังต้องศึกษาจากอาคารที่มีลักษณะคล้ายกัน ก่อสร้างในยุคเดียวกัน ไปจนถึงอาคารที่มีแนวคิดที่มาเดียวกัน เพื่อนำมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบ แล้วนำข้อมูลนั้นมาประกอบการสันนิษฐานลักษณะทางกายภาพของตัวอาคาร

จากการศึกษาวิถีชีวิตและบริบททางประวัติศาสตร์ของการทำสัมปทานไม้ของชาวต่างชาติในภาคเหนือ ตั้งแต่ยุคเจ้าหลวงกาวิโลรสแห่งเชียงใหม่ จนกระทั่งการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ.2475 จากหนังสือ นายห้างป่าไม้ สิ้นชีวิตอดีตล้านนา (กิตติชัย วัฒนานิก, 2558) ซึ่งกล่าวถึงวิถีชีวิตของ ผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปในสมัยนั้นว่า นายห้างป่าไม้ ที่มาใช้ชีวิตในดินแดนล้านนา โดยเป็นวิถีชีวิตแบบฝรั่ง ของใช้ในชีวิตประจำวันก็เป็นของที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ เช่น ชา กาแฟ บุหรี่ เป็นต้น ไม่ได้ใช้ของที่มืออยู่ในท้องถิ่นไปทั้งหมด มีการอบขนมปังบริโภคเองในครัวเรือน เป็นต้น กล่าวคือ ‘เคยมีชีวิตอยู่บ้านเกิดเมืองนอนอย่างไร พอมาอยู่ต่างแดนก็ใช้ชีวิตอย่างนั้น’ (กิตติชัย วัฒนานิก, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบในบ้านพักที่แสดงถึงวิถีชีวิตแบบตะวันตกของผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก เช่น เตาผิงภายในชั้นล่างของบ้าน การแยกบันไดหลักในส่วนห้องนั่งเล่น และบันไดส่วนบริการ การใช้เตา (stove) ซึ่งทำด้วยเหล็กหล่อยี่ห้อ Dover จากประเทศอังกฤษ (เทอด สุปรีชากร, 2551) เป็นต้น นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับนายห้างป่าไม้รวมถึงชาวตะวันตกที่เข้ามาทำงานและตั้งรกรากในดินแดนล้านนาในยุคนี้ยังทำให้เห็นรูปแบบเรือนพักอาศัยของนายห้างเหล่านี้ ซึ่งมีลักษณะทางกายภาพที่คล้ายคลึงกัน

ได้แก่ เป็นรูปแบบตะวันตกที่มีการคำนึงถึงการระบายอากาศ ใช้วัสดุท้องถิ่นในการก่อสร้าง และมีระเบียงล้อมรอบตัวเรือน



ภาพ 13 เรือนพักผู้จัดการของบริษัทสัมปทานป่าไม้ตะวันตกบริษัทอื่น ๆ ในภาคเหนือ  
ที่มา กิตติชัย วัฒนานิก, 2558.



ภาพ 15 บ้านแฮร์ริส บ้านพักมิชชันนารีในเชียงใหม่

ภาพ 14 บ้านหลุยส์ที่ เลียวโนเวนส์ เจ้าของบริษัทหลุยส์  
ที่ เลียวโนเวนส์ บริษัทสัมปทานไม้ในจังหวัดลำปาง

เพื่อให้เห็นภาพรวมของสถาปัตยกรรมในสมัยนั้นมากขึ้น จึงได้ศึกษาหนังสือ **Heritage Homes Of Thailand** (Ping Amaranand, and Warren, 1995) ที่รวบรวมรวบรวมมรดกทางสถาปัตยกรรมทั้งภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ เกริ่นด้วยความสำคัญของการเก็บรักษา Heritage home ไว้ โดยกล่าวถึงหมอบลัดเลย์ ที่ไม่คุ้นกับองค์ประกอบของเรือนไทยเท่าใดนัก แต่อยากได้บ้านแบบที่เคยอาศัยเมื่อตอนที่อยู่ที่สิงคโปร์ ‘ซึ่งเป็นบ้านที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปแบบบ้านบังกะโลดั้งเดิม และสร้างโดยคนอังกฤษ’ (Ping Amaranand, and Warren, 1995) เมื่อได้รับพระราชทานที่ดินจึงได้สร้างบ้านในฝันของตัวเอง ซึ่งเป็น ‘บ้าน 2 หลังใหญ่ 2 ชั้น หลังคามุงกระเบื้อง มีระเบียงล้อมรอบ ประตูยาวจรดพื้น ส่วนบนของบานหน้าต่างทำเป็นบานเกล็ดซึ่งเป็นบานเกล็ดที่ทำขึ้นครั้งแรกในสยาม แต่

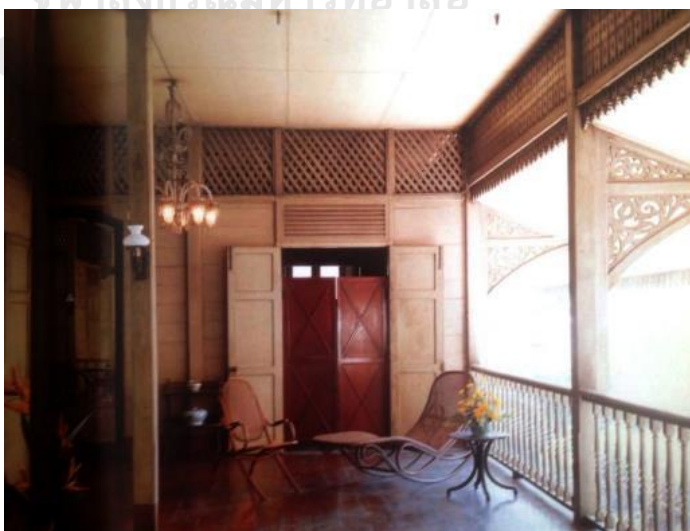


ต่อมาบ้านหลังนี้ถูกรื้อออกไป ซึ่งมีบ้านอีกหลายหลังที่ถูกรื้อออกไป เนื่องจากการขยายตัวของเมือง และในตอนนั้น คนส่วนใหญ่คิดว่าบ้านเหล่านี้เป็นบ้านแบบตะวันตกไม่ใช่บ้านไทย จึงไม่มีความจำเป็นและความสำคัญที่จะเก็บรักษาไว้ ซึ่งเป็นเรื่องน่าเสียดายมาก เพราะถึงแม้จะเป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก แต่ก็มีการประยุกต์ให้เข้ากับบริบทต่าง ๆ ในประเทศไทย ยิ่งไปกว่านั้น ยังเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยบอกเล่าเรื่องราวพลวัตพัฒนาการของประเทศอีกด้วย (Ping Amaranand, and Warren, 1995)

จากการศึกษาจากหนังสือเล่มนี้พบว่า มีอาคารหลายหลังที่มีลักษณะบางอย่าง คล้ายคลึงกับเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก เช่น การใช้วัสดุไม้ผสมการก่ออิฐถือปูนชั้นล่าง มีระเบียงหรือชาน (Verandah) ล้อมรอบตัวเรือน มีตีระแนงระบายอากาศใช้หลังคาเป็นต้น ซึ่งอาคารลักษณะเหล่านี้ ถูกนิยามว่าเป็นรูปแบบเรือน ‘บังกะโล’



ภาพ 16 เรือนพักเอกอัครราชทูตเบลเยียมประจำประเทศไทย ที่มา สมาคมสถาปนิกสยาม

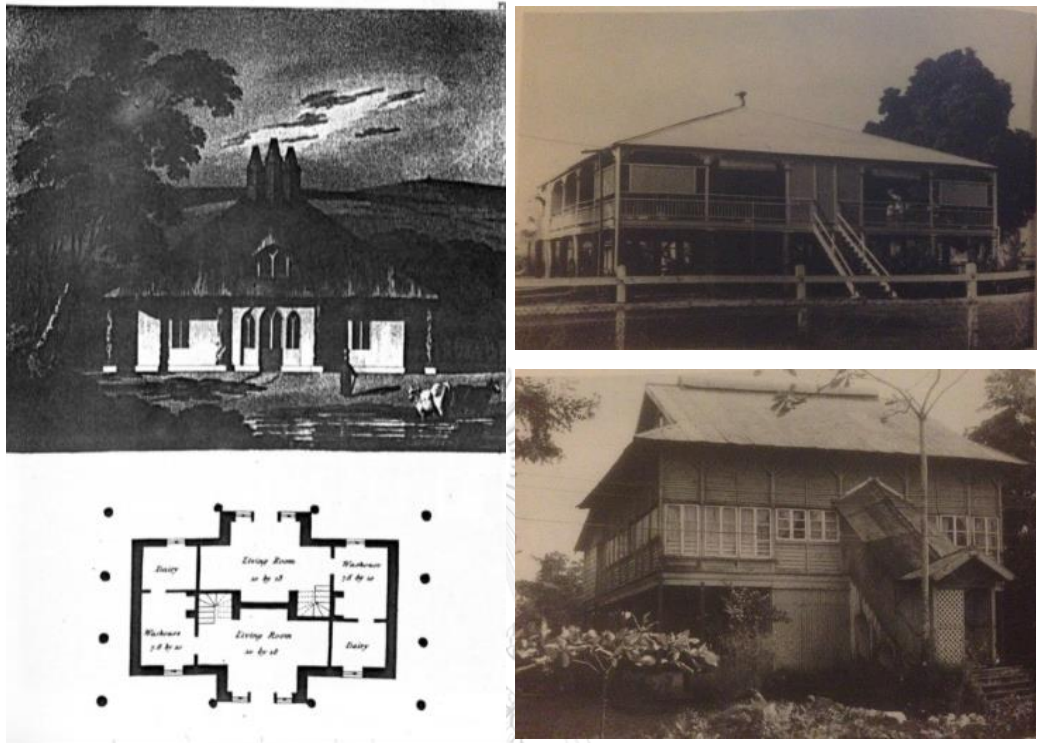


ภาพ 17 บ้านอับดุลราฮิม ที่มา Ping Amaranand, and Warren, 1995.

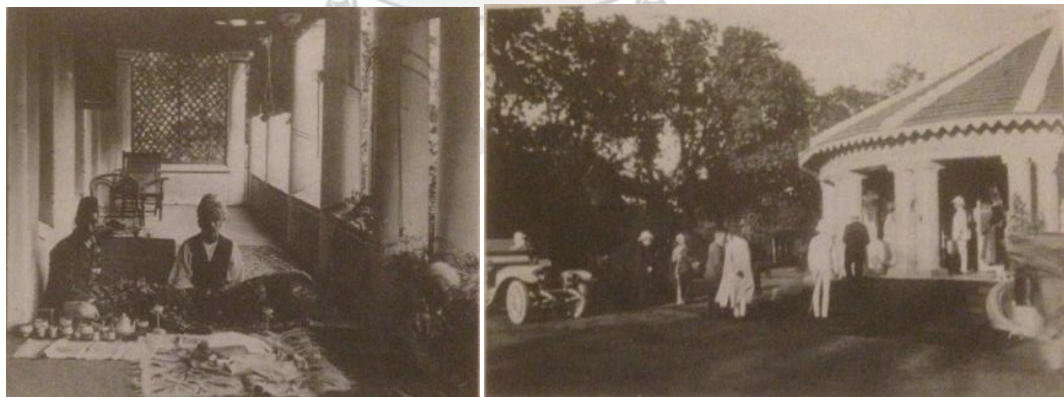
เมื่อศึกษาลักษณะบังกะโลเพิ่มเติม จากหนังสือ The Bungalow (King, 1984) พบว่าบังกะโล เป็นรูปแบบเรือนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานพร้อม ๆ กับระบบอาณานิคม ในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรมช่วงศตวรรษที่ 18 โดยมีต้นกำเนิดที่ประเทศอินเดีย เป็นอาคารสำหรับพักอาศัยของชาวตะวันตกในประเทศเขตร้อนที่พัฒนามาจากเรือนพื้นถิ่นแถบอ่าวเบงกอล บ้างก็สันนิษฐานว่าพัฒนารูปแบบมาจากกระท่อมพักแรมของกองทหารอังกฤษในอินเดีย ใช้เทคนิคการก่อสร้างของชาวตะวันตก มีแนวคิดมุ่งเน้นการควบคุมอุณหภูมิแก่ตัวเรือนบังกะโลแพร่หลายจากประเทศอินเดียไปยังประเทศอาณานิคมอื่น ๆ เช่น อเมริกา แอฟริกา ออสเตรเลีย ปีนัง เป็นต้น โดยมีการใช้วัสดุ การก่อสร้าง และมีรูปทรงแตกต่างกันตามลักษณะพื้นที่การใช้งานและความต้องการของเจ้าของอาคาร แต่โดยรวมแล้ว บังกะโลมีจุดเด่นสำคัญร่วมกันคือ การมีพื้นที่ระเบียง (Verandah) รอบอาคาร พื้นที่ส่วนนี้เป็นส่วนที่ช่วยกันแดดให้กับผนังภายในเรือน เป็นบริเวณที่เปียกฝนได้ ทั้งยังมีนัยยะทางสังคม คือเป็นพื้นที่สำหรับคัดกรองผู้คนที่ไม่ต้องการให้เข้าไปในพื้นที่ส่วนตัวภายในเรือน เช่น เป็นที่รับรองแขก หรือเป็นพื้นที่พักคอยสำหรับบ่าวรับใช้ หรือแม้กระทั่งเป็นที่จอดรถลาก แสดงให้เห็นการคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวของผู้ใช้งานและการแบ่งแยกชนชั้นฐานะ อย่างไรก็ตามแนวคิดสำคัญของบังกะโล คือ การควบคุมอุณหภูมิและสภาวะน่าสบายของตัวเรือน ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การมีระเบียงเปิดโล่งรอบ หรือไม่รอบเรือนทั้งหมดก็ตาม การใช้หลังคาสองชั้น เป็นต้น

จากการศึกษา สามารถสรุปจุดเด่นของลักษณะบังกะโลทั้งมิติทางสังคมและสถาปัตยกรรมได้ดังนี้

- 1) เป็นเรือนที่สร้างและอยู่อาศัยโดยชาวตะวันตกในประเทศอาณานิคมหรือประเทศที่ไม่ใช่อาณานิคมของตนเองแต่มีลักษณะผู้มีอากาศเขตร้อน
- 2) ลักษณะผังตัวเรือนเองไม่มีลักษณะเป็นเรือนหมู่หรืออยู่เป็นกลุ่มก้อนเหมือนกับเรือนพื้นถิ่นในบางประเทศ มีลักษณะของความเป็นบ้านเดี่ยว
- 3) มีแนวคิดสำคัญในการควบคุมอุณหภูมิให้เรือนอยู่สบาย คำนึงถึงการระบายอากาศเป็นสำคัญ
- 4) มีพื้นที่ระเบียงล้อมรอบตัวเรือนหรือแม้เพียงด้านหนึ่งก็ตาม ช่วยปกป้องผนังภายในจากแดดลมฝนและใช้เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ เช่น ใช้เป็นพื้นที่รับรองแขก ใช้เป็นที่พักคอยของบ่าว ใช้เป็นที่จอดรถลาก หรือใช้บริเวณมุมเป็นตำแหน่งที่ตั้งของห้องน้ำห้องส้วม



ภาพ 18 ภาพบังกะโลที่อินเดียและออสเตรเลีย (King, 1984)



ภาพ 19 ภาพแสดงการใช้พื้นที่ระเบียง (King, 1984)

## 2.2.2 การศึกษาภาพรวมของสถาปัตยกรรมไม้ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวตะวันตก ในพื้นที่เขตเทศบาลเมืองแพร่

การศึกษาภาพรวมของสถาปัตยกรรมไม้ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาวตะวันตก ในเมืองแพร่ เพื่อให้เห็นการแบ่งกลุ่ม เป็นการตีกรอบการศึกษาข้อมูลทั้งภาคสนามรวมถึงการศึกษาเอกสาร และใช้เปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างของอาคารเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกและอาคารอื่น ๆ ได้ โดยศึกษาจากวิทยานิพนธ์ เรื่อง **แนวทางการอนุรักษ์เรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่** (ธีรวิธ กล่อมแล้ว, 2552) ซึ่งได้ทำการสำรวจและจำแนกลักษณะเรือนไม้ในเขตเทศบาลเมืองแพร่ไว้ 4 กลุ่มดังนี้

- 1) เรือนป่าเก่า มีลักษณะคล้ายคลึงกับเรือนพื้นถิ่นในจังหวัดภาคเหนือตอนบนโดยทั่วไปทั้งเรื่องการวางผังบริเวณและการผสมคติความเชื่อเข้ากับองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมบางอย่าง ตัวเรือนยกสูงใต้ถุนโล่ง เป็นเรือนเครื่องสับ หลังคาแยกส่วนตามพื้นที่ใช้งาน โดยมีรางน้ำเป็นตัวแยกหลังคาแต่ละส่วน
- 2) เรือนไม้ร้านค้า เป็นเรือนห้องแถวที่มีการใช้งานพื้นที่เพื่อการค้าขายเป็นสำคัญ และใช้ไม้เป็นวัสดุหลักในการก่อสร้าง
- 3) เรือนขนมปังขิง คือเรือนมนิลาที่มีการฉลุวดลายเพื่อการตกแต่งและมีองค์ประกอบของผังบริเวณคล้ายเรือนป่าเก่า
- 4) เรือนไม้ประยุกต์ คือเรือนที่มีลักษณะนอกเหนือจากเรือนไม้พื้นถิ่นทั้งสามรูปแบบ ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การเมือง และเศรษฐกิจ ในยุคที่อุตสาหกรรมการทำไม้รุ่งเรือง ซึ่งเรือนประเภทนี้มีการใช้วัสดุอื่นๆ เข้ามาผสมกับวัสดุไม้ และมีเทคนิคการก่อสร้างที่ก้าวหน้าในสมัยนั้น

นอกจากนี้ความแตกต่างของเรือนไม้ประยุกต์กับเรือนไม้พื้นถิ่นทั้งสามประเภทคือ การพัฒนารูปแบบการวางผังเรือนมีความมวบรวม มีความเป็นอิสระในการจัดพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนเป็นสัดส่วน กระชับชัดเจน มีระบบการปิดเปิดด้วยบานประตูหน้าต่างอย่างเป็นระบบ รูปแบบของหลังคาต่อเนื่องกันภายในหลังคาผืนเดียว ปกคลุมพื้นที่มวบรวมของเรือนแบบเป็นกลุ่มก้อนเดี่ยว (ธีรวิธ กล่อมแล้ว, 2552)

เรือนไม้ประยุกต์ มีการแบ่งประเภทออกเป็น 3 ประเภท คือ เรือนไม้ประยุกต์แบบเรือนป่าเก่า เรือนไม้ประยุกต์แบบขนมปังขิง และเรือนไม้ประยุกต์แบบอาณานิคม (ธีรวิธ กล่อมแล้ว, 2552) ซึ่งอาคารเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกถูกจัดอยู่ในประเภทเรือนไม้ประยุกต์แบบอาณานิคม



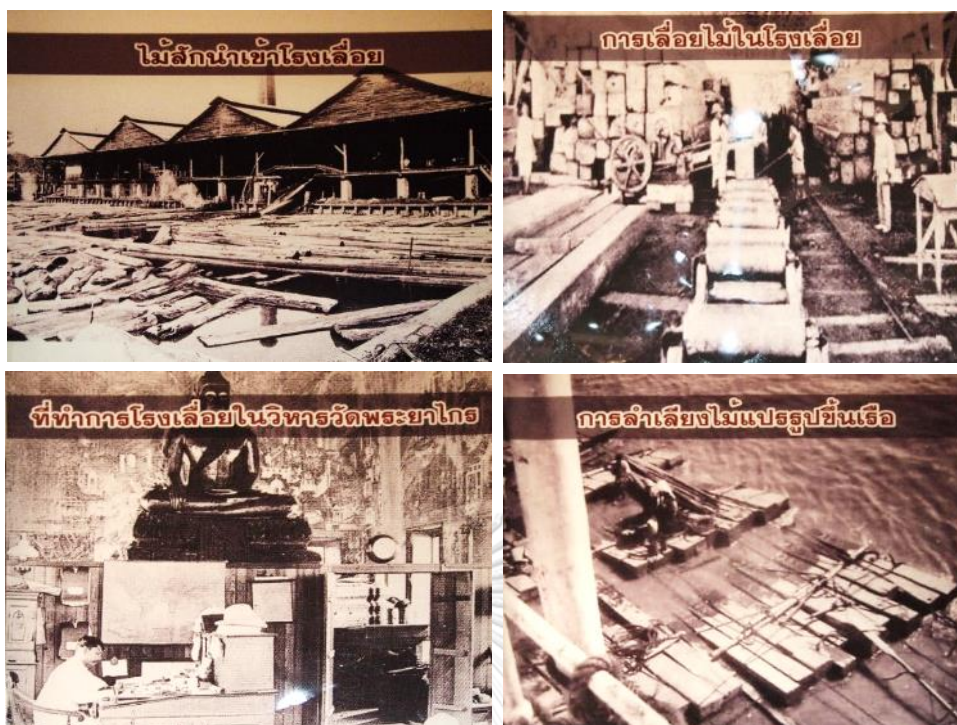
### 2.2.3 การศึกษาเกี่ยวกับวัสดุไม้และพัฒนาการก่อสร้างโครงสร้างไม้

จากการสัมภาษณ์คุณเสรี ชมพูมิ่ง ผู้เคยประกอบอาชีพผู้รับเหมาทำไม้กับบริษัทอีสต์เอเชียติก และการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการสร้างบ้านเรือนของคนท้องถิ่นเมืองแพร่ สมัยก่อนการเข้ามาของชาวตะวันตก พบว่า การก่อสร้างบ้านเรือนไม้ในสมัยก่อนนั้นยังไม่มีไม้เลื่อยใช้ ไม้สักแปรรูปที่นำมาสร้างเรือนเจ้านายในยุคแรกๆจึงได้จากการถากด้วยขวาน ตอนช่วงต้นหนึ่งเมื่อถากแล้วอาจจะได้ไม้เพียง 2 แผ่นเท่านั้น ไม้พื้นที่ปูเรือนไม่มีตงรองรับ แต่ใช้ไม้กระดานปูทับคานเลยเพราะไม้ที่ถากด้วยขวานมีขนาดหน้าตัดหนาขนาดมาก นอกจากนี้ ไม้แป้นเกล็ดที่ใช้มุงหลังคากันทั่วไปในยุคหนึ่งก็ไม่ปรากฏว่ามีใช้กันแต่เดิม แต่เป็นอิทธิพลจากตะวันตกที่มาอยู่ในเมืองไทย (ชายลูกหลานเมืองแพร่, 2554) หลังจากพ่อค้าไม้ชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวยุโรปเข้ามาขอทำสัมปทานไม้ในเมืองแพร่ ได้นำความรู้วิทยาการด้านการป่าไม้ และการแปรรูปไม้เข้ามาด้วย เริ่มมีกิจการโรงเลื่อยขึ้นตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2423 (แสงแข ชมพูมิ่ง, 2548) โดยบริษัทอีสต์เอเชียติกได้ขยายธุรกิจการค้าไม้สักโดยสร้างโรงเลื่อยที่ทันสมัยขึ้นเพื่อนแปรรูปไม้ส่งออกต่างประเทศ นับว่าโรงเลื่อยเป็นอุตสาหกรรมยุคเริ่มต้นของการป่าไม้ในประเทศไทยก็ว่าได้

อาคารไม้หรือเรือนไม้ที่มีองค์ประกอบไม้ที่เกิดจากการแปรรูปด้วยเครื่องมือพื้นบ้าน เช่น การใช้ขวานถาก ที่ยังปรากฏให้เห็นในปัจจุบัน และใกล้เคียงกับพื้นที่ที่ทำการศึกษาที่สุดคือ คุ่มเจ้ายอดเรือน ถนนรถแก้ว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน



ภาพ 20 ภาพโครงสร้างไม้คุ่มเจ้ายอดเรือน จ.ลำพูน แสดงลักษณะไม้ที่ถูกแปรรูปด้วยการใช้เครื่องมือขวานถาก

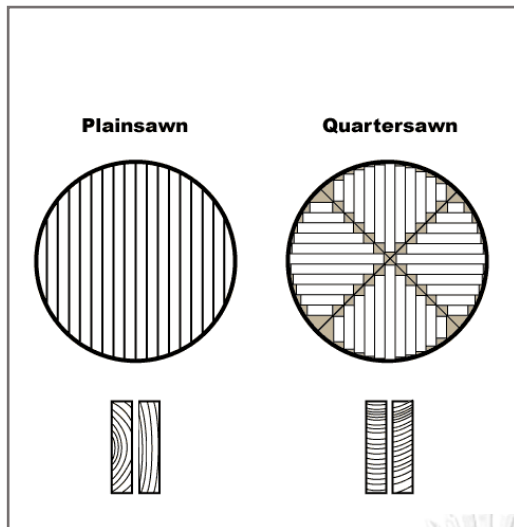


ภาพ 21 ภาพกิจการโรงเลื่อยของบริษัทอีสต์เอเชียติก (ที่มา พิพิธภัณฑน์ไม้สัก จ.แพร่)

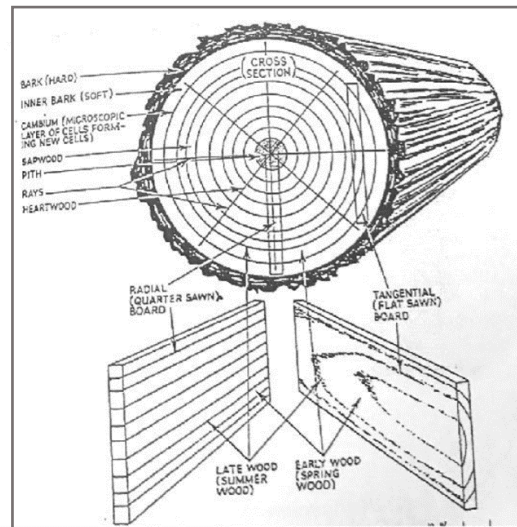
การแปรรูปไม้เริ่มหลังจากการโค่นต้นไม้ แล้วล่องไม้ซุงมาตามแม่น้ำในฤดูฝนที่มีน้ำหลาก ซึ่งสะดวกต่อการลำเลียง ก่อนเลื่อยไม้ต้นซุงต้องผ่านกรรมวิธีหลายอย่าง เช่น การผึ่งซุงไม้ การล้างทำความสะอาดลอกเปลือก การตัดแต่งให้เลื่อยสะดวก เป็นต้น (พนม ภัยหน่วย, 2526) สำหรับการเลื่อยให้เป็นแผ่นกระดานนั้น มีวิธีการเลื่อยอยู่ 2 แบบ คือ

1) การเลื่อยขนานไปกับเส้นไม้ (Plain Sawn) การแปรรูปแบบนี้ทำให้ได้ไม้ลายสวยงาม ตำหนี บนแผ่นไม้มีน้อย และไม่ค่อยเหลือเศษไม้ จากการแปรรูปแต่ไม่เหมาะทำไม้ส่วนที่ต้องรับ แรง เนื่องจากเป็นด้านที่ไม่มีกุดหัวสูง การเลื่อยแบบนี้ทำให้ได้ลายไม้แบบ ลายสัมพันธ์ มีรอยเลื่อยตัดฉากกับแนวรัศมี มีลักษณะลายเป็นรูปกรวย (ลายภูเขา)

2) ไม้ผ่าสี่ (Quarter Sawn) คือการนำท่อนซุงมาแบ่งเป็น 4 ส่วน แล้วจึงทำการแปรรูป โดยเลื่อยไปตามทางยาวของซุง การแปรรูปแบบนี้ ทำให้เหลือเศษไม้จากการแปรรูปมาก แต่ไม้จะสามารถรับน้ำหนักได้ดีกว่า มักนำไปใช้สร้างส่วนรับแรง เช่น ตง คาน อเส จันทัน เป็นต้น นิยมใช้เลื่อยไม้ที่มีราคาสูง เช่น ไม้สัก การเลื่อยแบบนี้ทำให้ได้ลายไม้แบบ ลายรัศมี หรือเรียกว่า ลายเส้น



ภาพ 23 หน้าตัดท่อนซุงแสดงการเลื่อยไม้แบบ Plain Sawn และ  
แบบ Quarter Sawn  
(Clint DeBoer, 2008: ออนไลน์)



ภาพ 22 ภาพสามมิติท่อนซุงแสดงลายไม้ที่ได้จากการเลื่อยไม้  
แบบ Plain Sawn และ แบบ Quarter Sawn  
(พนม ภัยหน่วย, 2526)



ภาพ 24 องค์ประกอบทางกายภาพของท่อนซุงและการนำไปใช้งาน ปรับปรุงจาก Visual Function: An Introduction to Information Design (Mijksenaar, 1997)

อุตสาหกรรมการแปรรูปไม้ด้วยเครื่องมือเครื่องจักรและกรรมวิธีที่ทันสมัยในยุคนี้  
ทำให้สามารถผลิตไม้แปรรูปจากไม้ซุงได้อย่างคุ้มค่า ทำให้เสียเนื้อไม้ น้อย ประหยัดเวลาและ  
แรงงาน ได้ไม้ที่มีขนาดหน้าตัดหลากหลาย สามารถนำไปใช้งานได้ตามความเหมาะสม การ  
ใช้เนื้อไม้ที่มีความแข็งแรงต่าง ๆ กันตามอายุของเซลล์ เริ่มจากแก่นไม้(heart wood) ที่มี





### 2.3 สรุปการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้น

จากการทบทวนวรรณกรรมในเบื้องต้นพอจะสรุปได้ว่า การทำอุตสาหกรรมป่าไม้จากทรัพยากรไม้สักในท้องถิ่นจังหวัดแพร่ ส่งผลให้มีการเข้ามาของชาวต่างถิ่น เช่น ชาวตะวันตก คนในอาณานิคม พ่อค้าชาวไทใหญ่ ชาวจีน รวมถึงชาวสยาม ระบบเศรษฐกิจและสังคมเริ่มเปลี่ยนจากระบบแบบเพื่อยังชีพ ไปเป็นระบบทุนนิยม มีกิจการแปรรูปไม้ด้วยเครื่องมือที่ทันสมัย ทำให้มีการสร้างสถาปัตยกรรมบ้านเรือนที่มีรูปแบบแตกต่างจากเรือนป่าเก่าของชาวพื้นถิ่น ทั้งทางด้านลักษณะกายภาพ เทคนิคการก่อสร้าง และวัฒนธรรมความเชื่อที่แฝงอยู่ในองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม คือเป็นบ้านเรือนที่ก่อสร้างด้วยวัสดุไม้ที่มีขนาดหลากหลายมากกว่ายุคก่อนหน้า ไม้ไม่ได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีเทคนิคการก่อสร้างแบบเสาคานโครงสร้างไม้ มีการผสมผสานวัสดุอื่น ได้แก่ อิฐ ตะปู น็อต เข้ามาในการก่อสร้างอาคาร ได้รูปแบบอาคารและการวางผังที่แตกต่างจากเรือนพื้นถิ่น เห็นได้จากบ้านเรือนของชาวตะวันตกที่เข้ามาพำนักในสยามยุคนั้นส่วนใหญ่จะมีลักษณะร่วมบางอย่างที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ มีลักษณะของความเป็นบ้านเดี่ยว มีแนวคิดสำคัญในการควบคุมอุณหภูมิให้เรือนอยู่สบาย คำนึงถึงการระบายอากาศเป็นสำคัญ มีพื้นที่ระเบียงล้อมรอบตัวเรือน ซึ่งลักษณะเหล่านี้ เป็นสมมุติฐานเบื้องต้นในการศึกษาสัญญาณการเปลี่ยนแปลงเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกต่อไป



### บทที่ 3

#### ข้อมูลทั่วไปของอาคารเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก

ข้อมูลทั่วไปของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ประกอบไปด้วย ข้อมูลทั่วไปของพิพิธภัณฑ์ป่าไม้ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมโดยรอบอาคาร ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และสภาพทั่วไปในปัจจุบันของอาคาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

#### 3.1 ข้อมูลทั่วไปของพิพิธภัณฑ์ป่าไม้

เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกตั้งอยู่ในโครงการพิพิธภัณฑ์ป่าไม้ ศูนย์ฝึกอบรมที่ 1 (แพร่) ซึ่งประกอบด้วยอาคารพิพิธภัณฑ์ 3 หลัง เป็นเรือนไม้เก่าดั้งเดิมตั้งแต่ยุคบริษัทอีสต์เอเชียติก โครงการพิพิธภัณฑ์ป่าไม้มีข้อมูลทั่วไปและลักษณะทางกายภาพของโครงการดังต่อไปนี้

##### 3.1.1 ข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อโครงการ	พิพิธภัณฑ์ป่าไม้ ศูนย์ฝึกอบรมที่ 1 (แพร่)
หน่วยงานผู้รับผิดชอบ	ส่วนฝึกอบรม สำนักบริหารงานกลาง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช
ที่ตั้งโครงการ	33 ถนนคุ้มเดิม ต.ในเวียง อ.เมือง จ.แพร่

##### 3.1.2 ความเป็นมาของโครงการ

เดิมอาคารทั้ง 3 หลัง เป็นของบริษัทอีสต์ เอเชียติก ( East Asiatic Co.Ltd ) จากประเทศเดนมาร์ค ซึ่งได้รับสัมปทานทำไม้สัก บริเวณริมแม่น้ำยมฝั่งขวาในจังหวัดแพร่ โดยเช่าพื้นที่จากรัฐบาลไทยในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เมื่อ พ.ศ.2449 เนื้อที่ 6 ไร่ เพื่อใช้เป็นที่ทำการ และที่พักของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของบริษัท

เมื่อบริษัทหมดสัญญาสัมปทานไม้สัก และสัญญาเช่าได้สิ้นสุดลงเมื่อ พ.ศ.2478 รัฐบาลจัดตั้งโรงเรียนป่าไม้ โดยมีฐานะเป็น “กองโรงเรียนป่าไม้” เปิดสอนเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2479 โดยได้แต่งตั้งหลวงวิลาสินทวิท (เมธ รัตนประสิทธิ์) ซึ่งดำรงตำแหน่งป่าไม้ภาคแพร่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนป่าไม้ อีกตำแหน่งหนึ่ง ได้ใช้ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินเป็นที่ตั้งโรงเรียนป่าไม้ (พรศิริ เวียงเก่า, 2552) โดยใช้เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกเป็นเรือนพักอาจารย์ เมื่อโรงเรียนถูกโอนไปสังกัดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเลื่อนวิทยฐานะเป็นวิทยาลัยวนศาสตร์ในปี พ.ศ.2486 จึงได้ใช้อาคารหลังนี้เป็นเรือนพัก

ผู้อำนวยการจนกระทั่งวิทยาลัยวนศาสตร์หยุดทำการสอน ในปี พ.ศ.2500 เรือนหลังนี้และสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ จึงถูกโอนคืนให้กรมป่าไม้ดั้งเดิม (เทอด สุปรีชากร, 2551)

ในปีพ.ศ.2500 ขณะนั้นกฎหมายเกี่ยวกับการทำไม้ค่อนข้างเข้มงวด แต่กลับทำให้มีการลักลอบตัดไม้เกินกำลังของป่ามากขึ้น (แสงแข ชมพุมิ่ง, 2548) กรมป่าไม้ซึ่งกำลังขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านการตรวจจับไม้ จึงได้จัดตั้งโรงเรียนป่าไม้จังหวัดแพร่ขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ.2501เพื่อผลิตบุคลากรเข้ารับราชการในกรมป่าไม้ เปิดทำการสอนระดับประกาศนียบัตร วิชาการป่าไม้ หลักสูตร 2 ปี ได้ทำการสอนต่อเนื่องมาจนถึงปี 2536 ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นโรงเรียนการป่าไม้ สังกัดกองฝึกอบรมกรมป่าไม้ (พรศิริ เวียงเก่า, 2552)

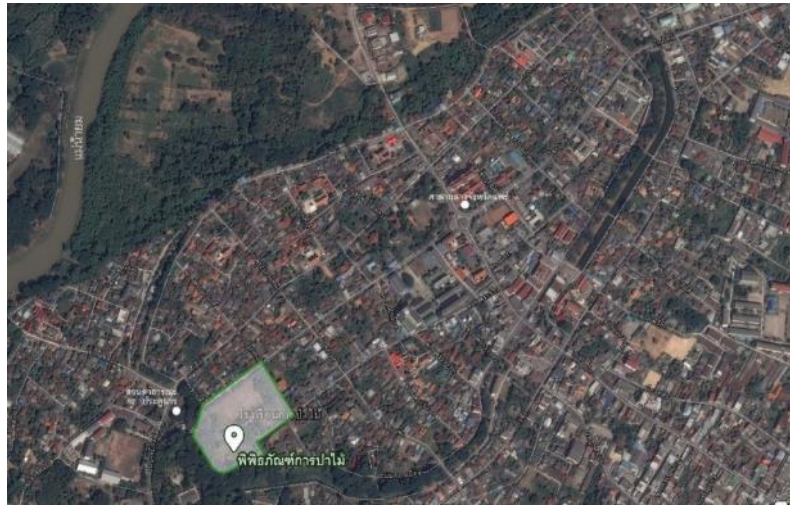
เริ่มก่อตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ เมื่อปี พ.ศ.2541 โดยจังหวัดแพร่ได้แต่งตั้งคณะทำงานพิพิธภัณฑ์ไม้สัก จำนวน 19 คน มีนายวิเชียร ชมตง รองผู้ว่าราชการจังหวัดแพร่ เป็นประธาน นายสนิท บุญพิทักษ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนการป่าไม้ เป็นเลขานุการ คณะกรรมการมีหน้าที่พิจารณาแนวทางการจัดทำพิพิธภัณฑ์ไม้สัก ซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ ข้อมูลทำไม้สัก และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดแพร่ โดยได้รับการสนับสนุนจากสมาคมศิษย์เก่าป่าไม้แพร่ เป็นเงิน 100,000 บาท ในการรวบรวมศิลปหัตถกรรม รูปภาพ สิ่งประดิษฐ์ ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องไม้สัก ภายหลังจากการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ ได้มีคณะครูและนักเรียนมาศึกษาหาความรู้ ตลอดจนมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศให้ความสนใจมาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก

### 3.2 ลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมโดยรอบเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก

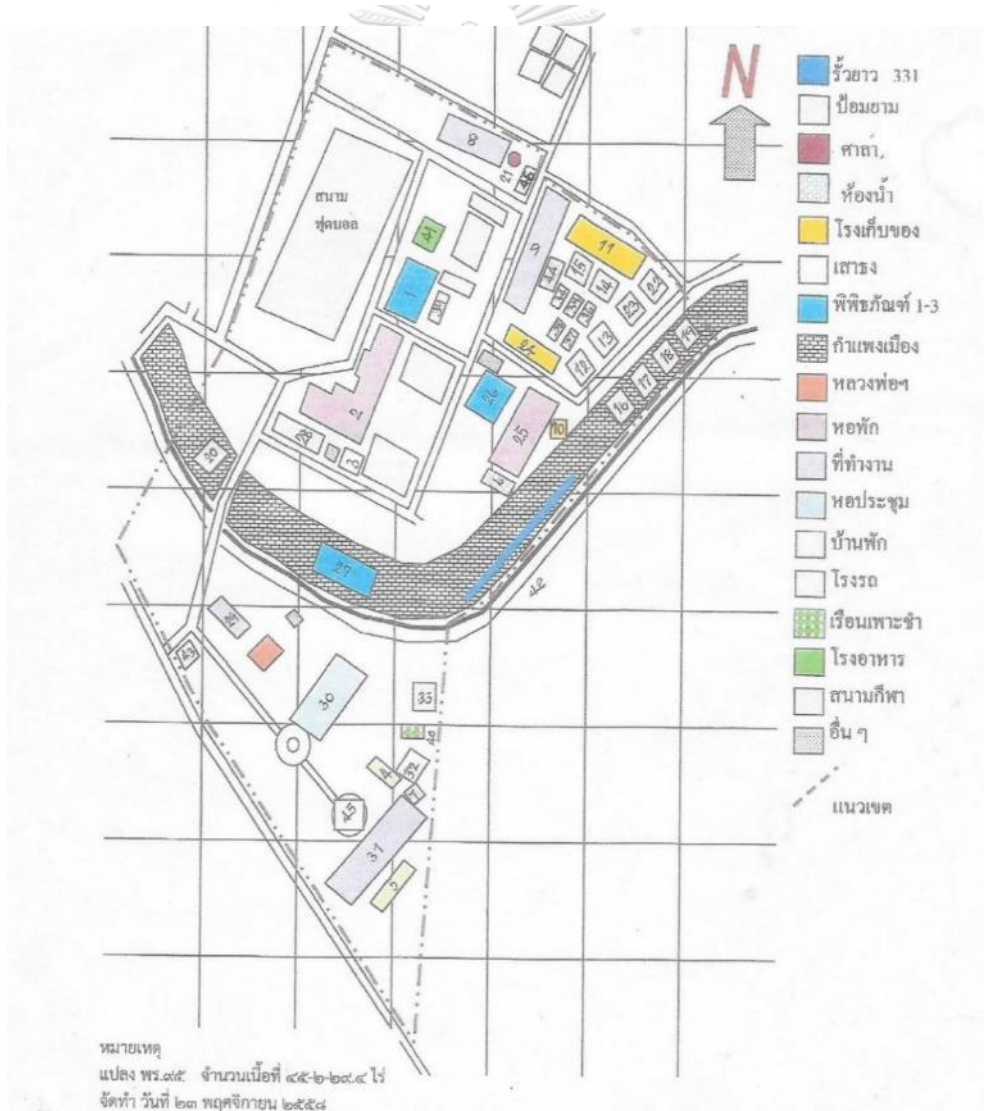
เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกและอาคารยุคเดียวกันหลังอื่นภายในโครงการในปัจจุบันมีข้อมูลเบื้องต้น ลักษณะทางกายภาพและสภาพแวดล้อมภายนอก ดังต่อไปนี้

#### 3.2.1 ความเป็นมาและลักษณะที่ตั้งของโครงการ

พิพิธภัณฑ์การป่าไม้ ตั้งอยู่ในส่วนหนึ่งของพื้นที่โรงเรียนป่าไม้แพร่ เลขที่ 33 ถนนคุ้มเดิม ต.ในเวียง อ.เมือง จ.แพร่ ตั้งอยู่ในย่านชุมชนซึ่งได้ขึ้นทะเบียนเป็นเมืองเก่าแพร่ มีบรรยากาศที่เงียบสงบ อุดมไปด้วยภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะบ้านเรือนสถาปัตยกรรมแบบเก่า ทั้งคุ้มเจ้า และเรือนไม้พื้นถิ่นเมืองแพร่ เป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางจักรยานที่กำลังเป็นที่นิยม ส่วนในโรงเรียนป่าไม้ก็มีบรรยากาศสวยงามรายล้อมด้วยต้นไม้เก่าแก่ที่สูงใหญ่หลายต้น ทางทิศตะวันตกมีกำแพงเมืองเก่าแพร่ซึ่งเป็นที่ตั้งของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ทำให้ภูมิทัศน์ของโครงการมีความน่าสนใจมากขึ้น



ภาพ 26 ตำแหน่งที่ตั้งพิพิธภัณฑ์ป่าไม้ ปรับปรุงจากภาพถ่ายดาวเทียม (Google Earth 2560)

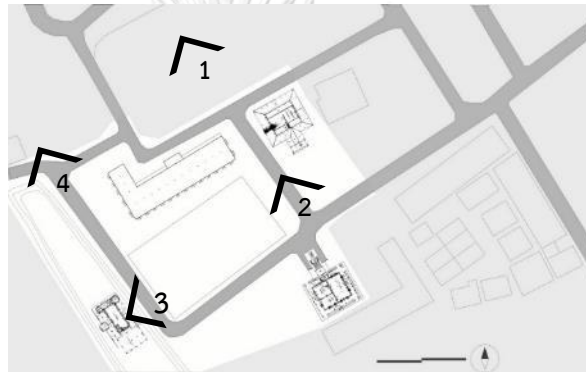


ภาพ 27 แสดงผังโดยรวมของโครงการพิพิธภัณฑ์ป่าไม้ และอาคารอื่นๆในสังกัดส่วนฝึกอบรม สำนักบริหารงานกลาง กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช



### 3.2.2 ลักษณะสภาพแวดล้อมของอาคาร

พิพิธภัณฑการป่าไม้ตั้งอยู่ภายในพื้นที่เมืองเก่าแพร์ มีบรรยากาศที่เงียบสงบ อุดมไปด้วยภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะบ้านเรือนสถาปัตยกรรมแบบเก่า ทั้งคัมเจ้า และเรือนไม้พื้นถิ่นเมืองแพร์ เมืองเก่าแพร์ถูกล้อมรอบด้วยกำแพงเก่า ที่ชาวบ้านเรียกว่า ‘เมก’ ภาษาเหนือ แปลว่า ‘กั้น’ ซึ่งนอกจากจะช่วยป้องกันการบุกรุกแล้ว ยังช่วยป้องกันน้ำท่วมอีกด้วย เพราะสามารถกั้นน้ำหลากจากฝั่งน้ำยมไม่ให้ไหลเข้าเมือง ที่ตั้งของบริษัทอีสต์เอเชียติกอยู่ทางทิศตะวันตกของเมือง ใกล้ๆกับประตูมูร ซึ่งเป็นประตูชาวเมืองใช้ขนส่งและสิ่งอ้อมงคลออกนอกตัวเมือง ผ่านถนนคำลือ โดยเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกตั้งอยู่บนกำแพงเมืองเก่านี้



ภาพ 28 ผังบริเวณโครงการพิพิธภัณฑการป่าไม้ และตำแหน่งมุมมอง (ภาพ 29-32)



ภาพ 29 บริเวณด้านหน้าอาคารพิพิธภัณฑการ 1 และอาคารหอพัก จากมุมมองสนามหญ้าทางทิศเหนือ(1)



ภาพ 30 ด้านหน้าอาคารพิพิธภัณฑการ 2 (2)



ภาพ 31 สนามเทนนิสมุมมองจากเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก (3)



ภาพ 32 บริเวณถนนหน้าเรือนพักผู้จัดการบริษัทฯ และโครงสร้างถึงเก็บน้ำเก่าข้างอาคารหอพัก (4)

ภายในโครงการ มีกำแพงเมืองเก่า (ชาวแพร่เรียกว่า เมก ) ซึ่งเป็นที่ตั้งของเรือนพัก  
ผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกหรืออาคารพิพิธภัณฑ 3 มีลักษณะเป็นกำแพงอิฐ ฐานกว้างราว  
10 เมตร สูงประมาณ 5-6 เมตร ปกคลุมด้วยดินและต้นไม้ ทำให้กำแพงมีลักษณะคล้ายเนิน



ภาพ 37 บันไดขึ้นกำแพงเมือง ทางทิศใต้ของ  
เรือนพักผู้จัดการบริษัทฯ



ภาพ 35 สภาพโดยรอบของกำแพง



ภาพ 36 สภาพโดยรอบของ  
กำแพง



ภาพ 34 บริเวณด้านหลังกำแพงและด้านหลังเรือนพักผู้จัดการ  
บริษัทอีสต์เอเชียติก



ภาพ 33 บริเวณด้านหลังกำแพงและด้านหลังเรือนพักผู้จัดการ  
บริษัทเอเชียติก



ภาพ 39 บริเวณทางเดินในสวน



ภาพ 38 บันไดทางเดินขึ้นกำแพงเมือง



### 3.2.3 รายละเอียดทางสถาปัตยกรรมของอาคารพิพิธภัณฑ์อื่น ๆ

ภายในพิพิธภัณฑ์ป่าไม้แพร์ นอกจากเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกแล้ว ยังมีอาคารไม้โบราณที่สร้างในช่วงเวลาเดียวกันอีกและยังคงหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน 2 หลัง มีลักษณะคล้ายบังกะโลเช่นเดียวกับเรือนพักผู้จัดการฯ คือมีระเบียงรอบและเสาล้อมรอบ แต่มีสัดส่วนการวางผังแตกต่างกันในแต่ละอาคาร การศึกษาข้อมูลของเรือนเหล่านี้ประโยชน์ในการสืบค้นลักษณะดั้งเดิมทางสถาปัตยกรรมของเรือนพักผู้จัดการอีสต์เอเชียติก อาคารทั้ง 2 หลัง มีรายละเอียดเบื้องต้นดังนี้

#### 3.2.3.1 อาคารพิพิธภัณฑ์ 1

เดิมอาคารนี้เป็นที่ทำงานและที่พักของเจ้าหน้าที่บริษัทอีสต์เอเชียติก ต่อมาใช้เป็นเรือนพักผู้อำนวยการวิทยาลัยวนศาสตร์(ทัศนียา สุปรีชากร, สัมภาษณ์, 31 มีนาคม 2561) จากนั้นถูกใช้เป็นสโมสรของนักศึกษาป่าไม้ ปัจจุบันใช้แสดงประวัติโรงเรียนป่าไม้ ชั้นล่างแสดงป้ายชื่อของโรงเรียนป่าไม้ในยุคต่าง ๆ



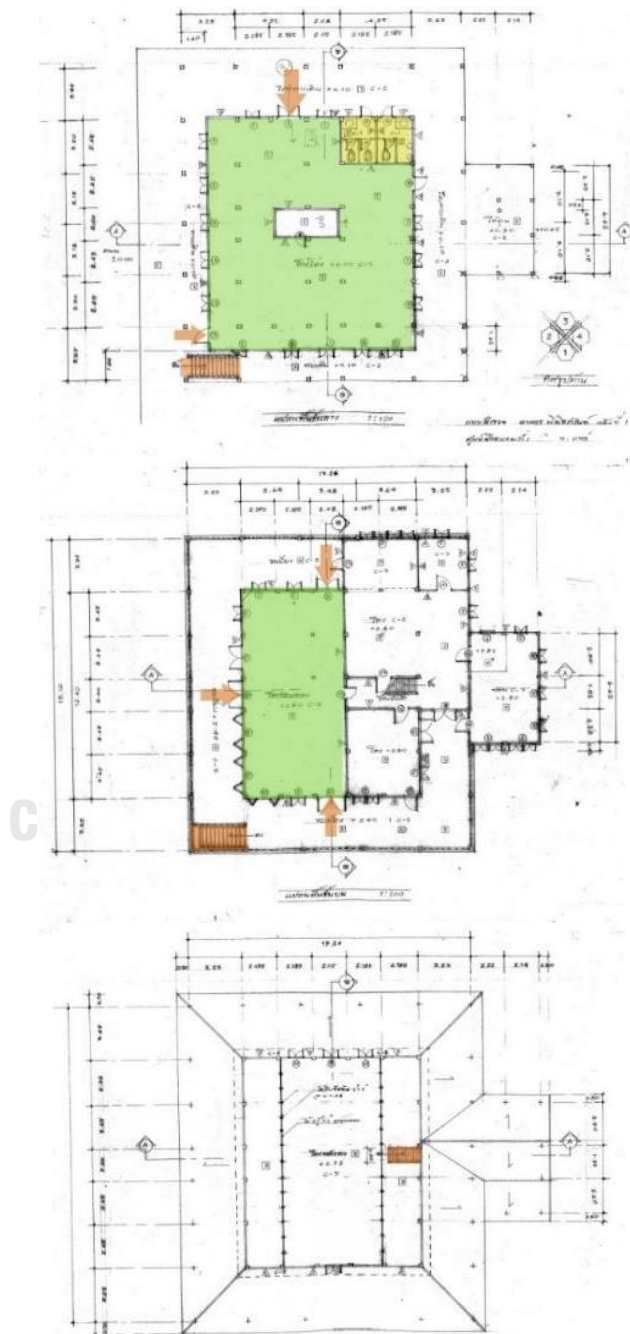
ภาพ 40 อาคารพิพิธภัณฑ์ 1 ด้านหน้า



ภาพ 41 อาคารพิพิธภัณฑ์ 1 ด้านหลัง

### 1) รูปแบบสถาปัตยกรรม

อาคารพิพิธภัณฑ 1 เป็นอาคารไม้สัก 2 ชั้น มีโถงใต้หลังคาอีก 1 ชั้น มีพื้นที่ระเบียงล้อมรอบทั้งชั้นบนและชั้นล่าง ชั้นบนเป็นผนังไม้ ชั้นล่างผนังก่ออิฐถือปูนกรุผนังภายนอกด้วยไม้เนื้อแข็งตีเกล็ดซ้อนแนวนอน ออกแบบโดยชาวต่างชาติ ก่อสร้างโดยช่างคนจีน (ทองดี แก่นแก้ว, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2560)



ภาพ 42 ผังพื้นอาคารพิพิธภัณฑ 1 ชั้น 1 ชั้น 2 และชั้นใต้หลังคา (ที่มา พิพิธภัณฑป่าไม้ จ.แพร่)

## 2) วัสดุโครง/สร้างอาคาร

หลังคาจั่ว โครงสร้างหลังคาไม้ ชั้นบนเป็นผนังและพื้นไม้สัก ชั้นล่างก่ออิฐถือปูน เสาคานไม้ พื้นอิฐ เซฟคอนกรีต



ภาพ 43 สภาพทั่วไปของ อาคารพิพิธภัณฑ์ 1

### 3.2.3.2 อาคารพิพิธภัณฑ์ 2

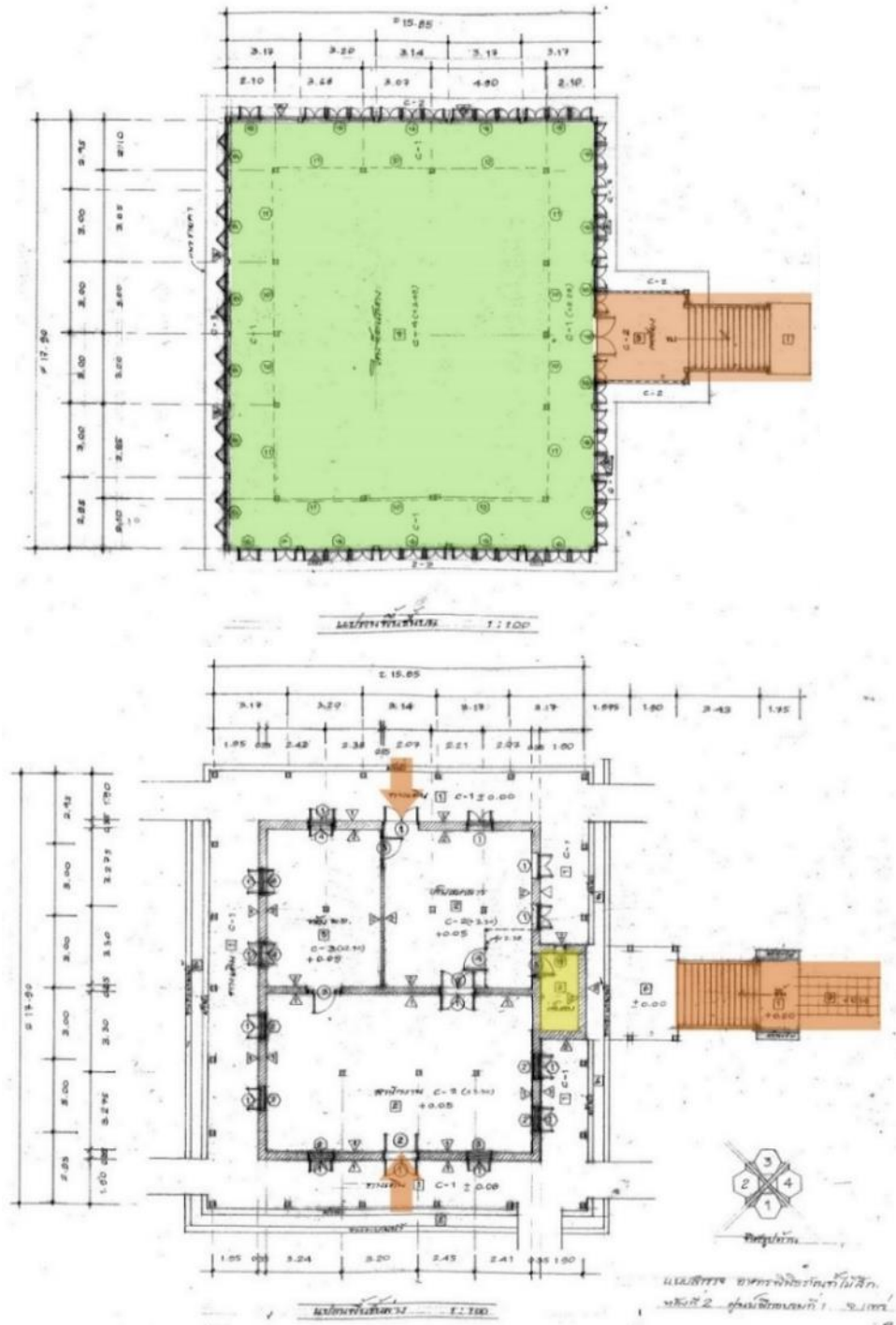
พิพิธภัณฑ์ไม้สัก เดิมเป็นอาคารที่ทำการของบริษัท อีสต์เอเชียติก จำกัด และต่อมาใช้เป็นที่ทำการของโรงเรียนป่าไม้ มีการแสดงภาพการทำไม้ในอดีตของประเทศไทย แสดงเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆเกี่ยวกับการทำไม้ ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากไม้ เรื่องราวของไม้สักละตัวอย่างไม้ชนิดต่างๆ



ภาพ 44 อาคารพิพิธภัณฑ์ 2

### 1) รูปแบบสถาปัตยกรรม

เป็นอาคารไม้สักชั้นบน ชั้นล่างก่ออิฐถือปูนกรุผนังด้วยไม้เนื้อแข็ง ติแนวอน หลังคาจั่ว มีมุขยื่นออกมาด้านหน้า บันไดภายนอก มีระเบียง ล้อมรอบ ออกแบบโดยชาวตะวันตก ก่อสร้างโดยช่างจีน (ทองดี แก่นแก้ว, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2560)



ภาพ 45 ผังพื้นอาคารพิพิธภัณฑ 2 (ที่มา พิพิธภัณฑป่าไม้ จ.แพร่)



## 2) วัสดุโครงสร้างอาคาร

อาคารไม้สักชั้นบน ชั้นล่างก่ออิฐถือปูนกรุผนังด้วยไม้เนื้อแข็งดี  
 แนวนอน หลังคาจั่ว มุงกระเบื้อง มีการพาดช่อกว้าง



ภาพ 46 สภาพทั่วไปของ อาคารพิพิธภัณฑ์ 2

### 3.3 ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และสภาพทั่วไปในปัจจุบันของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก

อาคารหลังนี้เป็นเรือน 2 ชั้น ตั้งอยู่บนกำแพงเมืองเก่า มีการแสดงภาพประวัติการทำไม้ของบริษัทอีสต์เอเชียติก และภาพที่เกี่ยวข้องขณะที่ได้รับสัมปทานทำไม้ในจังหวัดแพร่

ศาสตราจารย์เทอด สุปรีชากร ผู้อำนวยการวิทยาลัยวนศาสตร์คนสุดท้าย และเคยพักอาศัยที่อาคารหลังนี้ในช่วงที่ดำรงตำแหน่ง ช่วงปี พ.ศ.2489-2499 ได้บันทึกเกี่ยวกับอาคารหลังนี้ไว้ว่า “...ในเมืองแพร่ มีบ้านอยู่หลังหนึ่งซึ่งชาวเมืองแพร่เรียกขานกันว่า ‘บ้านบนเม็ก’ บ้านหลังนี้อยู่ในตัวเมืองไม่ห่างจากศาลากลางจังหวัดเท่าใดนักเป็นบ้านสองชั้นหลังคามุงแป้นเกล็ด ชั้นล่างก่ออิฐไม่ฉาบปูน ลักษณะเป็นโถงใช้เป็นห้องรับแขกและรับประทานอาหารมีระเบียงโดยรอบสามด้าน ชั้นบนเป็นไม้สักใช้เป็นห้องนั่งเล่นส่วนหนึ่งและห้องนอนส่วนหนึ่ง มีระเบียงโดยรอบสามด้านเช่นชั้นล่าง มีหน้าต่างบานเกรดตลอดทั้งสามด้าน การมีระเบียงบ้านช่วยลดความร้อนและแสงแดดได้มาก ทำให้ภายในบ้านร่มเย็นในห้องรับแขกมีเตาผิงสำหรับใช้ผิงไฟในฤดูหนาวในห้องน้ำมีชักโครกแบบเก่าคือโถน้ำอยู่เหนือศรีษะสูงประมาณ 2 เมตรเพื่อให้น้ำมีแรงดันมาก ๆ เมื่อเวลาถูกชักโดยโซ่ที่ห้อยลงมา ด้วยเหตุนี้จึงเรียกว่า ส้วมชักโครกเพราะเสียงดังโครกของน้ำที่ไหลลงมา ส่วนห้องครัวเป็นอาคารต่างหากแยกออกจากตัวตึก มีเตา (stove) ซึ่งทำด้วยเหล็กหล่อยี่ห้อ Dover แห่งประเทศอังกฤษ ใช้ฟืนเป็นเชื้อเพลิง บ้านฝรั่งในต่างจังหวัดทุกบ้านมีเตาชนิดนี้เพราะนอกจากใช้หุงต้มอาหารแล้ว ยังใช้สำหรับอบขนมปังด้วยเพราะทุกบ้านต้องทำขนมปังเอง...” (เทอด สุปรีชากร, 2551) ข้อความนี้แสดงให้เห็นสภาพและลักษณะการใช้งานของอาคารในสมัยก่อนที่ต่างจากในปัจจุบันหลายประการ

อาคารหลังนี้เคยเป็นที่รับรองบุคคลสำคัญๆที่มาเยือนทั้งในสมัยที่ยังเป็นบริษัทอีสต์เอเชียติก และโรงเรียนป่าไม้ ได้รับเกียรติยศอย่างสูงสุดเมื่อมกุฎราชกุมาร Frederik ผู้ซึ่งภายหลังเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติเป็นพระเจ้า Frederik ที่ 9 แห่งเดนมาร์ก ได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศไทย พร้อมด้วยเจ้าชาย Knud เจ้าชาย Axel กับเจ้าหญิง Margarethe พระชายา ได้เสด็จมาประทับแรมที่อาคารแห่งนี้ในคราวเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการทำไม้ของบริษัทเอสเอเอเชียติก ในป่าเมื่อปีพ.ศ. 2473 และใน ปีพ.ศ. 2475 เจ้าชาย Leopold มกุฎราชกุมารแห่งประเทศเบลเยียมและพระชายา คือเจ้าหญิง Astrid ซึ่งเป็นพระภคินีของเจ้าหญิง Margarethe ได้เสด็จมาประทับแรมที่อาคารหลังนี้ในคราวเสด็จพระทอดพระเนตรการทำไม้ของบริษัท เจ้าชาย Leopold ต่อมาได้เสวยราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดินประเทศเบลเยียม (เทอด สุปรีชากร, 2551) นอกจากนี้ ในปี พ.ศ.2536 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชมกิจการของโรงเรียนป่าไม้เป็นการส่วนพระองค์ ทรงฉายพระรูปร่วมกับข้าราชการโรงเรียนป่าไม้บริเวณขานเล็กตรงทางเข้าอาคาร (บุญส่ง วังวาร, สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2560) ซึ่งปัจจุบันได้ถูกรื้อถอนไปแล้ว ภาพถ่ายนี้เป็นหนึ่งในหลักฐานสำคัญที่ใช้ในการสืบค้นลักษณะทางกายภาพดั้งเดิมของอาคาร





ภาพ 47 ภาพด้านเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกมมมองจากสนามเทนนิส



ภาพ 48 ภาพด้านเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกด้านหน้าจั่ว

### 3.3.1 รูปแบบสถาปัตยกรรม

อาคาร 2 ชั้น รูปแบบสถาปัตยกรรมยุคอาณานิคม โครงสร้างไม้และก่ออิฐถือปูน หลังคาจั่ว ออกแบบโดยชาวยุโรป ก่อสร้างโดยช่างจีน สันนิษฐานว่าเป็นช่างยุคเดียวกับที่สร้างคัมเจ้าหลวง การจัดวางผังเป็นแบบตะวันตก มีการแบ่งส่วนบริการและส่วนพักอาศัยค่อนข้างชัดเจน ภายในมีเตาผิง มีห้องน้ำด้านหลัง แยกเป็นโครงสร้างก่ออิฐถือปูน มีบันไดภายใน 2 ตัว มีระเบียงภายนอกที่ชั้น 2 แต่ปัจจุบันผุพังไป จึงได้ทำการรื้อออกไป คงเหลือ

แต่ตัวอาคาร ชั้นล่างก่ออิฐถือปูน เหนือประตูหน้าต่างประดับด้วยปูนปั้นโค้งเรียบง่าย ชั้นบนเป็นผนังและหน้าต่างไม้ที่ลูกฟักเปิดออกได้อีกหนึ่งชั้น

### 3.3.2 วัสดุโครงสร้างอาคาร

โครงสร้างไม้ ผสมการก่ออิฐถือปูนชั้นล่าง เชื่อมโครงสร้างไม้ด้วยนอตและตะปู หลังคา 2 ระดับ หลังคาจั่วปีกนก ล้อมรอบด้วยหลังคาปั้นหยาบริเวณส่วนระเบียง ห้องน้ำ คอนกรีตบนตงไม้ (เกียรติศักดิ์ แจ่มชูศักดิ์, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2560)



ภาพ 49 สภาพทั่วไปของอาคาร



ภาพ 50 สภาพภายนอกอาคารชั้นล่าง



ภาพ 51 สภาพภายในอาคาร ชั้นล่าง



ภาพ 52 สภาพภายในอาคาร ชั้นบน

ด้วยรูปแบบและที่ตั้งอาคารค่อนข้างเป็นเอกลักษณ์ ทำให้อาคารหลังนี้เป็นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว มักถูกใช้เป็นสถานที่ถ่ายภาพในโอกาสพิเศษต่าง ๆ ด้านหลังมีทางเดินและสะพานเชื่อมไปยังฝั่งตรงข้าม ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถาบันพระราชรัฐพิธีทักษ์ปา จังหวัดแพร่ และเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปวิจิตรมาร สภาพอาคารในปัจจุบันค่อนข้างทรุดโทรม จนต้องปิดไม่ให้เข้าชม



## บทที่ 4

### ผลการศึกษาฐานการเปลี่ยนแปลงเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก จังหวัดแพร่

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และลักษณะสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของอาคาร ด้วยวิธีการสำรวจรังวัดอาคาร การสัมภาษณ์ รวมถึงการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและการทำงานของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก เพื่อนำไปสู่การสันนิษฐานลักษณะสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับประเด็นดังกล่าวในยุคต่างๆ ซึ่งสามารถสืบค้นลักษณะดั้งเดิมของอาคารไปได้ถึงช่วงปีพ.ศ.2468-2478 และจากการศึกษาได้แบ่งการเปลี่ยนแปลงของอาคารเป็น 4 ช่วงเวลา โดยพิจารณาจากการเปลี่ยนการใช้งานของอาคารซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนการครอบครองอาคารโดยหน่วยงานต่างๆ คือ (1) ช่วงปี พ.ศ.2468-2478 (2) ช่วงปี พ.ศ.2479-2500 (3) ช่วงปี พ.ศ.2501-2540 (4) ช่วงปี พ.ศ.2541-ปัจจุบัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

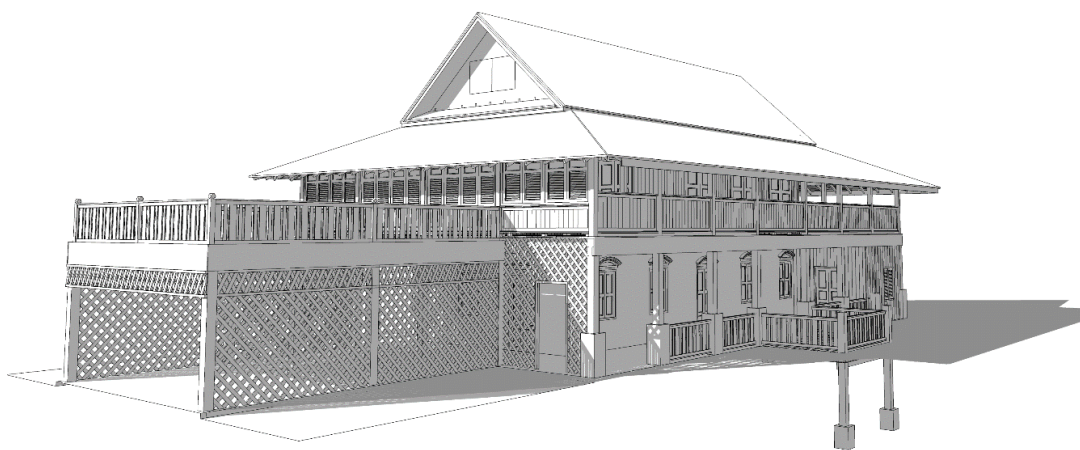
#### 4.1 ลักษณะดั้งเดิมของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ช่วงปี พ.ศ.2468-2478

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของอาคารที่สามารถสืบค้นได้เก่าที่สุด เป็นลักษณะสถาปัตยกรรมในช่วงพ.ศ.2468-2478 ซึ่งเป็นช่วง 10 ปีสุดท้ายก่อนที่บริษัทอีสต์เอเชียติกจะหมดสัมปทานและยกที่ดินรวมถึงอาคารทั้งหมดให้แก่รัฐบาล อยู่ในช่วงที่เมืองแพร่สิ้นสุดการปกครองแบบเจ้าหลวงแล้ว มีข้าหลวงจากส่วนกลางเข้ามามีบทบาทในแพร่ อาคารที่มีลักษณะสถาปัตยกรรมคล้ายกันที่สร้างในช่วงเวลานี้คือ คุ่มคำลือ ซึ่งมีการใช้วัสดุใกล้เคียงกับเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก จึงเป็นแหล่งอ้างอิงและเทียบเคียงวัสดุผนังหลังคา

ในช่วงเวลานี้ เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกเคยเป็นที่รับรองบุคคลสำคัญๆที่มาเยี่ยมชมกิจการป่าไม้ของบริษัท ได้แก่ มกุฎราชกุมาร Frederik ผู้ซึ่งภายหลังเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติเป็นพระเจ้า Frederik ที่ 9 แห่งเดนมาร์ก พร้อมด้วยเจ้าชาย Knud เจ้าชาย Axel กับเจ้าหญิง Margarethe พระชายา ได้เสด็จมาประทับแรมที่อาคารนี้ในคราวเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการทำไม้ของบริษัทเอสเอเชียติก ในป่าเมื่อปีพ.ศ. 2473 และ เจ้าชาย Leopold มกุฎราชกุมาร ซึ่งภายหลังเสด็จขึ้นเสวยราชสมบัติเป็นพระเจ้าแผ่นดินแห่งประเทศเบลเยียม และพระชายา คือเจ้าหญิง Astrid ซึ่งเป็นพระภคินีของเจ้าหญิง Margarethe เสด็จเยือนในปีพ.ศ. 2475

เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงเวลาดังกล่าวมีการใช้งานเป็นเรือนพักผู้จัดการบริษัท หรือที่ชาวเมืองแพร่เรียกกันโดยทั่วไปว่า นายห้างป่าไม้ ซึ่งลักษณะของงานไม่ได้ประจำอยู่ที่สำนักงานอย่างเดียว ต้องมีการเข้าป่าเพื่อควบคุมการทำไม้ในป่าด้วย ซึ่งการเข้าป่าแต่ละครั้งใช้ระยะเวลา บางครั้งใช้เวลาหลายสัปดาห์ (กิตติชัย วัฒนานิก, 2558) อาคารนี้มีลักษณะเป็นเรือนไม้สัก

2 ชั้น ชั้นล่างก่ออิฐถือปูนไม่ทาสี หลังคาแป้นเกล็ดไม้สัก ชั้นบนมีชานกว้าง 2 ช่วงเสา ตรีระแนงไม้กันแดด ระเบียงทางเดินโดยรอบชั้นบนเปิดโล่ง 2 ด้านมีหลังคาคลุมที่ถูกรับด้วยเสา ระเบียงทางเดินนี้เป็นเอกลักษณ์สำคัญของเรือนบังกะโล ซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างแบบที่ชาวตะวันตกในยุคอาณานิคมนิยมสร้างเป็นที่พัก หรือที่ทำงานของตัวเอง ในพื้นที่ภูมิอากาศเขตร้อน ระเบียงนี้ช่วยเพิ่มร่มเงาให้กับพื้นที่ตรงกลาง ในขณะที่เดียวกันก็เปิดให้ลมพัดระบายความร้อนออกจากตัวอาคารด้วย และสามารถใช้เป็นพื้นที่พักผ่อนกึ่งภายนอกได้ (King, 1984)



ภาพ 53 แบบจำลองสามมิติลักษณะทางสถาปัตยกรรมเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปีพ.ศ.2468-2478

เรือนหลังนี้ประกอบด้วยโครงสร้างและไม้ขนาดต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นจุดเปลี่ยนสำคัญของเรือนไม้แปรรูปประยุกต์แบบตะวันตกในเมืองแพร่ ซึ่งเป็นผลจากอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ที่มีการใช้เครื่องจักรในการแปรรูป และความรู้ที่ทันสมัยในยุคนั้นเข้ามาในท้องถิ่น ทำให้สามารถแปรรูปไม้ได้หลากหลายขนาด และใช้ไม้ทำองค์ประกอบเล็กอื่น ๆ ได้ นอกจากโครงสร้าง เสา คาน พื้น เช่น ผนัง ฝ้า ระแนงช่องระบายอากาศ บานเกล็ดของหน้าต่าง เป็นต้น

เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก เป็นสถาปัตยกรรมยุคแรกๆ ที่มีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่เป็นผลของอิทธิพลของตะวันตกในเรื่องของการประยุกต์รูปแบบสถาปัตยกรรมให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศในท้องถิ่น โดยสะท้อนผ่านลักษณะทางกายภาพ และลักษณะการจัดการพื้นที่ดังนี้

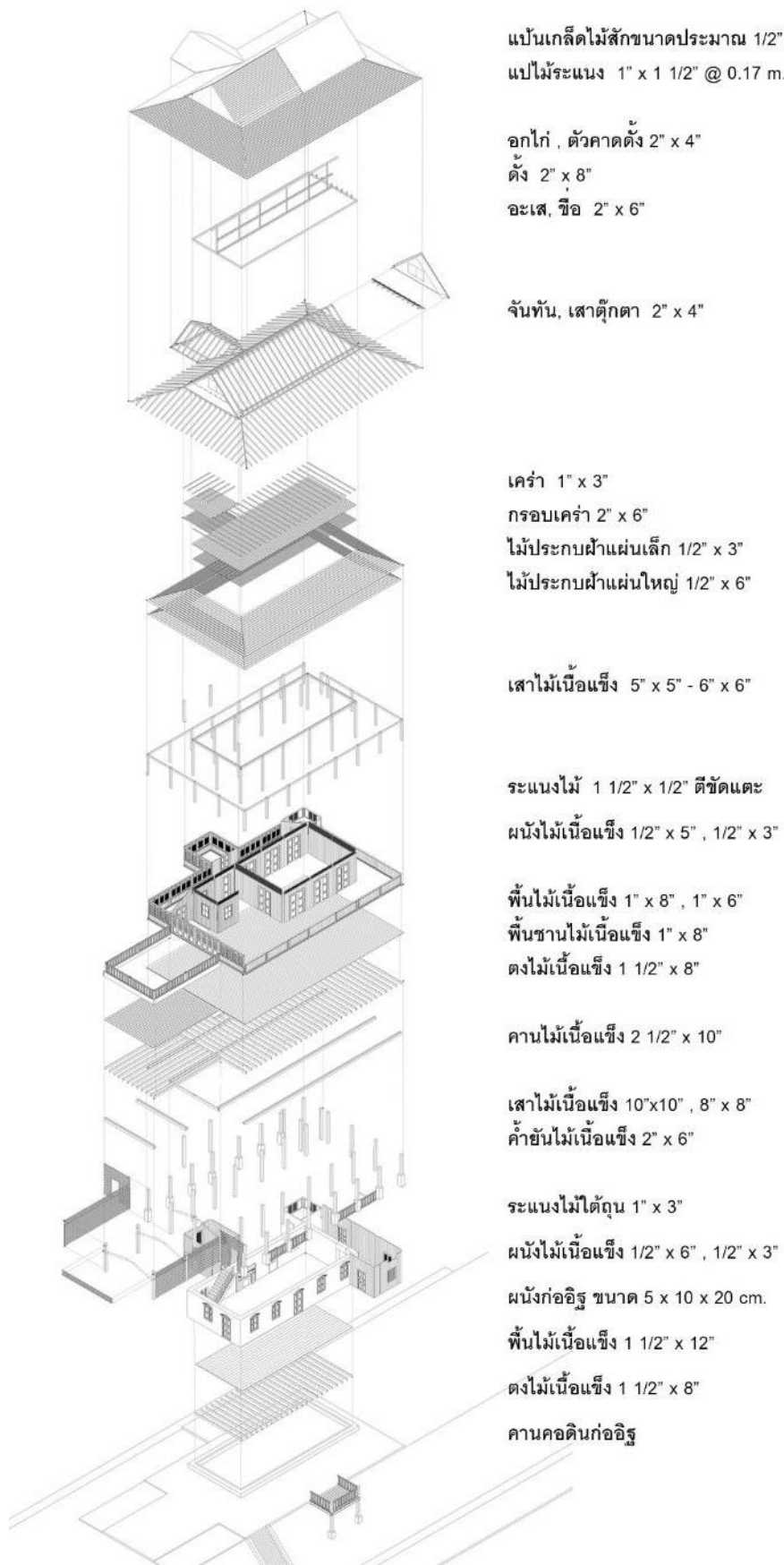
#### 4.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงเวลาดังกล่าว มีลักษณะทางกายภาพ แยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

### 1) ลักษณะหน้าต่างไม้

เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก สร้างขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. 2449 (พริศรี เวียงเก่า, 2552) ซึ่งเป็นยุคแรกๆ ที่มีชาวตะวันตกเข้ามาในเมืองแพร่ บริษัทสัมปทานไม้สักเหล่านี้ได้นำวิทยาการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำไม้รวมถึงการแปรรูปไม้เข้ามาสู่ท้องถิ่น เกิดโรงเลื่อยที่มีการใช้เครื่องจักรในการแปรรูปไม้ จากเดิมที่ใช้ขวานจามซุงไม้ทั้งต้นเพื่อมาทำเป็นเสาหรือคาน ทำให้จะได้แต่ไม้ท่อนใหญ่ ผิวหยาบ (ข่ายลูกหลานเมืองแพร่, 2554) ทำให้สิ้นเปลืองเนื้อไม้ ตัวอย่างเช่น เฌอนป่าเก่า บ้านคุ้มเดิม ต.โนนเวียง อ.เมือง จังหวัดแพร่ ที่สร้างโดยสล่าพื้นเมือง จากการสำรวจบ้านเก่าและสัมภาษณ์ คุณอดุลย์ อดุลวัฒน์ศิริ ทายาทของสล่าเตียม เวียงกลาง พบองค์ประกอบของอาคาร เช่น เสา ที่ทำจากซุงไม้ทั้งต้น ถากด้วยขวาน สังเกตได้จากเนื้อไม้ที่ค่อนข้างหยาบ (อดุลย์ อดุลวัฒน์ศิริ, **สัมภาษณ์**, 5 พฤศจิกายน 2560) ต่อมาเมื่อมีการใช้เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัยในสมัยนั้น ทำให้ได้ไม้ในขนาดที่หลากหลาย และนำไปเป็นส่วนประกอบของอาคารไม่เพียงแต่ในส่วนของโครงสร้างหลักเท่านั้น ยังรวมถึงส่วนเปลือกของอาคาร เช่น ผนัง หน้าต่าง ช่องระบายอากาศ เป็นต้น

จากการรังวัดและสำรวจขนาดหน้าต่างไม้ที่ใช้ในการก่อสร้างเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก พบว่ามีการใช้ไม้หน้าต่างขนาดต่าง ๆ กัน 25 ขนาด ส่วนที่เป็นโครงสร้างหลัก จะใช้ไม้ที่มีหน้าต่างหนา ส่วนที่เป็นเปลือกอาคาร ใช้ไม้ที่มีหน้าต่างบาง บางส่วนมีขนาดบางถึง  $\frac{1}{2}$  นิ้ว ซึ่งขนาดไม้แต่ละขนาดสัมพันธ์กับระยะและขนาดของพื้นที่ และการใช้งานต่าง ๆ โดยจะแสดงการเปรียบเทียบองค์ประกอบในแต่ละพื้นที่ ดังรายละเอียดในภาพ 54 และตารางที่ 1



ภาพ 54 แบบจำลองสามมิติแสดงส่วนประกอบต่างๆของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปีพ.ศ.2468-2478

ตาราง 1 รายละเอียดขององค์ประกอบหน้าไม้ขนาดต่างๆ ของอาคาร ช่วงปี พ.ศ.2468-2478

องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	รายละเอียดขององค์ประกอบสถาปัตยกรรม	ขนาดไม้	การเปลี่ยนแปลง	ที่มาของข้อมูล			
				รังวัด	สัมภาษณ์	ภาพถ่าย	อื่น ๆ
หลังคา	แป้นเกล็ดไม้สัก	11 ซม X 40 ซม	-		/		/
	แปหลังคาหลัก	1" x 1 1/2"	-				/
	แปหลังคากระเบื้อง	1" x 1 1/2"	-	/			
	อกไก่	2" x 4"	-	/			
	ตั้ง	2" x 8"	-	/			
	ตัวคานตั้ง	2" x 4"	-	/			
	อเส และช่อ	2" x 6"	-	/			
	จันทัน	2" x 4"	-	/			
	เสาตุ๊กตา	2" x 4"	-	/			
	คร่ำ	1" x 3"	-	/			
	จันทันหลังคาส่วนกระเบื้อง	1 1/2" x 4"	-	/			
	กรอบคร่ำผ้า	2" x 6"	-	/			
	ผ้าไม้เนื้อแข็ง	1/2" x 3", 1/2" x 6"	-	/			
	เชิงชาย	1" x 8"	-	/			
ผนังและองค์ประกอบทางตั้ง	ผนังชั้นบน	1/2" x 3" และ 1/2" x 6"	-	/	/		
	ระแนงไม้ขัดและระบายอากาศเหนือผนัง	1 1/2" x 1/2"	-	/	/		
	วงกบบน	1 1/2" x 4"	-	/	/		
	ลูกฟักบานเกล็ดกระทุ้ง	1 1/2" x 1/2" ดีไซน์เกล็ด	-	/			
	บัว	หนา 1 ซม.	-	/			
	ไม้หนุนบัวล่างเพื่อระบายอากาศ	2" x 3"	-	/			
	ราวกันตกชาน	1 1/2" x 4"	-		/	/	/
	บัวส่วนชาน	1" x 3"	-		/	/	/
	ลูกกรงราวกันตกชาน	1/2" x 6", 1/2" x 3" เว้นร่อง 2"	-		/	/	/
	ราวล่าง	1 1/2" x 4"	-		/	/	/
	เสาราวกันตกชาน	4" x 4"	-		/	/	/
	ราวกันตกกระเบื้อง	1 1/2" x 4"	-			/	
	บัวส่วนกระเบื้อง	1" x 3"	-			/	
	ลูกกรงราวกันตกกระเบื้อง	1/2" x 6"	-			/	
	เสาชั้นบน	5" x 5" และ 6" x 6"	-	/			
	ผนังส่วนบริการชั้นล่าง	1/2" x 6"	-	/			



องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	รายละเอียดขององค์ประกอบสถาปัตยกรรม	ขนาดไม้	การเปลี่ยนแปลง	ที่มาของข้อมูล			
				รังวัด	สัมภาษณ์	ภาพถ่าย	อื่น ๆ
	โครงเคร่าผนังส่วนบริการชั้นล่าง	1 ½" x 6"	-	/			/
	เสาภายในชั้นล่าง	10" x 10"	-	/			
	เสาขานและระเบียงทางเดินรอบอาคารชั้นล่าง	8" x 8"	-	/			
	ระแนงไม้ใต้ถุน	1" x 3"	-			/	
พื้น	พื้นชั้นล่าง	2" x 12"	-		/	/	/
	พื้นไม้ชั้นสองมีการปูซ้อนทับหว่าง 2 ชั้น	1"x8" และ 1"x6"	-	/			
	ตง	1 ½" x 8"	-	/			
	คาน	2 ½" x 10"	-	/			
	ไม้ปิดตง	1" x 18"	-	/			
	พื้นส่วนขาน	1" x 8"	-	/	/		
	ตงส่วนขาน	2" x 6"	-	/			
	คานส่วนขาน	2" x 8"	-	/			
	ค้ำยัน	2" x 6"	-			/	

## 2) ลักษณะทางโครงสร้าง

### 2.1) หลังคา

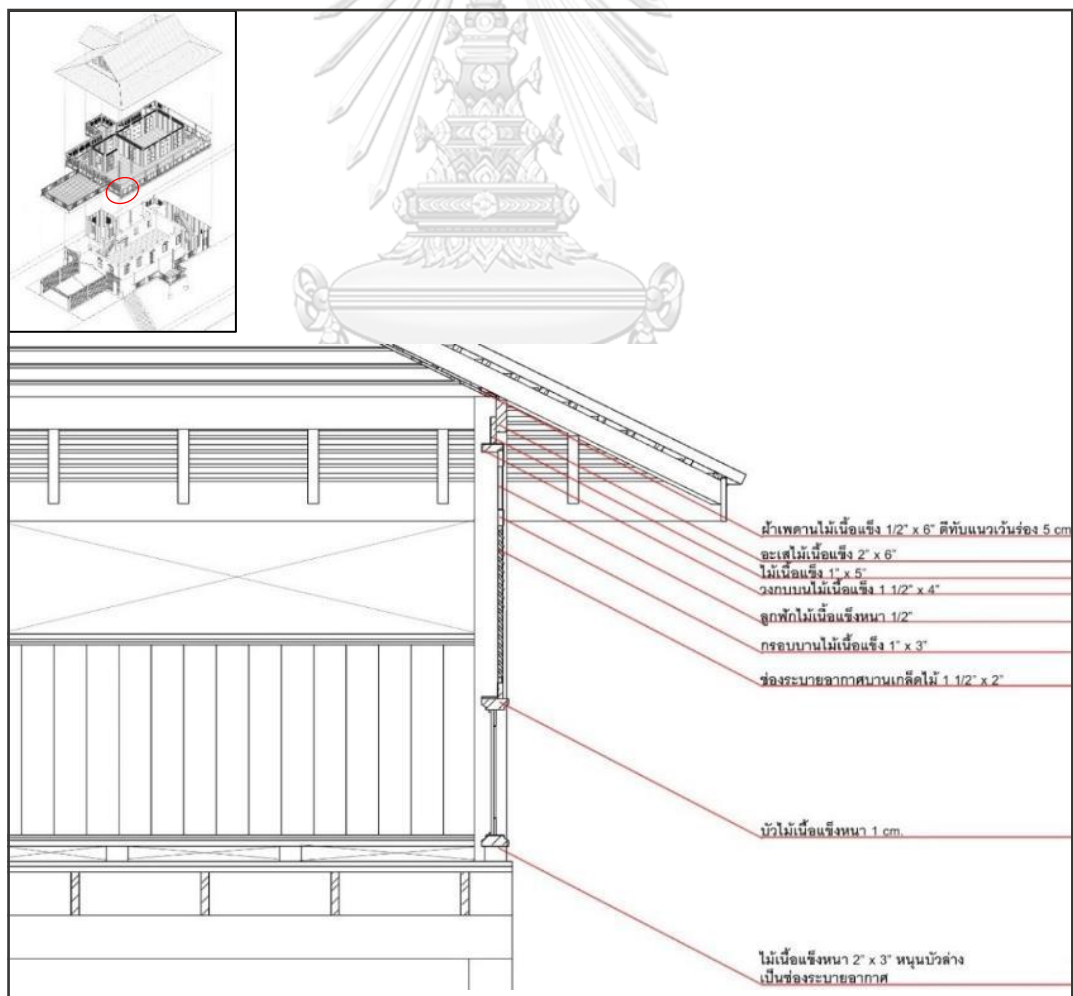
อาคารหลังนี้มีหลังคา 3 ส่วนหลักๆ คือหลังคาหลักเป็นหลังคาจั่ว หลังคากระเบื้องโดยรอบ และหลังคาจั่วมุขด้านหลัง มุงด้วยแป้นเกล็ดไม้สัก ขนาด 11 ซม. X 40 ซม. แป้นไม้ระแนงขนาด 1" x 1 ½" ทุก ๆ 17 ซม. ในส่วนหลังคาหลัก ใช้ตง ขนาด 1"x3" และช่อ ขนาด 2"x6" พาดช่วงกว้าง 5.6 เมตร ใช้จันทันขนาด 2" x 4" หลังคาที่คลุมส่วนระเบียงโดยรอบอยู่ในระดับที่ลดหลั่นลงมาจากหลังคาหลัก โดยจันทันขนาด 1 ½" x 4" มีการพาดช่วงไม่กว้างนัก คือประมาณ 2-3 เมตร หลังคาจั่วมุขด้านหลังอยู่ในระดับเดียวกับหลังคาส่วนระเบียง ส่วนหน้าบ้านมีช่องระบายอากาศบานเกล็ด และมีการตั้งเสาตุ๊กตาเพื่อยื่นชายคานั่นรูปทรงหน้าบ้าน มีการต่อกับช่อที่อยู่ระดับเดียวกับบ่อเสโดยการบาก และยึดกับจันทันด้วยตะปู

### 2.2) ผนัง

ผนังของเรือนพักผู้จัดการบริษัท อีสต์เอเชียติก ใช้ไม้เนื้อแข็งขนาด ½" x 3" และขนาด ½" x 6" เข้าไม้แบบบังใบ (ทองดี แก่นแก้ว, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2560) ช่องระบายอากาศเหนือผนังใช้ไม้ขนาด 1

1/2" x 1/2" ดีซีดแตะตลอดแนวมผนัง ส่วนหน้าต่างบานเปิดที่มีลูกฟักเป็นบานเกล็ดกระทุ้ง ใช้ไม้ขนาดประมาณ 1 1/2" x 1/2" ดีซีดอันเกล็ด ทำให้อาคารโปร่ง ไม้ที่บดต้น และช่วยในการระบายอากาศ ตามแนวมผนังอาคารรอบนอก และราวกันตกกระเบื้องทางเดิน มีการใช้ไม้เนื้อแข็งขนาด 2" x 3" หนูนบัวล่างเปิดเป็นช่องระบายอากาศ และระบายน้ำ เนื่องจากส่วนกระเบื้องโดยรอบเป็นส่วนที่ไม่มีหน้าต่างปิด เป็นส่วนที่เปียกได้จึงต้องมีการระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำซัง (รายละเอียดในภาพ 55)

อิฐขนาด 5x10x20 เซนติเมตร ถูกใช้ในการก่อผนังชั้นล่างของเรือนพักผู้จัดการบริษัท อีสต์เอเชียติก โดยก่ออิฐโชว์แนวแบบ English Bond ก่อซ้อนกัน 3 ชั้น ทำให้ผนังมีความหนาถึง 35-45 เซนติเมตร ส่งผลให้ภายในอาคารค่อนข้างเย็นกว่าภายนอกอาคาร และอิฐขนาดเดียวกันนี้ยังถูกใช้ก่อเตาผิง ปล่องไฟ และซุ้มโค้งเหนือประตูอีกด้วย



ภาพ 55 รูปตัดแสดงรายละเอียดหน้าต่างบานเกล็ด

### 2.3) พื้น

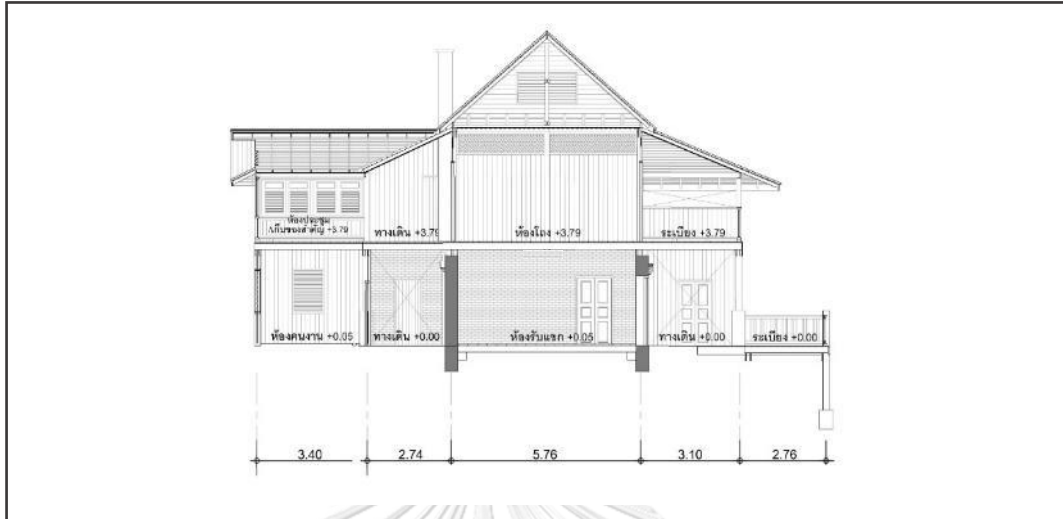
พื้นชั้นหนึ่ง จากการสัมภาษณ์ ผศ.ทัศนียา สุปรีชากร ผู้เคยใช้งานอาคารหลังนี้ และจากการสืบค้นจากภาพถ่าย ทราบว่าแต่เดิมพื้นชั้นล่างเป็นพื้นไม้สัก (ทัศนียา สุปรีชากร, สัมภาษณ์, 31 มีนาคม 2561) โดยขนาดพื้นสันนิษฐานจากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ร่วมกับภาพถ่ายเก่าภายในอาคารประกอบกับการสำรวจพื้นไม้ของอาคารอื่นที่สร้างในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน คือ คຸ່ມคຳลື ສັນນິຊູນານขนาดพื้นไม้ได้ประมาณ 2" x 12"

พื้นไม้ชั้นสองมีการปูซ้อนกัน 2 ชั้น ชั้นบนใช้ไม้ขนาด 1" x 8" และขนาด 1" x 6" วางซ้อนกันแบบสลับหว่าง มีการเข้าไม้แบบบังใบ และใช้ตะปูในการยึดกับตงขนาด 1 1/2" x 8" ซึ่งพาดช่วงยาว 5.6 เมตร คานคຸ່ມไม้เนื้อแข็งขนาด 2 1/2" x 10"

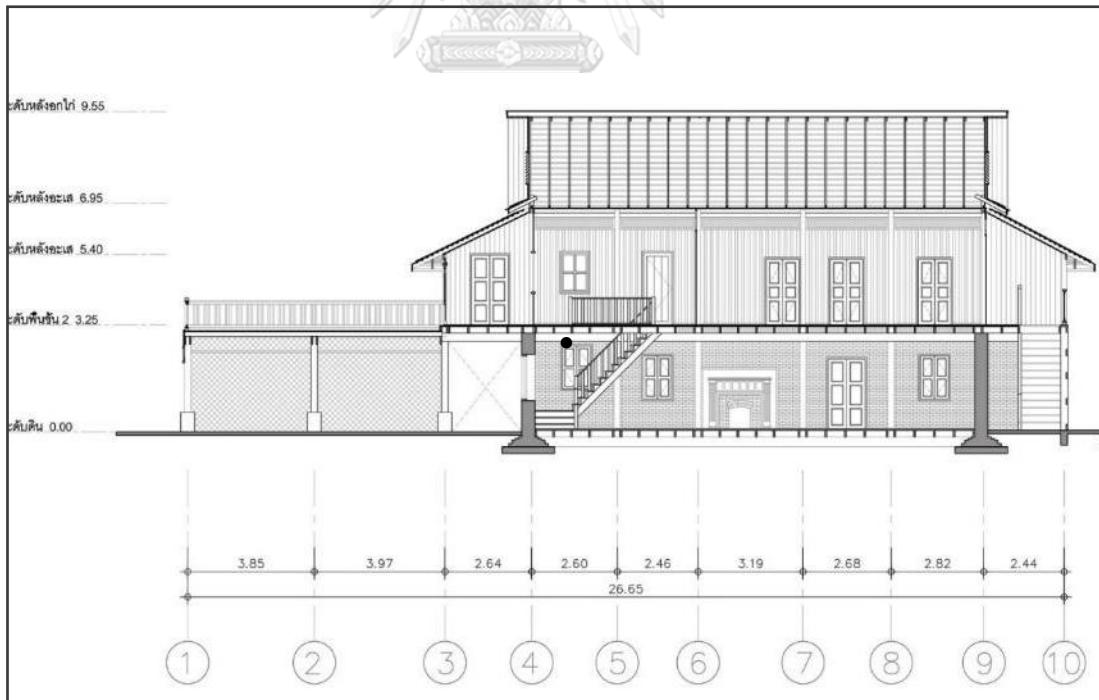
พื้นภายในและพื้นชานมีความต่างระดับประมาณ 10 เซนติเมตร คานและตงของชาน วางในทิศตรงกันข้ามกับคานและตงของพื้นภายใน สำหรับพื้นที่ชานใช้ตงขนาด 1 1/2" x 10" มีการใช้ค้ำยันช่วยในการพาดช่วงกว้าง 5.6 เมตร และใช้คานขนาด 2" x 8" ยึดติดกับเสาโดยใช้นอตไม้ได้วางบนเสาเหมือนคานพื้นชั้นบน ส่วนพื้นไม้จากการสัมภาษณ์และพิจารณาภาพถ่ายสันนิษฐานว่าใช้ขนาดเดียวกับพื้นภายในคือ ประมาณ 1" x 8"

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY



ภาพ 56 รูปตัดตามขวางของบ้านพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2468-2478



ภาพ 57 รูปตัดตามยาวของบ้านพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2468-2478

### 3) ลักษณะอื่น ๆ

ลักษณะทางกายภาพอื่น ๆ ที่สะท้อนให้เห็นอิทธิพลทางตะวันตกของอาคาร ได้แก่

#### 3.1) เตาผิงก่ออิฐภายในอาคาร

เตาผิงก่ออิฐภายในอาคาร เพื่อสนับสนุนการอยู่อาศัยของผู้ใช้งานที่เคยชินกับการใช้ชีวิตแบบตะวันตก (ดารา ยาร์ด. สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2561) เป็นองค์ประกอบที่ไม่มีในอาคารอื่นในกลุ่มอาคารที่ทำการบริษัทอีสต์เอเชียติกจังหวัดแพร่ รวมถึงไม่พบในอาคารหลังอื่นในเขตพื้นที่เมืองเก่าแพร่ (ธีรวิธ กล่อมแล้ว, 2552)

#### 3.2) การประดับตกแต่งเหนือช่องเปิดด้วยโค้งก่ออิฐ

การประดับตกแต่งเหนือช่องเปิดด้วยโค้งก่ออิฐ เป็นองค์ประกอบที่ไม่มีในอาคารอื่นในกลุ่มอาคารที่ทำการบริษัทอีสต์เอเชียติกจังหวัดแพร่แม้จะมีโครงสร้างก่ออิฐชั้นล่างเช่นเดียวกัน สันนิษฐานว่าอาจจะเป็นการเน้นสถานะของอาคารและผู้ใช้งานหลัก

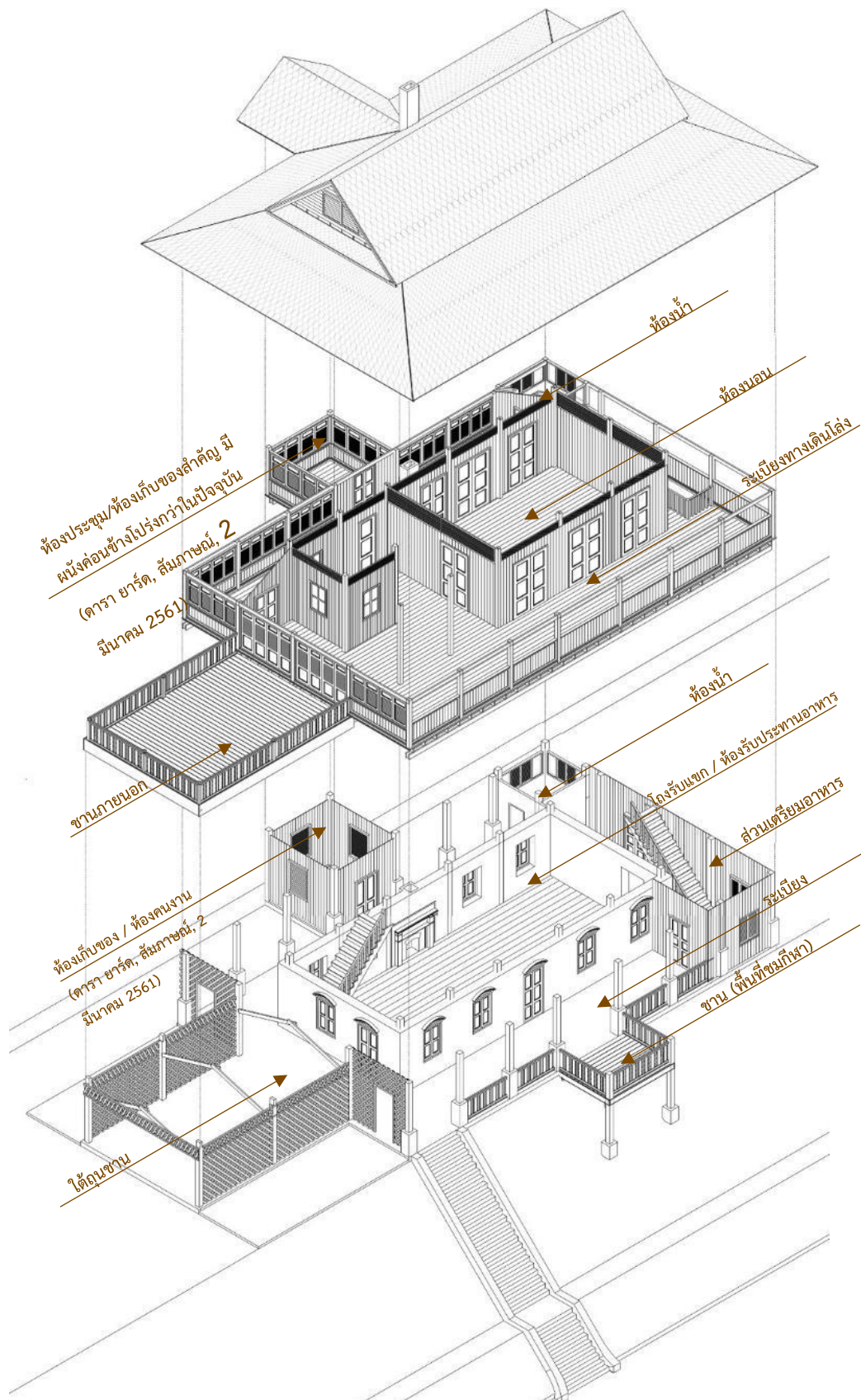
#### 3.3) การคำนึงถึงการระบายอากาศของอาคาร

การคำนึงถึงการระบายอากาศของอาคาร คือ การใช้หน้าต่างบานเกล็ดและการมีช่องระบายอากาศเหนือผนัง สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดเรื่อง การระบายอากาศ ซึ่งเป็นการประยุกต์รูปแบบสถาปัตยกรรมให้เข้ากับลักษณะภูมิอากาศเขตร้อน

### 4.1.2 ลักษณะการใช้พื้นที่

#### 1) การแบ่งพื้นที่การใช้สอย

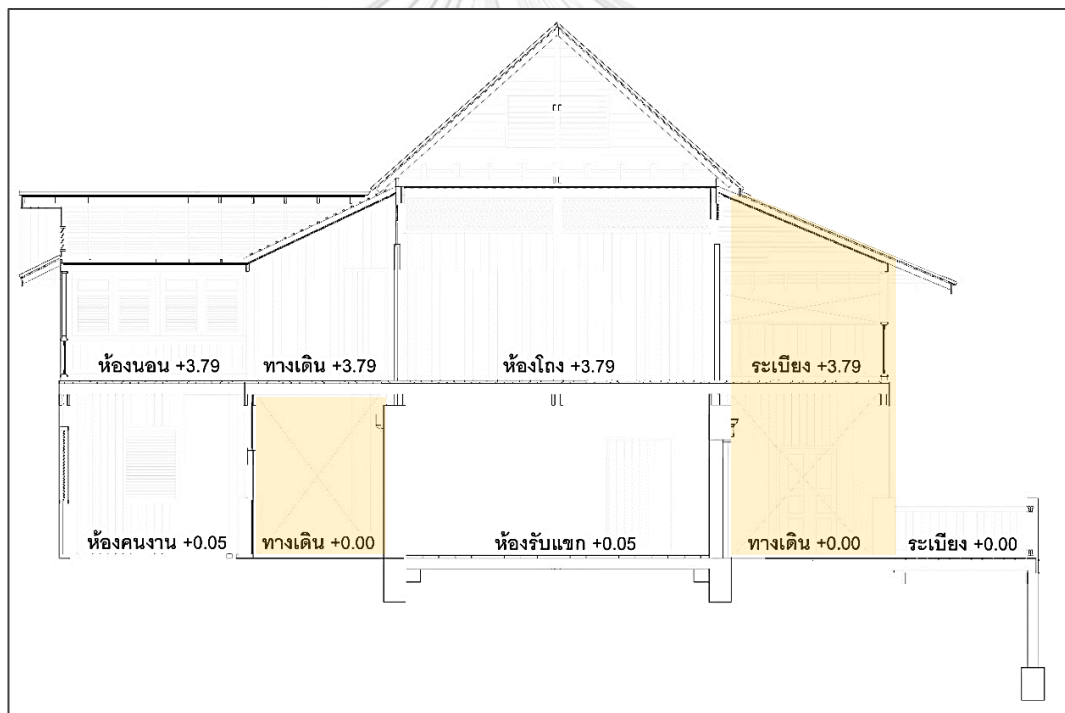
มีการแบ่งพื้นที่ตามช่วงเสาเป็นห้องอย่างชัดเจน เรียบง่าย มีการจัดวางพื้นที่ตามระดับความเป็นส่วนตัวชัดเจน คือ วางพื้นที่ส่วนสาธารณะด้านหน้าสุดตามด้วยส่วนพักอาศัย และส่วนบริการในครัวเรือนไว้หลังสุด นอกจากนี้ มีการแยกบันไดส่วนบริการ ออกจากส่วนบันไดหลักภายในอาคาร กล่าวคือบันไดส่วนบริการอยู่ด้านหลัง ส่วนบันไดหลักอยู่ภายในอาคาร เชื่อมห้องรับแขกชั้นล่างกับส่วนพักอาศัยชั้นบน



ภาพ 58 แบบจำลองสามมิติแสดงการแบ่งพื้นที่การใช้งานของบ้านพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปีพ.ศ.2468-2478

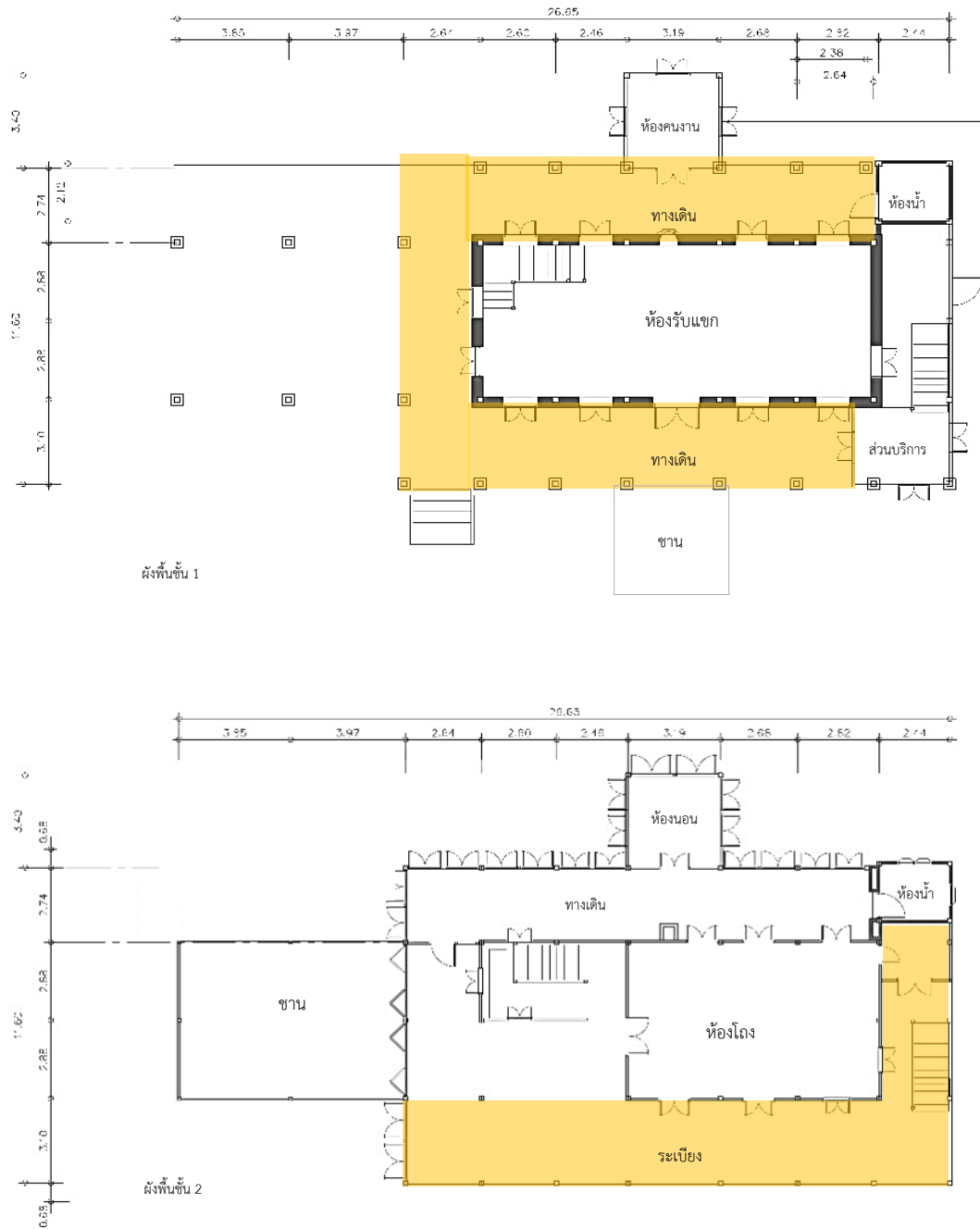
## 2) ระเบียงทางเดินรอบอาคาร

อาคารหลังนี้มีระเบียงทางเดินรอบทั้งชั้นบนและชั้นล่าง เป็นพื้นที่ทางเดินระหว่างเสา ระเบียงทางเดินรอบอาคาร เป็นจุดเด่นที่สำคัญของเรือนแบบบังกะโลของชาวตะวันตกที่มาตั้งรกรากในพื้นที่ภูมิอากาศเขตร้อนในยุคล่าอาณานิคม พื้นที่ส่วนนี้เป็นทั้งทางเดิน และกันสาด ช่วยป้องกันแดดและฝนให้กับพื้นที่ด้านใน โดยเป็นส่วนที่เปียกฝนได้ ชั้นบนจึงมีผนังกันตกและช่องสำหรับระบายน้ำฝน หลังคาที่คลุมระเบียงทางเดินช่วยสร้างเงาให้กับพื้นที่ภายในอาคาร ตลอดจนช่วยป้องกันความร้อนจากแสงแดดให้กับพื้นที่ใช้งานตรงกลาง นอกจากนี้พื้นที่ระเบียงยังช่วยลดทอนความทึบตันของตัวอาคาร ทำให้อาคารดูโปร่ง



ภาพ 59 รูปตัดอาคารแสดงพื้นที่ระเบียงของเรือนผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงพ.ศ.2468-2478





ภาพ 60 ผังพื้นที่เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกช่วง พ.ศ.2468-2478 ส่วนสีเหลืองคือบริเวณระเบียงรอบอาคาร

## 4.2 ลักษณะเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ช่วงปี พ.ศ.2479-2500

หลังจากบริษัทอีสต์เอเชียติกหมดสัญญาเช่าที่ดินผืนนี้กับรัฐบาล จากนั้นในปี พ.ศ.2479 รัฐบาลจัดตั้งโรงเรียนป่าไม้ โดยมีฐานะเป็น “กองโรงเรียนป่าไม้” โดยได้แต่งตั้งหลวงวิลาศวันทวิท (เมธ รัตนประสิทธิ์) ซึ่งดำรงตำแหน่งป่าไม้ภาคแพร่เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนป่าไม้อีกตำแหน่งหนึ่ง ได้ใช้ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินเป็นที่ตั้งโรงเรียนป่าไม้ (พรศิริ เวียงเก่า, 2552) โดยใช้เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก เป็นเรือนพักอาจารย์ เมื่อโรงเรียนถูกโอนไปสังกัดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเลื่อนวิทยฐานะเป็นวิทยาลัยวนศาสตร์ในปี พ.ศ.2486 จึงได้ใช้อาคารหลังนี้เป็นเรือนพักผู้อำนวยการจนกระทั่งวิทยาลัยวนศาสตร์หยุดทำการสอน ในปี พ.ศ.2500 อาคารหลังนี้และสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ จึงถูกโอนคืนให้กรมป่าไม้ดังเดิม



ภาพ 61 แบบจำลองสามมิติลักษณะทางสถาปัตยกรรมเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปีพ.ศ.2479-2500

### จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

#### 4.2.1 ลักษณะทางกายภาพ

จากการศึกษาหลักฐานภาพถ่าย เอกสารที่เกี่ยวข้อง การรังวัด และการสัมภาษณ์ผู้เคยใช้งาน พบว่าเรือนพักผู้จัดการอีสต์เอเชียติกนั้น มีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างจากลักษณะดั้งเดิมหลายประการ ลักษณะภายนอกที่ต่างอย่างเห็นได้ชัด คือ การปิดล้อมพื้นที่บริเวณระเบียงทางเดินชั้นบนโดยรอบจนหมดด้วยผนังและหน้าต่างบานเกล็ด ทำให้พื้นที่กึ่งภายนอกของชั้นบนหายไป

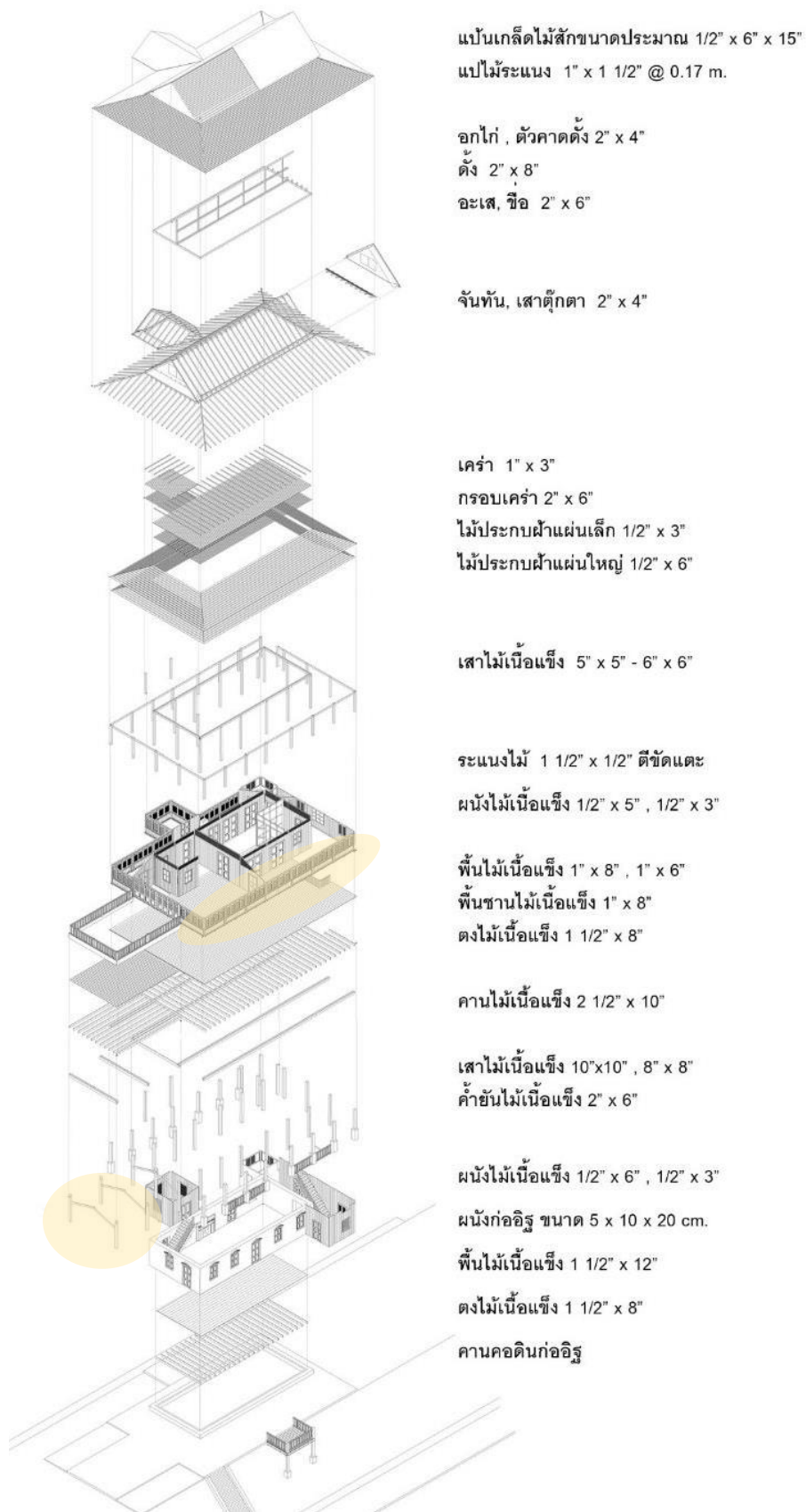
จากหลักฐานชั้นต้นและการสัมภาษณ์ ไม่สามารถหาสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงนี้ได้ จึงได้ทำการศึกษาจากลักษณะของเรือนบังกะโล และการเปรียบเทียบวิถีชีวิตของผู้ใช้งานทั้ง 2 ช่วงเวลา แล้ววิเคราะห์หาสาเหตุ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจเกิดจากปัจจัย 2 ประการ คือ ลักษณะวิถีชีวิตของผู้จัดการบริษัทสัมปทานป่าไม้หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่านายห้างป่าไม้จะไม่ได้ใช้เวลาอยู่เรือนมากนัก คือ ลักษณะของงาน ต้องมีการเข้าป่าเพื่อคุมการทำ

ไม้ด้วย ซึ่งการเข้าป่าแต่ละครั้งใช้ระยะเวลานาน บางครั้งใช้เวลาหลายสัปดาห์ และนายห้างป่าไม้บางคนมาประจำอยู่ที่สถานีไม่กี่ปีก็กลับบ้านเกิด หลายคนจึงไม่มีครอบครัว (กิตติชัย วัฒนานิก, 2558) ความถี่ในการใช้งานอาคารจึงไม่มาก ทำให้อาจไม่จำเป็นต้องกังวลเรื่องฝนที่สาดเข้าในระเบียงเปิดโล่งมากนัก ต่างจากผู้อำนวยการโรงเรียนป่าไม้ที่มาอยู่ประจำพร้อมครอบครัว ที่อาจจะมีการใช้งานอาคารบ่อยกว่า ต้องการพื้นที่ใช้สอยภายในที่ปลอดภัยจากฝนมากกว่านอกจากนี้ Anthony D. King ผู้เขียนหนังสือ *The Bungalow* ได้เขียนเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบังกะโลที่ชาวตะวันตกมักสร้างในพื้นที่ภูมิอากาศเขตร้อนกับเรือนพื้นถิ่นไว้ว่า ‘คนที่มีที่มาต่างกัน มีการรับรู้สภาพอากาศ ความต้องการร่มเงาภายนอก และการใช้งานอยู่อาศัยต่างกัน’ (King, 1984: 265) ฉะนั้นจึงเป็นไปได้ที่นายห้างป่าไม้ชาวตะวันตกจะสนใจเรื่องการรักษาความเย็นให้แก่ตัวอาคาร มากกว่าการโดนฝนสาดซึ่งอาจตรงข้ามกับจริตของผู้ใช้งานซึ่งเป็นคนในพื้นที่ จึงทำให้ต้องมีการติดผนังหน้าต่างบานเกล็ดเพื่อป้องกันฝน แต่ยังมีการระบายอากาศอยู่

นอกจากการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพดังกล่าวแล้ว ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพอื่น ๆ อีก โดยแบ่งเป็น การเปลี่ยนแปลงลักษณะหน้าต่างไม้ และลักษณะโครงสร้าง

### 1) ลักษณะหน้าต่างไม้

การใช้วัสดุไม้ในช่วง พ.ศ. 2479-2500 นอกจากการติดผนังหน้าต่างเพิ่ม ซึ่งก็มีการใช้รายละเอียดการก่อสร้างและขนาดองค์ประกอบเหมือนกับผนังและหน้าต่างฝั่งตะวันตกซึ่งมีอยู่ก่อนแล้ว ก็ยังมีการร้อยถอนระแนงใต้ถุนชาน และการติดตั้งโครงคร่าวเพื่อแบ่งพื้นที่ใช้สอยในห้องโถงชั้นบน โดยมีรายละเอียดการใช้วัสดุไม้ของอาคารโดยรวมดังแสดงในภาพ 62 และตารางที่ 2



ภาพ 62 แบบจำลองสามมิติแสดงส่วนประกอบต่างๆของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปีพ.ศ.2479-2500

ตาราง 2 รายละเอียดขององค์ประกอบหน้าไม้ขนาดต่างๆของอาคาร ในช่วง พ.ศ.2479-2500

องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	รายละเอียดขององค์ประกอบสถาปัตยกรรม	ขนาดไม้	การเปลี่ยนแปลง	ที่มาของข้อมูล			
				รังวัด	สัมภาษณ์	ภาพถ่าย	อื่น ๆ
หลังคา	แป้นเกล็ดไม้สัก	11 ซม. X 40 ซม.	ไม่เปลี่ยน		/		/
	แปหลังคาหลัก	1" x 1 1/2"	ไม่เปลี่ยน				/
	แปหลังคากระเบื้อง	1" x 1 1/2"	ไม่เปลี่ยน	/			
	อกไก่	2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ดั่ง	2" x 8"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ตัวคาคดั่ง	2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	อเส และช่อ	2" x 6"	ไม่เปลี่ยน	/			
	จันทัน	2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	เสาตุ๊กตา	2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	คร่ำ	1" x 3"	ไม่เปลี่ยน	/			
	จันทันหลังคาส่วนกระเบื้อง	1 1/2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	กรอบคร่ำฝ้า	2" x 6"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ฝ้าไม้เนื้อแข็ง	1/2" x 3", 1/2" x 6"	ไม่เปลี่ยน	/			
	เชิงชาย	1" x 8"	ไม่เปลี่ยน	/			
ผนังและองค์ประกอบทางตั้ง	ผนังชั้นบน	1/2 x 3", 1/2" x 6"	ไม่เปลี่ยน	/	/		
	ระแนงไม้ขัดแตะระบายอากาศเหนือผนัง	1 1/2" x 1/2"	ไม่เปลี่ยน	/			
	วงกบบน	1 1/2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ลูกฟูกบานเกล็ดกระทุ้ง	1 1/2" x 1/2" ดีไซน์ ซ้อนเกล็ด	ไม่เปลี่ยน	/			
	บัว	หนา 1 ซม.	ไม่เปลี่ยน	/			
	ไม้หนุนบัวล่างเพื่อระบายอากาศ	2" x 3"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ราวกันตกชาน	1 1/2" x 4"	ไม่เปลี่ยน		/	/	/
	บัวส่วนชาน	1" x 3"	ไม่เปลี่ยน		/	/	/
	ลูกกรงราวกันตกชาน	1/2" x 6", 1/2" x 3" เว้นร่อง 2"	ไม่เปลี่ยน		/	/	/
	ราวล่าง	1 1/2" x 4"	ไม่เปลี่ยน		/	/	/
	เสาราวกันตกชาน	4" x 4"	ไม่เปลี่ยน		/	/	/
	ราวกันตกกระเบื้อง	-	รีดลอน			/	
	บัวส่วนกระเบื้อง	-	รีดลอน			/	
	ลูกกรงราวกันตกกระเบื้อง	-	รีดลอน			/	
	เสาชั้นบน	5" x 5", 6" x 6"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ผนังส่วนบริการชั้นล่าง	1/2" x 6"	ไม่เปลี่ยน	/			
	โครงคร่ำผนังส่วนบริการชั้นล่าง	1 1/2" x 6"	ไม่เปลี่ยน	/			
	เสภายในชั้นล่าง	10" x 10"	ไม่เปลี่ยน	/			

องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	รายละเอียดขององค์ประกอบสถาปัตยกรรม	ขนาดไม้	การเปลี่ยนแปลง	ที่มาของข้อมูล			
				รังวัด	สัมภาษณ์	ภาพถ่าย	อื่น ๆ
	เสาขานและระเบียงทางเดินรอบอาคารชั้นล่าง	8" x 8"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ระนางไม้ใต้ถุน	-	รื้อถอน			/	
	โครงคร่าวผนังห้องนอนเล็ก	2" x 4"	เพิ่ม		/		/
พื้น	พื้นชั้นล่าง	2" x 12"	ไม่เปลี่ยน				
	พื้นไม้ชั้นสองมีการปูซ้อนสลับ หว่าง 2 ชั้น	1"x8 และ 1"x6"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ดง	1 ½" x 8"	ไม่เปลี่ยน	/			
	คาน	2 ½" x 10"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ไม้ปิดดง	1" x 18"	ไม่เปลี่ยน	/			
	พื้นส่วนขาน	1" x 8"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ดงส่วนขาน	2" x 6"	ไม่เปลี่ยน	/			
	คานส่วนขาน	2" x 8"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ค้ำยัน	2" x 6"	ไม่เปลี่ยน			/	

## 2) ลักษณะทางโครงสร้าง

ในช่วงปี พ.ศ.2479-2500 เรือนพักผู้จัดการมีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างในองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

### 2.1) หลังคา

ในยุคนี้อย่างไม่พบการเปลี่ยนแปลงวัสดุหรือโครงสร้าง

หลังคา

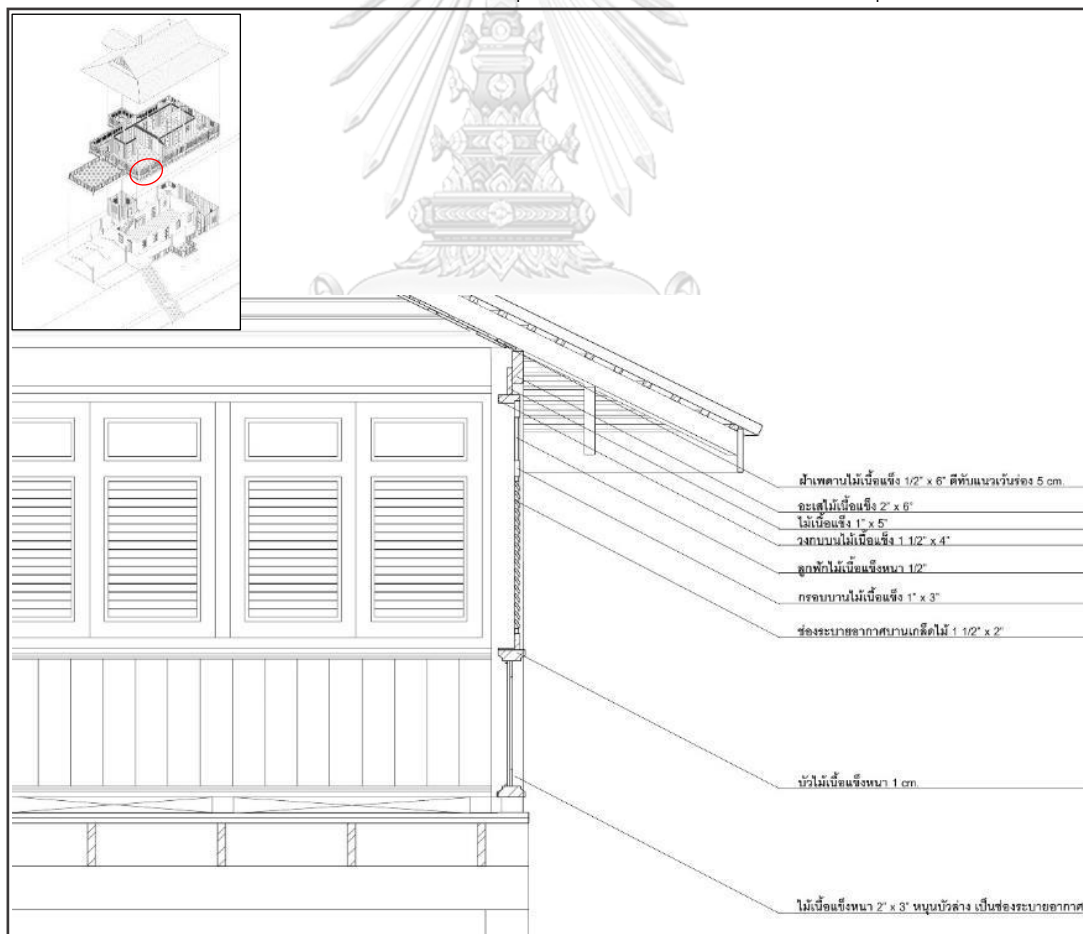
### 2.2) ผนังและองค์ประกอบทางตั้ง

ระแนงขัดแตะใต้ถุนขานถูกรื้อออกทั้งชุด เหลือพื้นที่ใต้ถุนโล่ง สาเหตุอาจจะเป็นเพราะความต้องการพื้นที่โล่งหน้าอาคารและเนื่องจากเดิมพื้นที่โดยรอบบริเวณนี้มีการทำสวนหย่อมปลูกต้นไม้และไม้เลื้อยบริเวณระแนง(ทัศนียา สุปรีชากร, สัมภาษณ์, 31 มีนาคม 2561) ความชื้นและแสงแดดอาจจะทำให้ระแนงเกิดการผุพังจนต้องรื้อถอนออกไป ส่วนชั้นบนมีการเปลี่ยนแปลงได้แก่ ระเบียงทางเดินชั้นติดหน้าต่างบานเกล็ดโดยรอบ โดยมีรายละเอียดหน้าต่างและการติดตั้งผนังเหมือนผนังหน้าต่างชุดเดิมฝั่งตะวันตก (รายละเอียดเพิ่มเติมตามภาพ 63) การติดตั้งหน้าต่างของพื้นที่ส่วนนี้จากหลักฐานภาพถ่ายพบว่ามี การติดตั้งที่ละส่วน

โดยทั้งระยะห่างเป็นเวลาระยะหนึ่ง ไม่ได้ติดตั้งที่เดียวหมด ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์ทัศนียา สุปรีชากร ผู้เคยใช้งานอาคารในช่วงปีพ.ศ.2489-2499 และพิจารณาจากภาพถ่ายสันนิษฐานว่าน่าจะติดตั้งจนครบด้านในช่วงระยะเวลาระหว่างก่อนสัญญาเช่าที่ดินของบริษัทสิ้นสุด จนถึงก่อนจะเป็นวิทยาลัยวนศาสตร์ นอกจากนี้ ภายในห้องโถงตรงกลางก็มีการแบ่งห้องภายในห้องโครงคร่ำไม้เนื้อแข็งขนาด 2”x4” ทุกระยะ 0.9 ม. กรุ่มงวดเป็นห้องนอนเด็ก ซึ่งโครงคร่ำเหล่านี้ถูกรื้อออกไปในภายหลัง แต่ยังมีหลักฐานหลงเหลือให้เห็นเป็นรอยตัดที่ผนังห้องและฝ้าของอาคารในปัจจุบัน

### 2.3) ฝ้า

ในยุคนี้อย่างไม่พบการเปลี่ยนแปลงวัสดุหรือโครงสร้างฝ้า

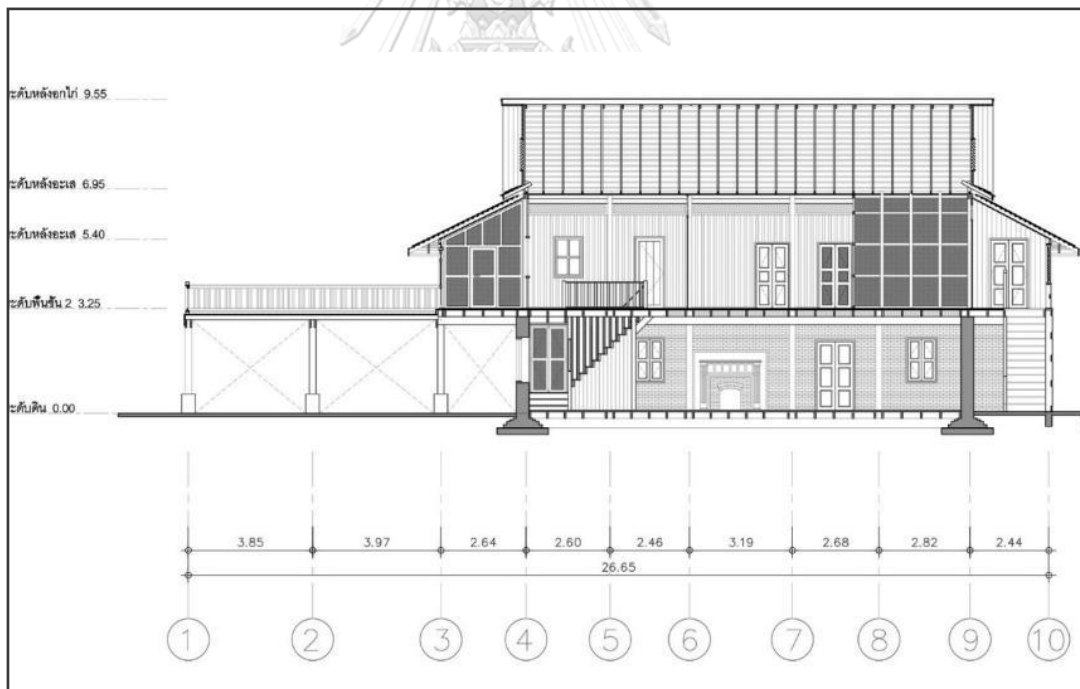


ภาพ 63 รูปตัดแสดงรายละเอียดหน้าต่างบานเกล็ดเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2479-2500





ภาพ 64 รูปตัดตามขวางแสดงโครงสร้างของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2479-2500



ภาพ 65 รูปตัดตามยาวแสดงโครงสร้างของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2479-2500

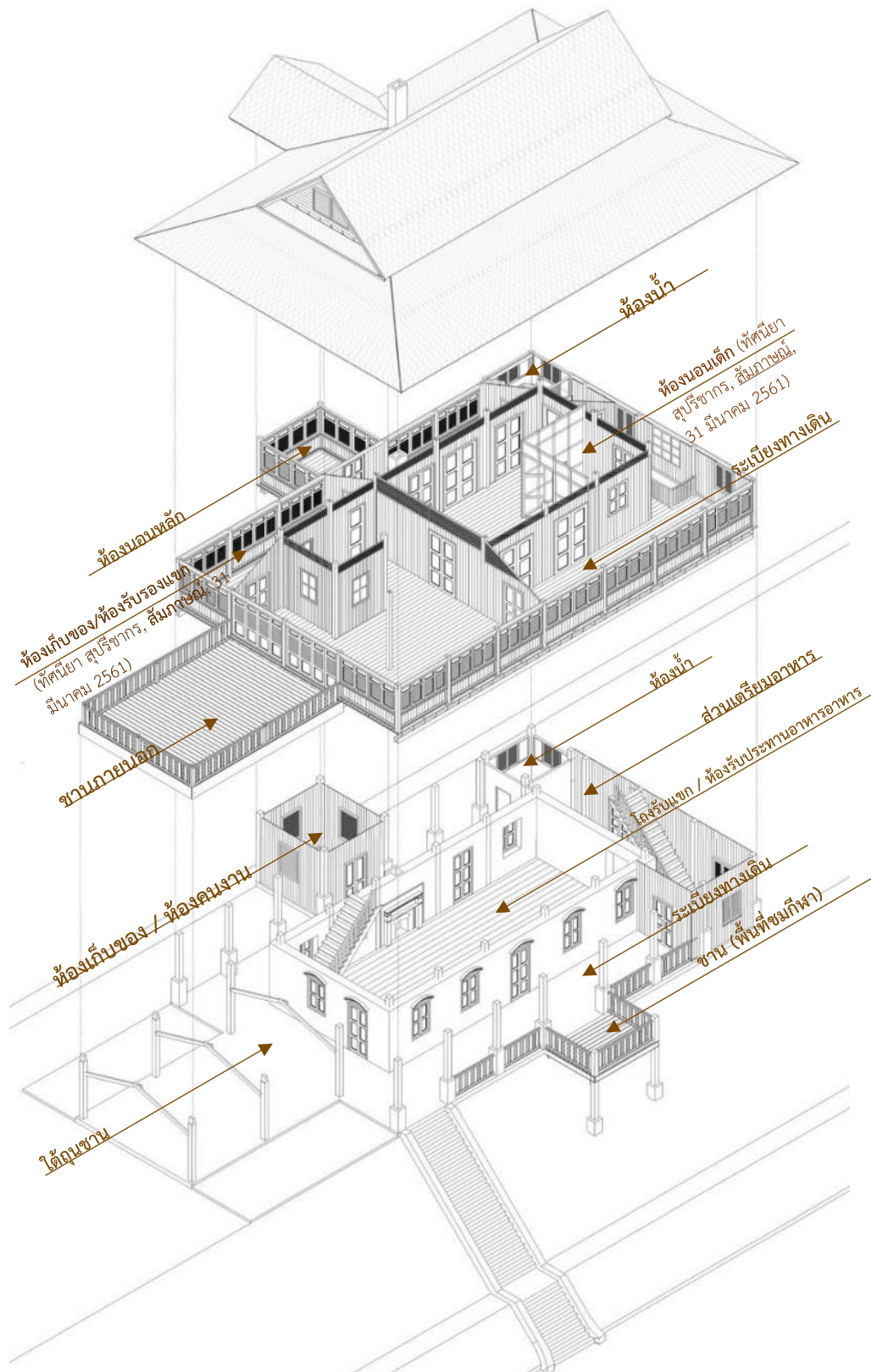
#### 4.2.2 ลักษณะการใช้พื้นที่

ในปี พ.ศ.2479 พื้นที่บริเวณนี้ได้เปลี่ยนจากที่ทำ कारบรุษอีสต์เอเซียติกเป็นที่ตั้ง กองโรงเรียนป่าไม้ ในช่วงปี พ.ศ.2478-2482 ใช้เรือนพักผู้จัดการอีสต์เอเซียติกเป็นเรือน รับรองข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่มาตรวจเยี่ยมโรงเรียน ต่อมาใช้เป็นเรือนพักผู้อำนวยการ (สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนป่าไม้แพร่, (ม.ป.ป.)) ในช่วงเวลานี้ มีการเปลี่ยนแปลงการใช้สอย พื้นที่ทั้งภายในภายนอกหลายประการ ซึ่งบางอย่างส่งผลต่อลักษณะทางกายภาพภายนอก ของอาคาร ได้แก่

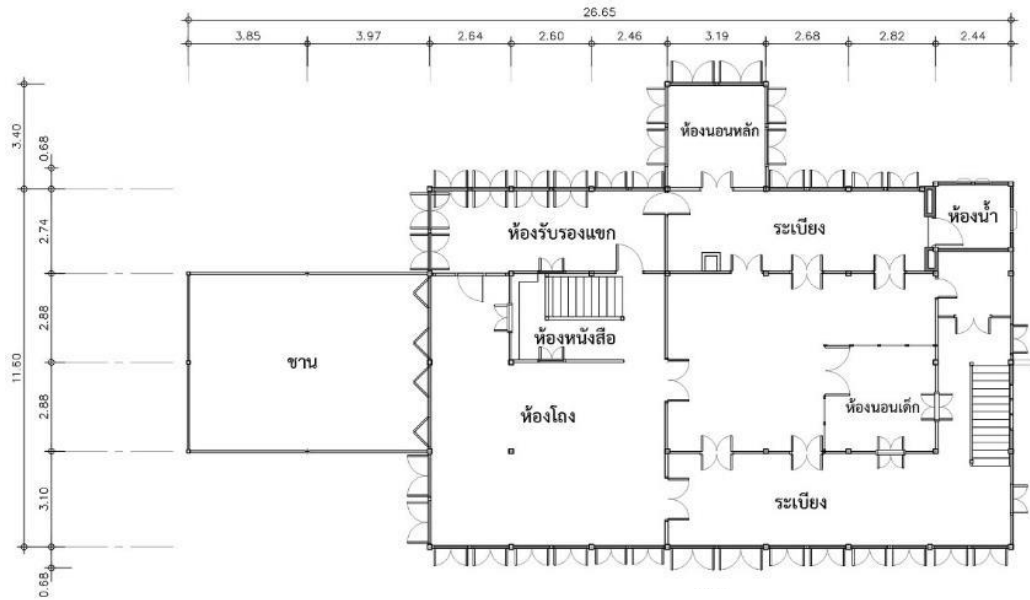
1) ระเบียงทางเดินชั้นบนที่เคยเปิดโล่ง 2 ด้าน มีการติดหน้าต่างบานเกล็ด และผนังที่ละส่วนจนครบรอบด้านเพื่อการกันฝน ทำให้พื้นที่บริเวณที่เคยเป็นพื้นที่ กึ่งภายนอกกลายเป็นพื้นที่ภายใน มีการกันผนังแบ่งส่วนโถงโล่งออกจากทางเดิน จากบันไดหลัง แต่ยังคงมีการระบายอากาศเนื่องจากใช้หน้าต่างบานเกล็ดที่เปิดปิด ได้ทั้งแบบบานเปิดและแบบกระทุ้ง ซึ่งผนังและหน้าต่างเหล่านี้มีขนาดและ รายละเอียดการติดตั้งเหมือนกับผนังและหน้าต่างฝั่งตะวันตกที่มีอยู่ก่อนแล้ว รวมถึง การเว้นช่องใต้ผนังเพื่อระบายอากาศและน้ำฝนก็ยังคงมีอยู่ (ดูภาพ 64 และ 66)

2) ห้องมุขชั้นบนฝั่งตะวันตกเดิมเคยเป็นห้องสำหรับประชุมสำหรับคน สำคัญและเก็บของมีค่าของผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเซียติก เมื่อเปลี่ยนเป็นกอง โรงเรียนป่าไม้แล้ว ห้องนี้ได้กลายเป็นห้องนอนหลักของผู้อำนวยการโรงเรียน และมีการกันผนังบริเวณระเบียงทางเดินฝั่งตะวันตกเพื่อใช้เป็นห้องรับรองแขก นอกจากนี้ ในห้องโถงตรงกลางยังมีการแบ่งห้องเล็กภายในขึ้นมาเพื่อใช้เป็นห้องนอนเด็ก (ทัศนียา สุปรีชากร, สัมภาษณ์, 31 มีนาคม 2561)

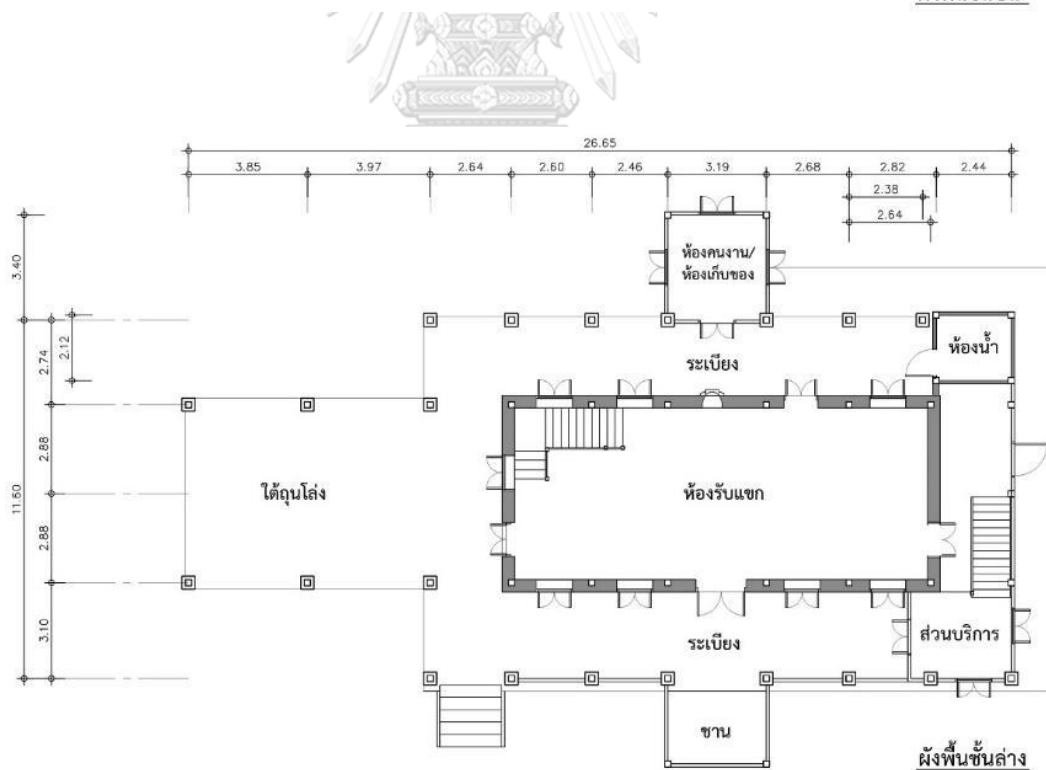
3) ชั้นล่าง มีการรื้อถอนระแนงใต้ถุนชาน ทำให้บริเวณนี้กลายเป็นใต้ถุนโล่ง เป็นบริเวณที่พักผ่อนภายนอกและที่รับรองแขก (ทัศนียา สุปรีชากร, สัมภาษณ์, 31 มีนาคม 2561)



ภาพ 66 แบบจำลองสามมิติแสดงการแบ่งพื้นที่การใช้งานของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วง พ.ศ.2479-2500



ผังพื้นที่ชั้นบน

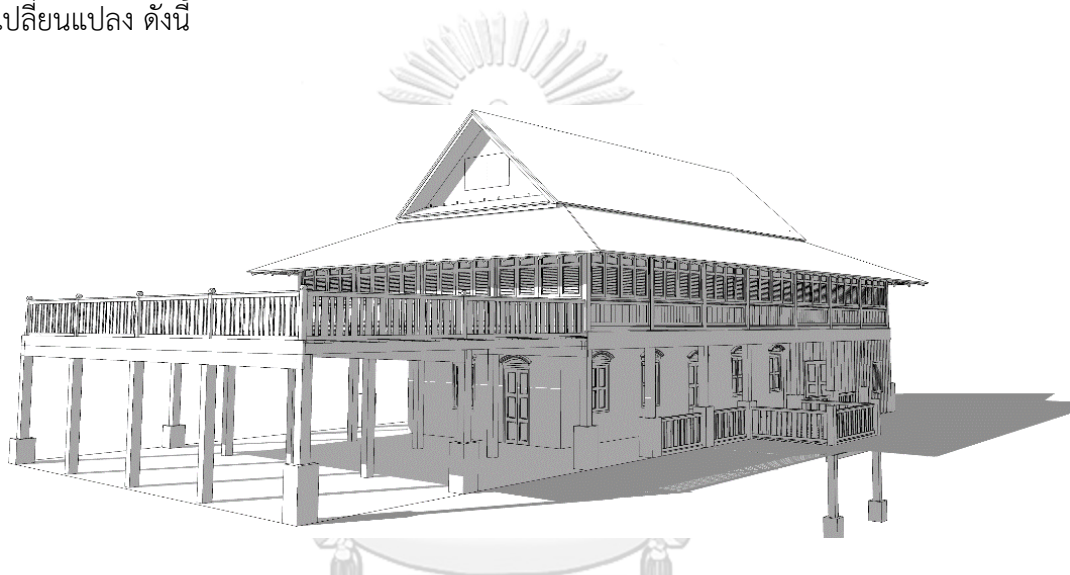


ผังพื้นที่ชั้นล่าง

ภาพ 67 ผังพื้นอาคารเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกช่วงพ.ศ.2479-2500

#### 4.3 ลักษณะเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ช่วงปี พ.ศ.2501-2540

ในปีพ.ศ.2500 ขณะนั้นกฎหมายเกี่ยวกับการทำไม้ค่อนข้างเข้มงวด แต่กลับทำให้มีการลักลอบตัดไม้เกินกำลังของป่ามากขึ้น (แสงแข ชมพูนมิ่ง, 2548) กรมป่าไม้ซึ่งกำลังขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านการตรวจจับไม้ จึงได้จัดตั้งโรงเรียนป่าไม้จังหวัดแพร่ขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ.2501 หนึ่งในเพื่อผลิตบุคลากรเข้ารับราชการในกรมป่าไม้ และได้ทำการสอนต่อเนื่องมาจนถึงปี 2536 ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นโรงเรียนการป่าไม้ สังกัดกองฝึกอบรมกรมป่าไม้ อาคารหลังนี้ได้ถูกใช้เป็นเรือนพักผู้อำนวยการโรงเรียนป่าไม้และเรือนพักรับรองบุคคลสำคัญหลายท่าน ส่งผลให้อาคารมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้



ภาพ 68 แบบจำลองสามมิติลักษณะทางสถาปัตยกรรมเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปีพ.ศ.2500-2540

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย  
CHULALONGKORN UNIVERSITY

##### 4.3.1 ลักษณะทางกายภาพ

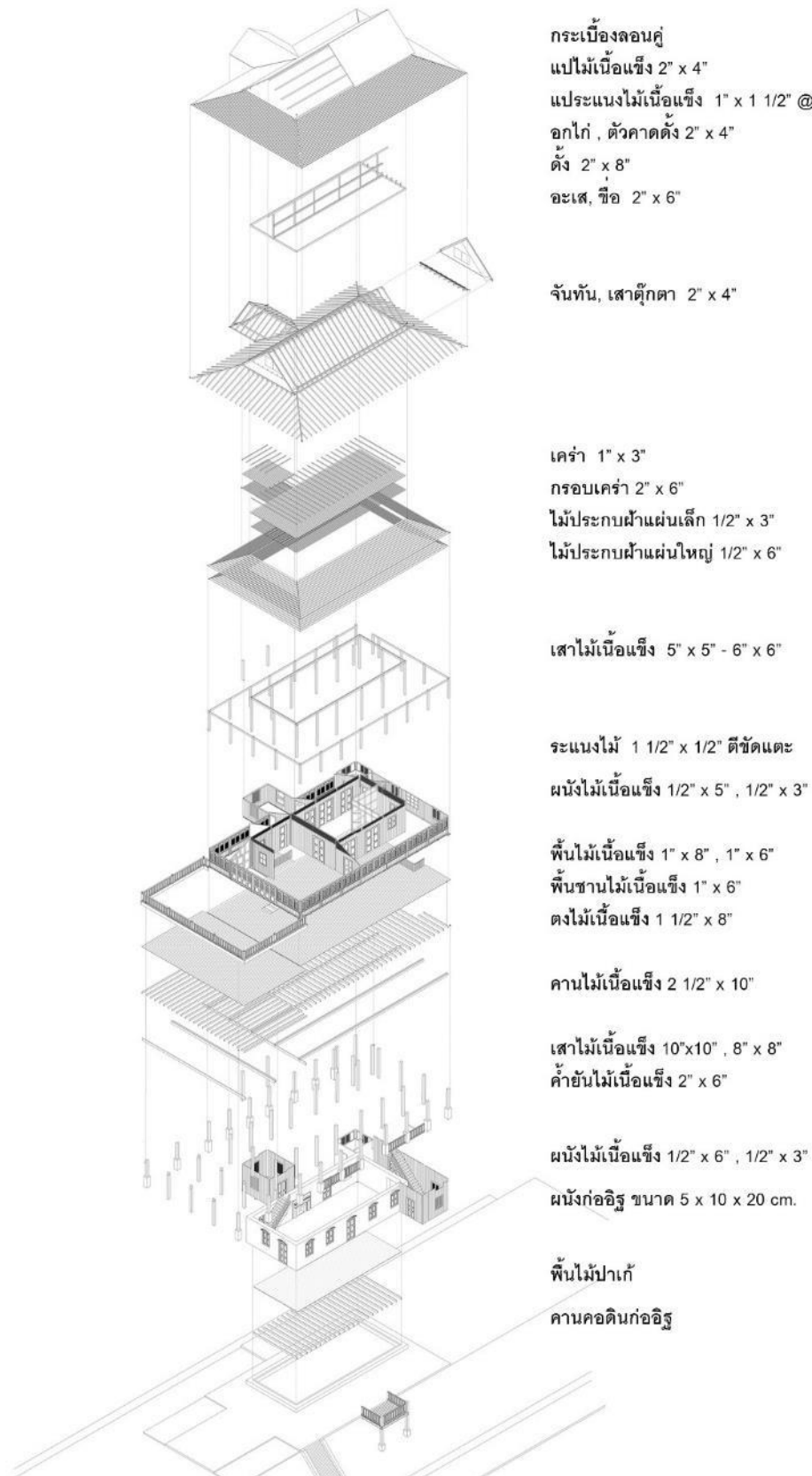
ในช่วงเวลานี้ เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกมีบทบาทด้านสังคมมากขึ้น คือ นอกจากเป็นเรือนพักแล้ว ยังเป็นที่รับรองบุคคลสำคัญต่างๆ ซึ่งต้องมีการใช้พื้นที่ส่วนสาธารณะของอาคารมากขึ้น เช่น พื้นที่ชานภายนอก ประกอบกับโครงสร้างชานเดิมเกิดการผุพังของวัสดุไม้ จึงมีการรื้อถอนและเปลี่ยนโครงสร้างส่วนชานใหม่ นอกจากนี้ยังมีการทาสีเคลือบไม้และผนังก่ออิฐชั้นล่าง เนื่องจากต้องการปรับปรุงอาคารให้ดูใหม่ ทำให้ลักษณะทางกายภาพของอาคารเปลี่ยนแปลงไปจากยุคก่อนค่อนข้างมาก การเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆมีรายละเอียด ดังนี้

### 1) ลักษณะหน้าต่างไม้

เนื่องจากทรัพยากรไม้สักเริ่มหาได้ยากและกฎหมายเกี่ยวกับไม้ที่เข้มข้น รวมถึงความเสื่อมสภาพของวัสดุดั้งเดิม ทำให้ในช่วงปี พ.ศ.2500-2540 อาคารนี้มีการเปลี่ยนแปลงวัสดุและขนาดหน้าต่างไม้หลายประการ เช่น การใช้ไม้กระยาเลย ชนิดอื่นแทนไม้สักที่ผุพังไป เนื่องจากไม้สักหายากและมีราคาแพง การเปลี่ยนจากการใช้แป้นเกล็ดไม้สักมาเป็นหลังคากระเบื้องลอนคู่ซึ่งส่งผลให้ต้องมีการเปลี่ยนขนาดวัสดุแปหลังคา การเปลี่ยนโครงเคร่าไม้เนื้อแข็งของผนังส่วนบริการโดยใช้ไม้ขนาดเล็กลง หลักฐานที่เห็นได้ชัดคือรอยบากที่เสา การใช้ผนังไม้อัดในการแบ่งห้อง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดองค์ประกอบอื่น ๆ แสดงในภาพ 69 และ ตาราง 3







ภาพ 69 แบบจำลองสามมิติแสดงส่วนประกอบต่างๆของอาคารในช่วงปีพ.ศ.2500-2540

ตาราง 3 รายละเอียดขององค์ประกอบหน้าไม้ขนาดต่างๆของอาคารใน ช่วง พ.ศ.2501-2540

องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	รายละเอียดขององค์ประกอบสถาปัตยกรรม	ขนาดไม้	การเปลี่ยนแปลง	ที่มาของข้อมูล			
				รังวัด	สัมภาษณ์	ภาพถ่าย	อื่น ๆ
หลังคา	กระเบื้องลอนคู่	-	เปลี่ยน	/	/		
	แปหลังคาหลัก	2" x 4"	เปลี่ยน	/			
	แปหลังคากระเบื้อง	1" x 1 1/2"	ไม่เปลี่ยน	/			
	อกไก่	2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ดั่ง	2" x 8"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ตัวควดดั่ง	2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	อเส และช่อ	2" x 6"	ไม่เปลี่ยน	/			
	จันทัน	2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	เสาดูกดา	2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	คร่ำ	1" x 3"	ไม่เปลี่ยน	/			
	จันทันหลังคาส่วนระเบียง	1 1/2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	กรอบคร่ำฝ้า	2" x 6"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ฝ้าไม้เนื้อแข็ง	1/2"x3", 1/2"x6"	ไม่เปลี่ยน	/			
	เชิงชาย	1" x 8"	ไม่เปลี่ยน	/			
ผนังและองค์ประกอบทางตั้ง	ผนังชั้นบน	1/2"x3", 1/2"x6"	ไม่เปลี่ยน	/	/		
	ระแนงไม้ขัดแตะระบาย	1 1/2" x 1/2"	ไม่เปลี่ยน	/			
	อากาศเหนือผนัง						
	วงกบบน	1 1/2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ลูกฟักบานเกล็ดกระทั่ง	1 1/2" x 1/2" ดี	ไม่เปลี่ยน	/			
		ซ็อนเกล็ด					
	บัว	หนา 1 ซม.	ไม่เปลี่ยน	/			
	ไม้หนุนบัวล่างเพื่อระบายอากาศ	2" x 3"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ราวกันตกชาน	1 1/2" x 4"	ไม่เปลี่ยน		/	/	/
	บัวส่วนชาน	1"x3"	ไม่เปลี่ยน		/	/	/
	ลูกกรงราวกันตกชาน	1/2" x6", 1/2"x3"	ไม่เปลี่ยน		/	/	/
		เว้นร่อง 2"					
	ราวล่าง	1 1/2" x 4"	ไม่เปลี่ยน		/	/	/
	เสาราวกันตกชาน	4" x 4"	ไม่เปลี่ยน		/	/	/
	ราวกันตกกระเบียง	-	-	-	-	-	-
	บัวส่วนระเบียง	-	-	-	-	-	-
	ลูกกรงราวกันตกกระเบียง	-	-	-	-	-	-
เสาชั้นบน	5"x 5", 6"x 6"	ไม่เปลี่ยน	/				
ผนังส่วนบริการชั้นล่าง	1/2" x 6"	ไม่เปลี่ยน	/				

องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	รายละเอียดขององค์ประกอบสถาปัตยกรรม	ขนาดไม้	การเปลี่ยนแปลง	ที่มาของข้อมูล			
				รังวัด	สัมภาษณ์	ภาพถ่าย	อื่น ๆ
	โครงเคร่าผนังส่วนบริการชั้นล่าง	1 ½" x 3 ½"	เปลี่ยน	/			
	เสาภายในชั้นล่าง	10" x 10"	ไม่เปลี่ยน	/			
	เสาขานและระเบียงทางเดินรอบอาคารชั้นล่าง	8" x 8"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ระแนงไม้ใต้ถุน	-	-	-	-	-	-
	โครงเคร่าผนังห้องนอนเล็ก	2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ผนังไม้อัด	หนา 5 มม., 2 มม.	เพิ่ม	/			
	โครงเคร่าไม้เนื้อแข็งสำหรับผนังเบาฝั่งตะวันตก	1 ½" x 3"	เพิ่ม	/			
พื้น	พื้นไม้ปาเก้ชั้นล่าง	-	เปลี่ยน	/	/	/	
	พื้นไม้ชั้นสองมีการปูซ้อนกัน 2 ชั้น	1" x 8" , 1" x 6" ซ้อนแบบสลับหว่าง		/			
	ตง	1 ½" x 8"		/			
	คาน	2 ½" x 10"		/			
	ไม้ปิดตง	1" x 18"		/			
	พื้นส่วนขาน	1" x 6" (ไม้กระยาเลย)	เปลี่ยน	/	/	/	/
	ตงส่วนขาน	2" x 6"	เพิ่มความยาว	/	/	/	/
	คานส่วนขาน	2" x 8"	เพิ่มความยาว	/	/	/	/
	ค้ำยัน	-	รื้อถอน	-	-	-	-

## 2) ลักษณะโครงสร้าง

ในช่วงปี พ.ศ.2501-2540 เรือนพักผู้จัดการมีการเปลี่ยนแปลงทาง

โครงสร้างในองค์ประกอบต่างๆดังนี้

### 2.1) หลังคา

มีการเปลี่ยนวัสดุหลังคาเป็นเกล็ดไม้สัก เป็นกระเบื้องลอนคู่ หลังคาหลักตรงกลางมีการเปลี่ยนมาใช้แปขนาด 2" x 4" ทุกระยะ 0.70 เมตร เพื่อรับหลังคากระเบื้องลอนคู่ ส่วนหลังคาตรงระเบียงทางเดินยังใช้แปเดิมอยู่แม้จะเปลี่ยนวัสดุเป็นกระเบื้องลอนคู่ก็ตาม

### 2.2) ผนังและองค์ประกอบทางตั้ง

มุขฝั่งตะวันตกที่ใช้เป็นห้องนอนหลักเปลี่ยนจากผนังและหน้าต่างบานเกล็ด เป็นผนังไม้เนื้อแข็งตีทางตั้งยาวเต็มผนัง เข้าไม้แบบบังใบ โครง

เครื่อทุกระยะ 0.70 ไม่มีการใช้ไม้หนุ่นเพื่อเปิดช่องระบายอากาศใต้ผนัง มีช่องวางเครื่องปรับอากาศโดยใช้ค้ำยันไม้ช่วยรับน้ำหนักจากภายนอก และใช้หน้าค่างบานเกล็ดกระจก มีการเพิ่มประตูมุ้งลวดตามประตูและหน้าต่าง มุ้งลวดชั้นบนบางส่วน อีก1ชุด โดยเป็นบานเปิดทิศทางตรงกันข้ามกับ ประตูหน้าต่างบานเดิม

### 2.3) พื้น

เนื่องจากชานเดิมมีการผุพังจึงมีการรื้อถอนออกแล้วเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ โดยเปลี่ยนมาเป็นชานกว้าง 4 ช่วงเสา เพื่อเพิ่มพื้นที่การใช้งาน มีเสาทุกช่วง ไม่มีพาดช่วงกว้างหรือใช้ค้ำยัน มีการยื่นพื้นออกมาจากตงประมาณ 0.7 เมตร วัสดุปูพื้นใช้ไม้กระยาเลยขนาด 1” x 6” ดีเว้นร่อง 1” เพื่อการระบายน้ำ เหตุที่ต้องใช้ไม้กระยาเลยแทนไม้สักนั้น เป็นเพราะไม้สักหายากและมีราคาแพง จึงต้องใช้ไม้เนื้อแข็งชนิดอื่นแทน (เกียรติศักดิ์ แจ้งชูศักดิ์, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2560)

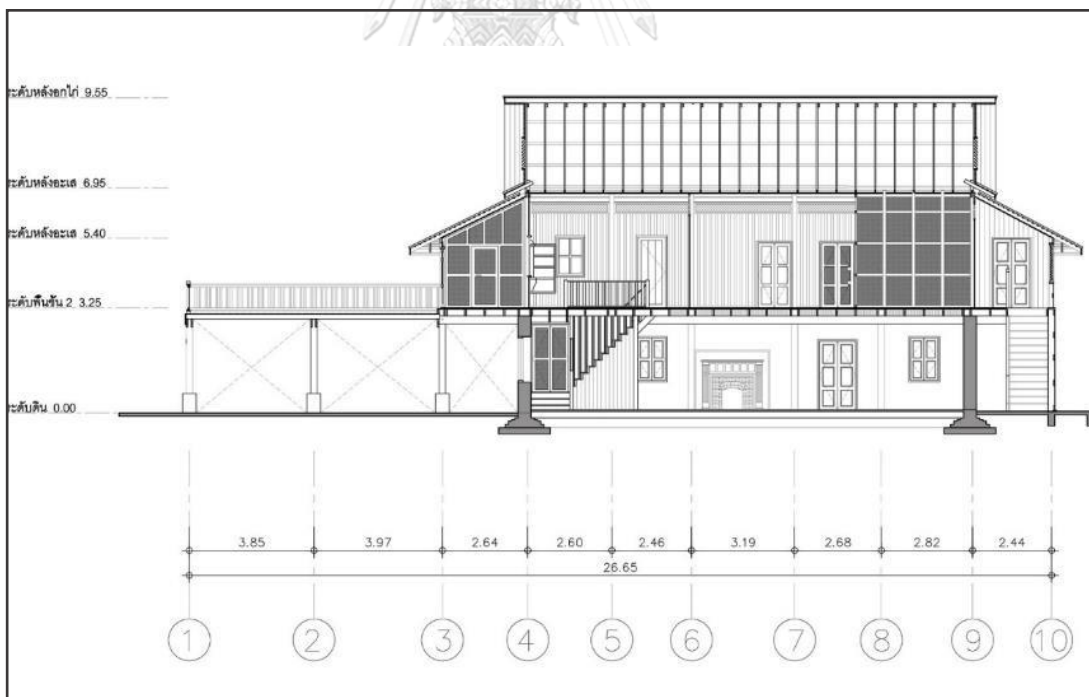
นอกจากชานแล้วยังมีพื้นชั้นล่างที่มีการเปลี่ยนแปลงจากการปูด้วยกระดานไม้สัก มาเป็นการปูพื้นด้วยไม้ปาเก้แทน ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าเปลี่ยนเมื่อใด จากการสัมภาษณ์และพิจารณาภาพถ่ายสันนิษฐานว่า น่าจะเปลี่ยนก่อนปี พ.ศ.2531 (ทัศนียา สุปริษากร, สัมภาษณ์, 31 มีนาคม 2561)

### 3) ลักษณะอื่น ๆ

มีการทาสีผนังอาคารทั้งชั้นบนและชั้นล่าง รวมถึงการฉาบปูนภายในอาคารชั้นล่าง เมื่อประมาณช่วงปี พ.ศ.2536 เนื่องจากต้องการปรับปรุงอาคารให้ดูใหม่ และต้องการทำน้ำยาเคลือบเพื่อถนอมเนื้อไม้และฉาบปูนปกปิดรอยร้าวของผนัง (เกียรติศักดิ์ แจ้งชูศักดิ์, สัมภาษณ์, 3 พฤศจิกายน 2560)



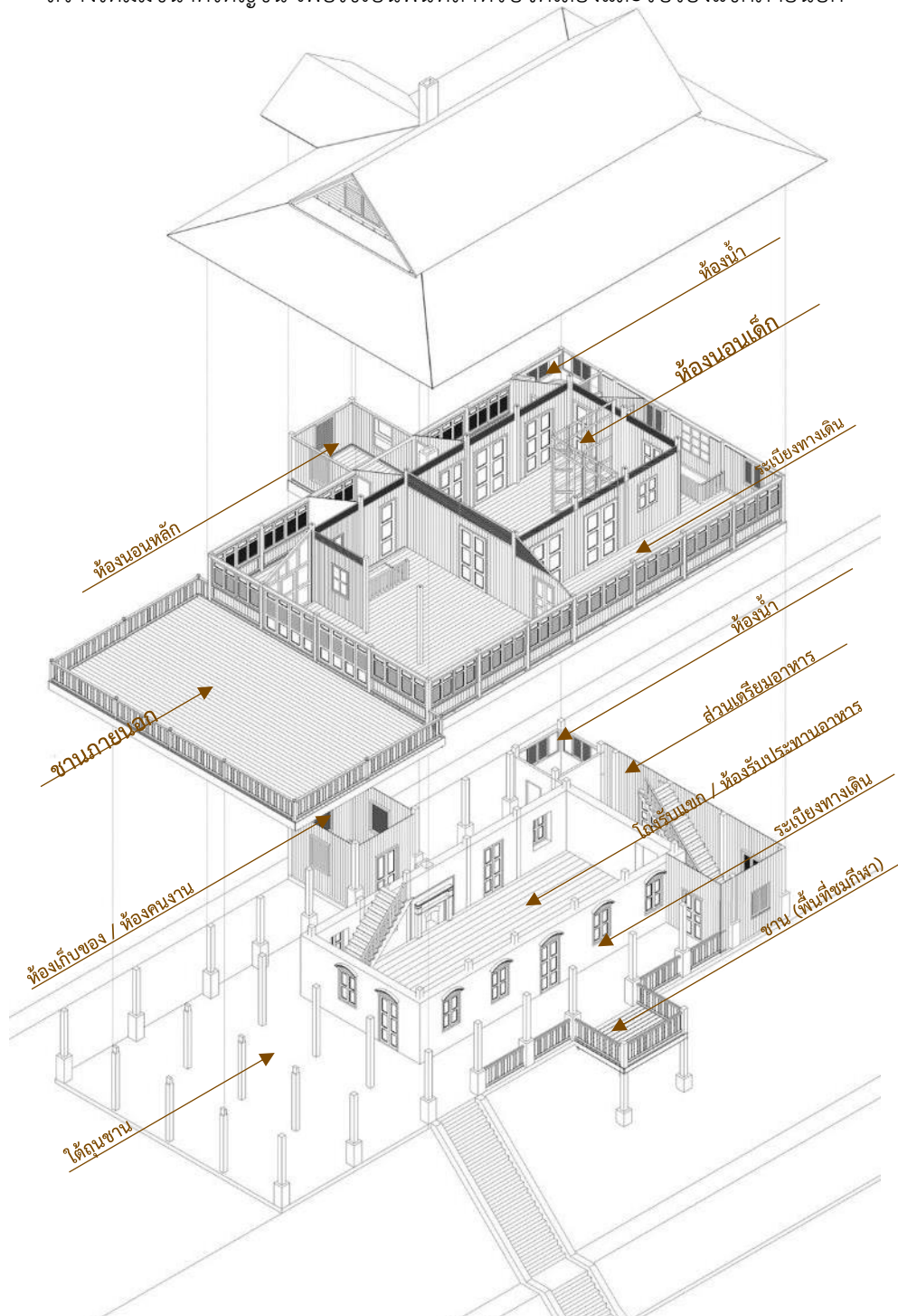
ภาพ 70 รูปตัดตามยาวแสดงโครงสร้างของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2501-2540



ภาพ 71 รูปตัดตามยาวแสดงโครงสร้างของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2501-2540

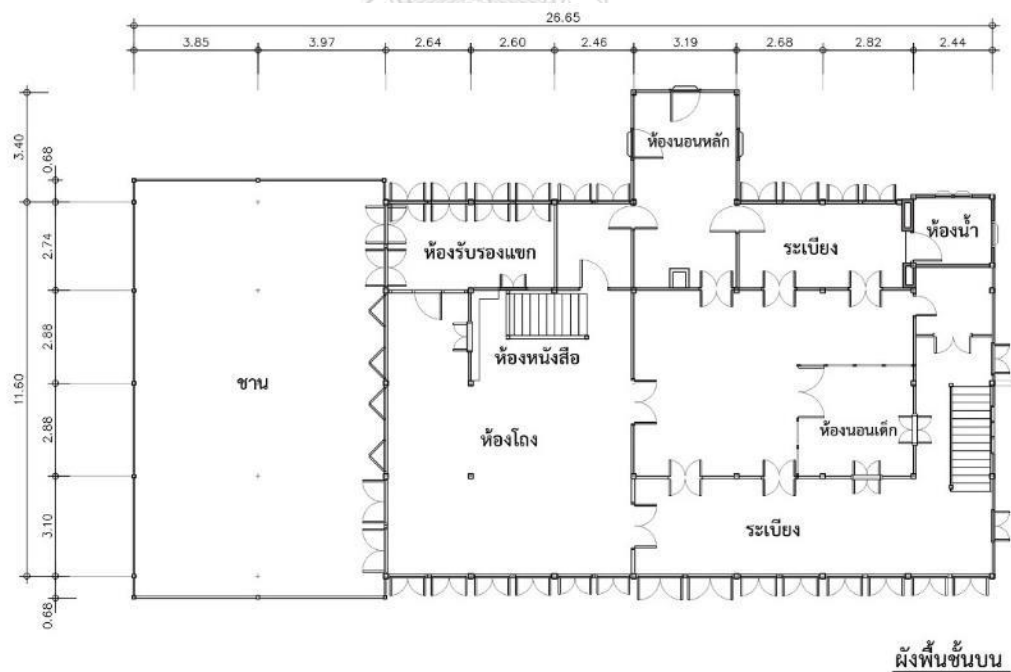
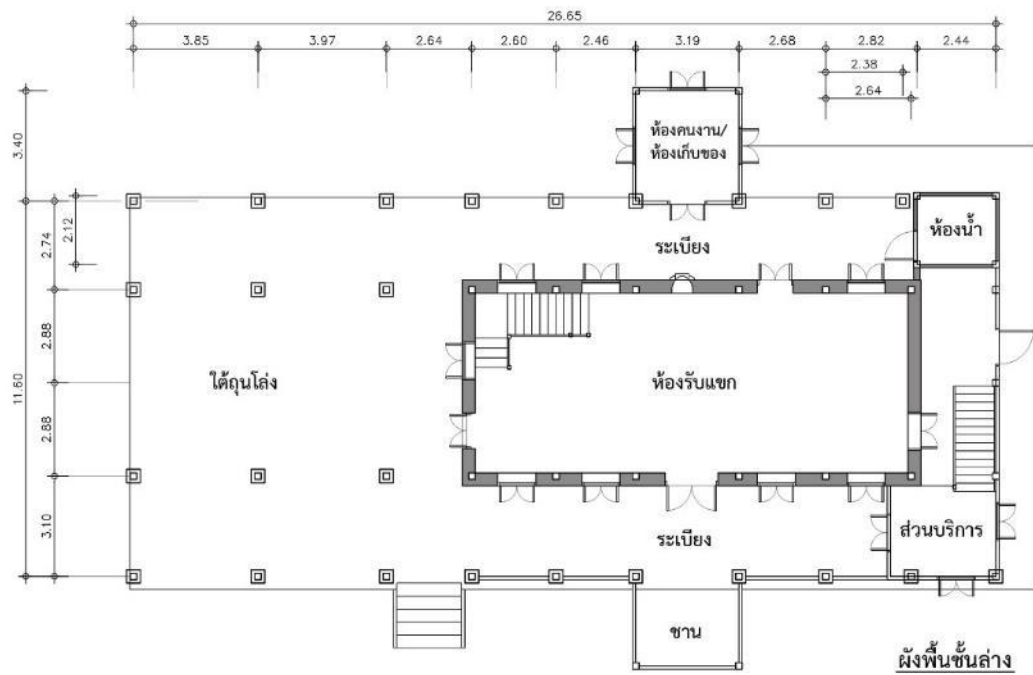
### 4.3.2 ลักษณะการใช้พื้นที่

ในช่วงปี พ.ศ.2500-2400 มีการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ทั้งภายในและภายนอก คือ มีการกันห้องฝั่งตะวันตกถึขึ้น ด้วยผนังเบา เพื่อแบ่งพื้นที่เป็นห้องเก็บของ และพื้นที่ซานที่ สร้างใหม่มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อใช้เป็นพื้นที่สำหรับจัดเลี้ยงและรับรองแขกภายนอก



ภาพ 72 แบบจำลองสามมิติแสดงการแบ่งพื้นที่การใช้งานของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วง พ.ศ.2501-2540

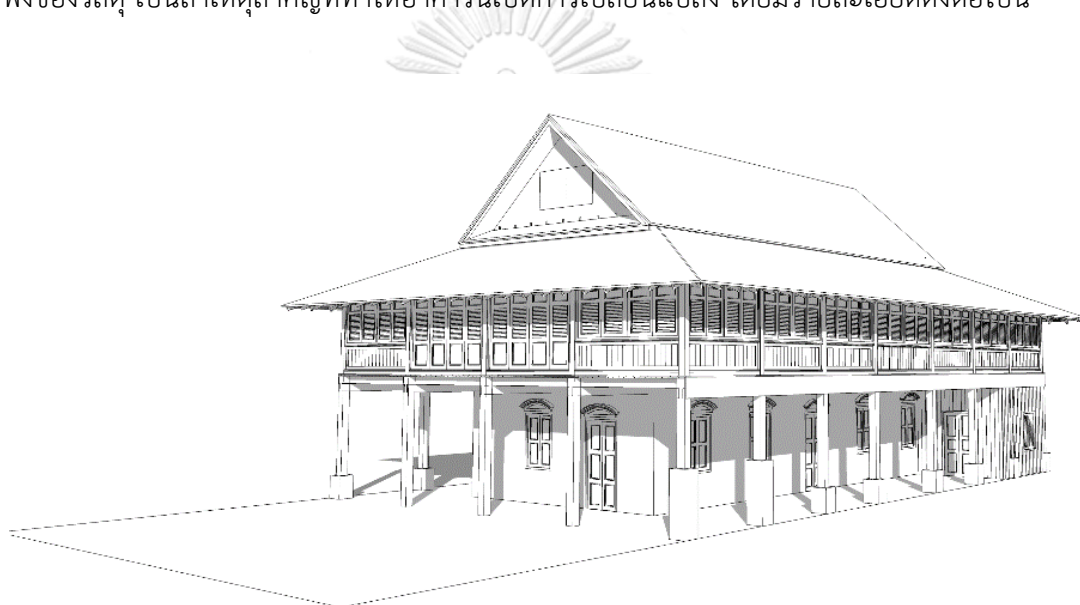




ภาพ 73 ผังพื้นที่เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกช่วงปี พ.ศ.2501-2540

#### 4.4 ลักษณะเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก ช่วงปี พ.ศ.2541-ปัจจุบัน

หลังจากยุบโรงเรียนป่าไม้ แล้วเปลี่ยนเป็นโรงเรียนการป่าไม้ สังกัดกองฝึกอบรมกรมป่าไม้ ซึ่งไม่ได้ใช้พื้นที่มาก สิ่งก่อสร้างอื่น ๆ บนที่ดินผืนนี้บางอาคารถูกปล่อยเช่า บางอาคารเป็นที่ใช้งานของสถาบันประชารัฐพิทักษ์ป่า ส่วนเรื่องไม้โบราณที่เหลืออยู่ 3 หลังนั้นได้ถูกเปลี่ยนเป็นพิพิธภัณฑ์ไม้สัก ให้ความรู้เกี่ยวกับการสัมปทานไม้สักและประวัติศาสตร์ของอาคาร ด้วยสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น อาคารทั้งสามหลังนี้ โดยเฉพาะเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกที่มีความโดดเด่นทั้งตำแหน่งที่ตั้ง และลักษณะทางกายภาพ ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมตลอดทั้งปี แต่เนื่องจากอาคารอายุเกือบ 100 ปี มีสภาพทรุดโทรมจนบางส่วนใช้งานไม่ได้ จึงไม่ได้เปิดให้เข้าชมภายใน ซึ่งอายุและสภาพการผุพังของวัสดุ เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้อาคารนี้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้



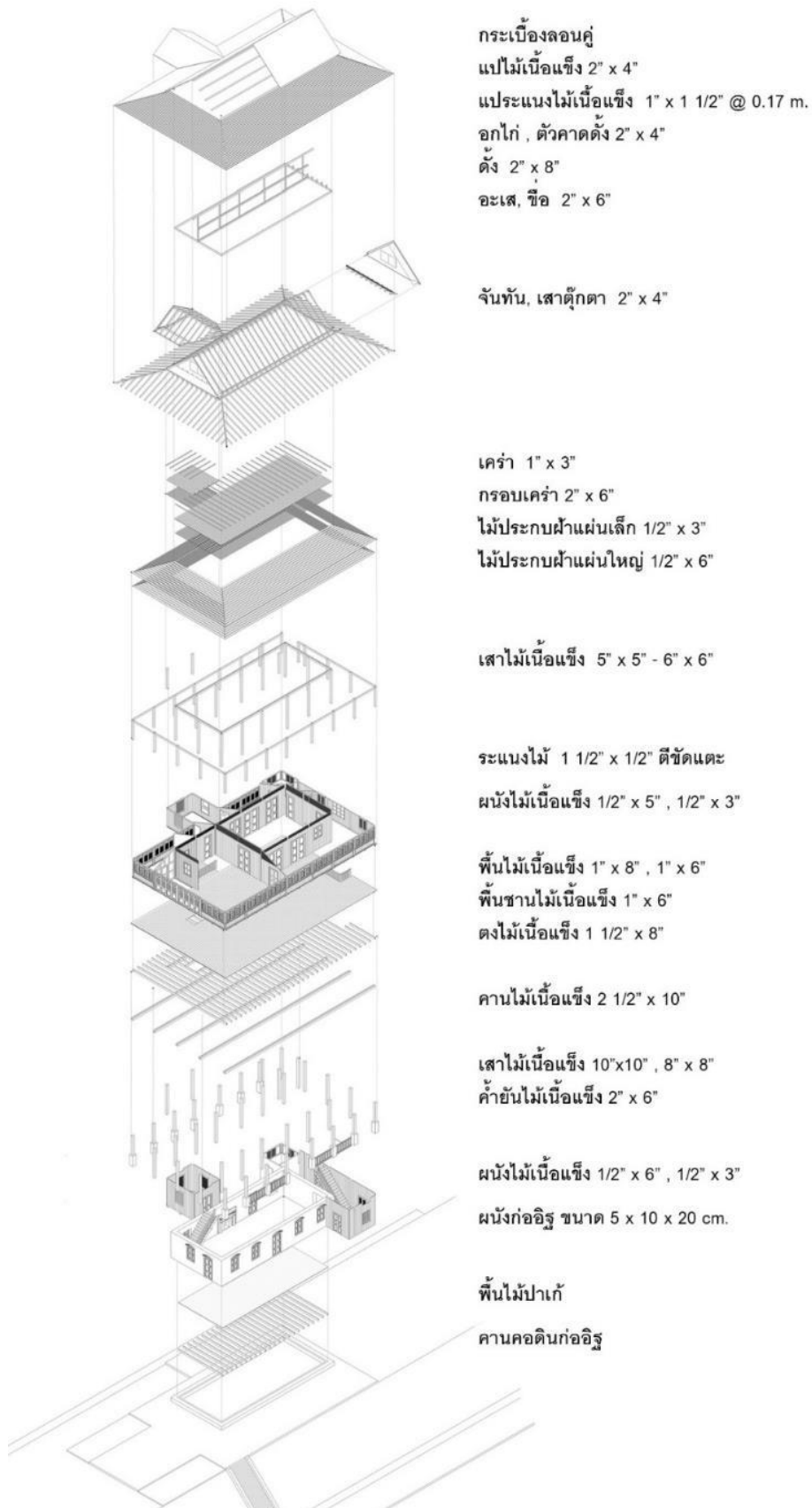
ภาพ 74 แบบจำลองสามมิติลักษณะทางสถาปัตยกรรมเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2541- ปัจจุบัน

##### 4.4.1 ลักษณะทางกายภาพ

ลักษณะทางกายภาพของเรือนพักผู้จัดการอีสต์เอเชียติกในปัจจุบันเหลือเพียงตัวอาคารหลักเท่านั้น ส่วนชานชั้นบนและชานสำหรับนั่งชมทิวทัศน์ถูกรื้อออกไปเนื่องจากเกิดการผุพัง

##### 1) ลักษณะหน้าตัดไม้

ไม่มีการเปลี่ยนไปใช้วัสดุอื่นหรือเปลี่ยนขนาดวัสดุ แต่มีการรื้อถอนโครงสร้างบางส่วน ได้แก่ ชานภายนอก รื้อถอนเนื่องจากการผุพัง และโครงผนังภายในห้องชั้นบน รื้อถอนเพื่อคงลักษณะดั้งเดิมของอาคาร



ภาพ 75 แบบจำลองสามมิติแสดงส่วนประกอบต่างๆของอาคารในช่วงปีพ.ศ.2541-ปัจจุบัน

ตาราง 4 รายละเอียดองค์ประกอบหน้าไม้ขนาดต่างๆของอาคารในช่วง พ.ศ.2541-ปัจจุบัน

องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	รายละเอียดองค์ประกอบสถาปัตยกรรม	ขนาดไม้เนื้อแข็ง	การเปลี่ยนแปลง	ที่มาของข้อมูล			
				รังวัด	สัมภาษณ์	ภาพถ่าย	อื่นๆ
หลังคา	กระเบื้องลอนคู่	-	ไม่เปลี่ยน	/			
	แป้ไม้เนื้อแข็ง	2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	แป้ระแนงไม้เนื้อแข็ง	1" x 1 1/2"	ไม่เปลี่ยน	/			
	อกไก่	2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ตั้ง	2" x 8"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ตัวคาคตั้ง	2" x 4"	ไม่เปลี่ยน	/			
	อเส และซื่อ	2" x 6"		/			
	จันทัน	2" x 4"		/			
	เสาตุ๊กตา	2" x 4"		/			
	คร่ำ	1" x 3"		/			
	จันทันหลังคาส่วนระเบียง	1 1/2" x 4"		/			
	กรอบคร่ำฝ้า	2" x 6"		/			
	ฝ้าไม้เนื้อแข็ง	1/2" x 3" และ 1/2" x 6"		/			
	เชิงชาย	1" x 8"		/			
ผนังและองค์ประกอบทางตั้ง	ผนังชั้นบน	1/2" x 3" และ 1/2" x 6"		/			
	ระแนงไม้ขัดแตะระบายอากาศเหนือผนัง	1 1/2" x 1/2"		/			
	วงกบบน	1 1/2" x 4"		/			
	ลูกฟักบานเกล็ดกระทุ้ง	1 1/2" x 1/2" ดี ชั่นเกล็ด		/			
	บัว	หนา 1 ซม.		/			
	ไม้หนุนบัวล่างเพื่อระบายอากาศ	2" x 3"		/			
	ราวกันตกชาน	-	รื้อถอน	/	/	/	/
	บัวส่วนชาน	-	รื้อถอน	/	/	/	/
	ลูกกรงราวกันตกชาน	-	รื้อถอน	/	/	/	/
	ราวล่าง	-	รื้อถอน	/	/	/	/
	เสาราวกันตกชาน	-	รื้อถอน	/	/	/	/
	ราวกันตกระเบียง	-	-	-	-	-	-
	บัวส่วนระเบียง	-	-	-	-	-	-
	ลูกกรงราวกันตกระเบียง	-	-	-	-	-	-
	เสาชั้นบน	5" x 5" , 6" x 6"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ผนังส่วนบริการชั้นล่าง	1/2" x 6"	ไม่เปลี่ยน	/			

องค์ประกอบสถาปัตยกรรม	รายละเอียดองค์ประกอบสถาปัตยกรรม	ขนาดไม้เนื้อแข็ง	การเปลี่ยนแปลง	ที่มาของข้อมูล			
				รังวัด	สัมภาษณ์	ภาพถ่าย	อื่น ๆ
	โครงเคร่าผนังส่วนบริการชั้นล่าง	1 ½" x 3 ½ "	ไม่เปลี่ยน	/			
	เสากลางในชั้นล่าง	10" x 10"	ไม่เปลี่ยน	/			
	เสาขานและระเบียงทางเดินรอบอาคารชั้นล่าง	8" x 8"	ไม่เปลี่ยน	/			
	ระแนงไม้ใต้ถุน	-	-	-	-	-	-
	โครงเคร่าผนังห้องนอนเล็ก	-	รื้อถอน	/	/		
	ผนังไม้อัด	หนา 5 มม. และ 2 มม.	ไม่เปลี่ยน	/			
	โครงเคร่าไม้เนื้อแข็งสำหรับผนังเบาฝั่งตะวันตก	1 ½ " x 3"	ไม่เปลี่ยน	/			
พื้น	พื้นไม้ปาเก้ชั้นล่าง	-	ไม่เปลี่ยน	/			
	พื้นไม้ชั้นสองปูซ้อนกัน 2 ชั้น	1"x8", 1"x6" ซ้อนสับหว่าง	ไม่เปลี่ยน	/			
	ตง	1 ½" x 8"	ไม่เปลี่ยน	/			
	คาน	2 ½" x 10"	ไม่เปลี่ยน	/			
	พื้นส่วนชาน	-	รื้อถอน	/	/	/	/
	ตงส่วนชาน	-	รื้อถอน	/	/	/	/
	คานส่วนชาน	-	รื้อถอน	/	/	/	/
	ค้ำยัน	-	-	-	-	-	-

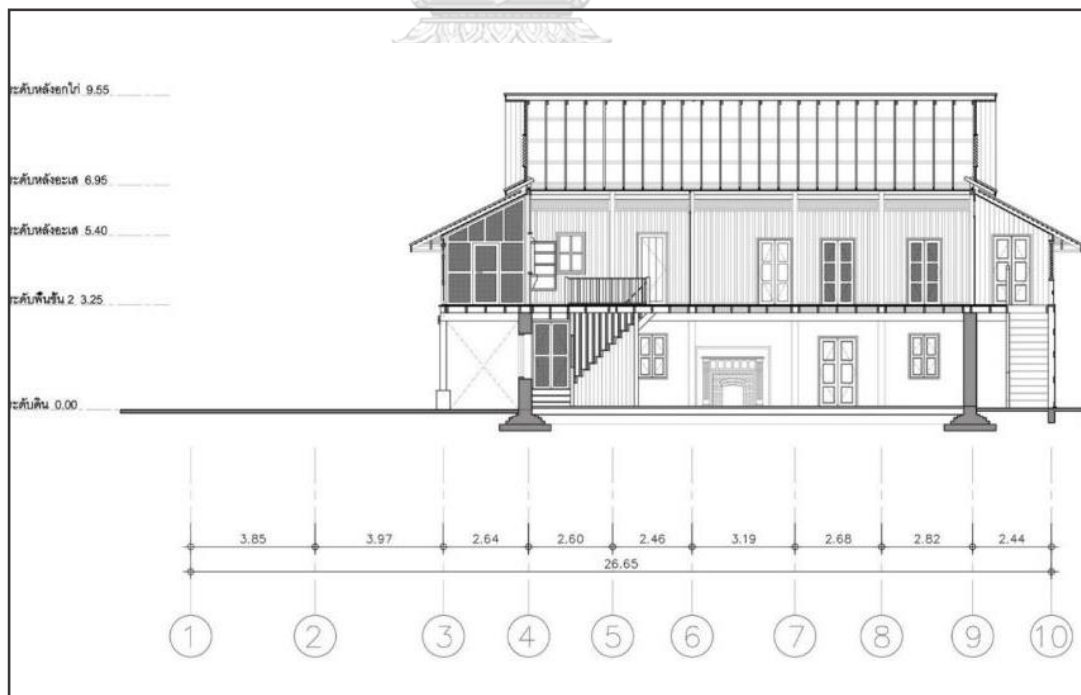
## 2) ลักษณะโครงสร้าง

มีการรื้อโครงสร้างชานออกทั้งชุด ทั้งชานชั้นบน และชานสำหรับชมเทนนีชั้นล่าง เนื่องจากการผูกพันของวัสดุ ส่วนชานชั้นบนยังพบร่องรอยโครงสร้างทิ้งรอยเสาบนพื้นคอนกรีต และรอยต่อโครงสร้างคานส่วนชานที่ติดกับเสา รวมถึงเศษไม้ที่ถูกรื้อไว้จึงทำให้ผู้ที่มาเยี่ยมชมอาคารหลังนี้ยังพอรู้อว่าในอดีตอาคารหลังนี้ยังมีส่วนที่ต่อไปอีก แต่ชานเล็กสำหรับนั่งดูเทนนีสั้นไม่ปรากฏร่องรอยทางกายภาพให้เห็นเลยว่าเคยมีอยู่ หากไม่ได้ทำการสัมภาษณ์และสืบค้นก็จะไม่สามารถทราบได้เลยว่าเคยมีโครงสร้างส่วนนี้อยู่ เพราะตัวโครงสร้างชานเองมีโครงสร้างแยกจากโครงสร้างหลักของอาคาร คือตั้งเสาขึ้นมาจากเนิน ไม่ได้ใช้เสาร่วมกับตัวอาคารหลัก นอกจากนี้ปัจจุบันพื้นที่บริเวณชานเล็กมีการวางกระถางและพืชปลูกคลุมจึงไม่สามารถเห็นร่องรอยของโครงสร้างชานนี้ได้เลย ทั้งนี้ ด้วยงบประมาณและอาคารหลังนี้อยู่ในช่วงรอกการดำเนินการบูรณะ ในปัจจุบันจึงยังไม่ได้ดำเนินการสร้างโครงสร้าง

ดังกล่าวขึ้นมาใหม่ จึงคงเหลือเพียงตัวอาคารหลักเท่านั้น ดังรายละเอียดเพิ่มเติมในรูปตัด จะเห็นว่าชานภายนอกชั้น 1 และชั้น 2 หายไป



ภาพ 76 รูปตัดตามขวางแสดงโครงสร้างของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2541-ปัจจุบัน



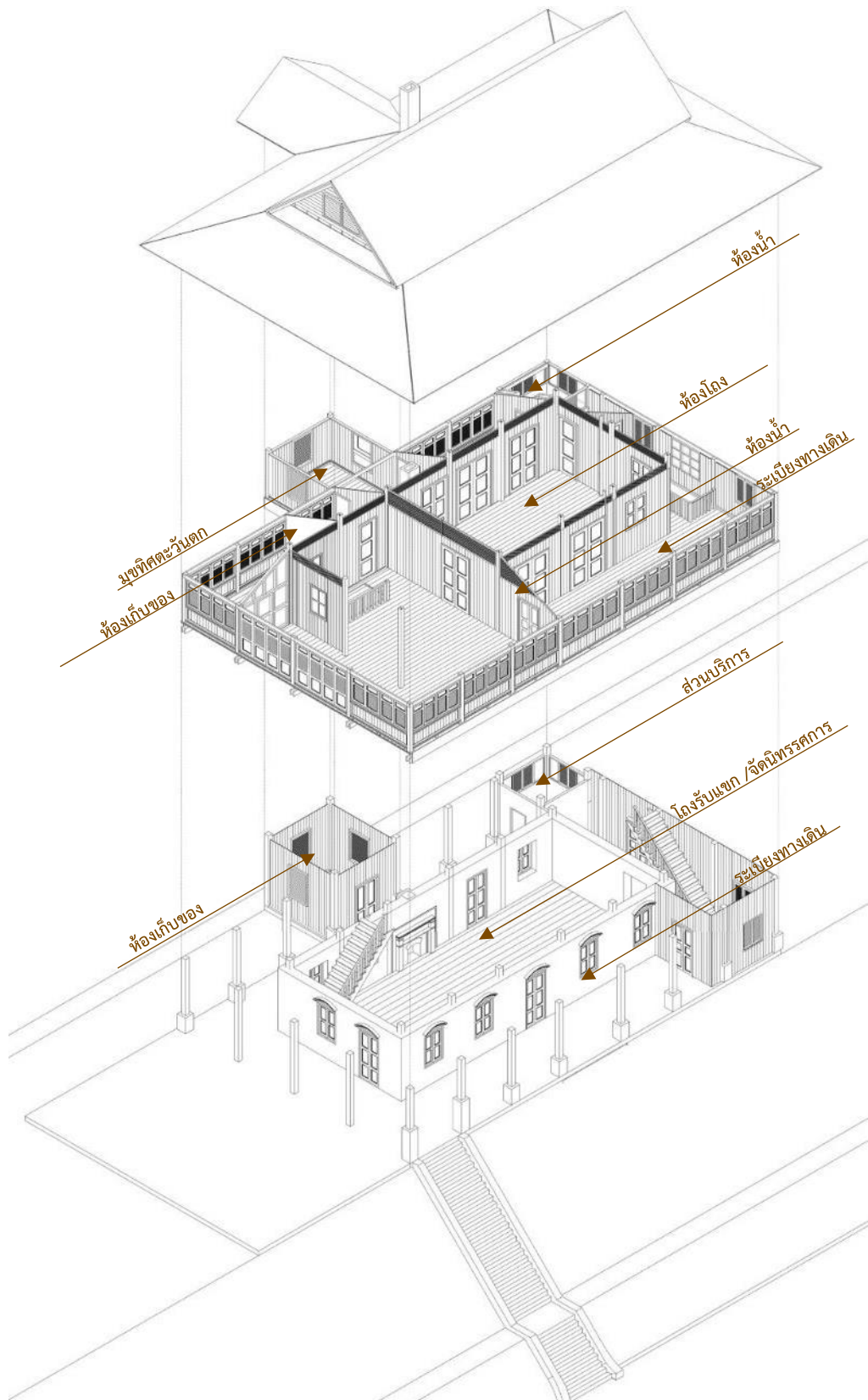
ภาพ 77 รูปตัดตามยาวแสดงโครงสร้างของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงปี พ.ศ.2541-ปัจจุบัน



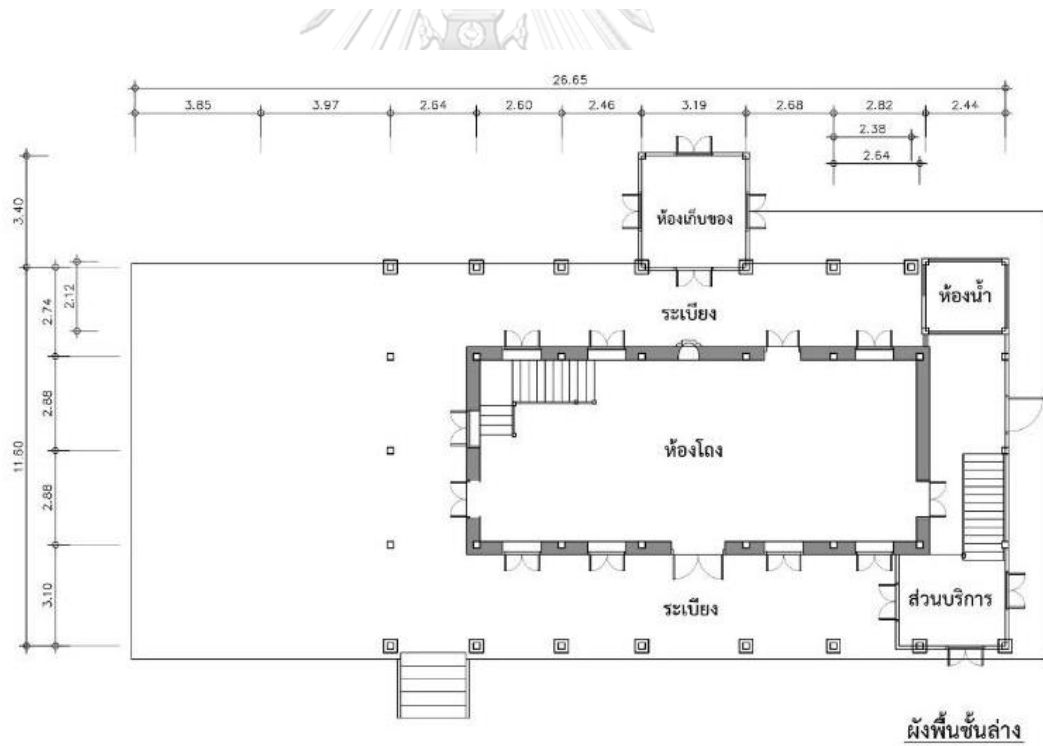
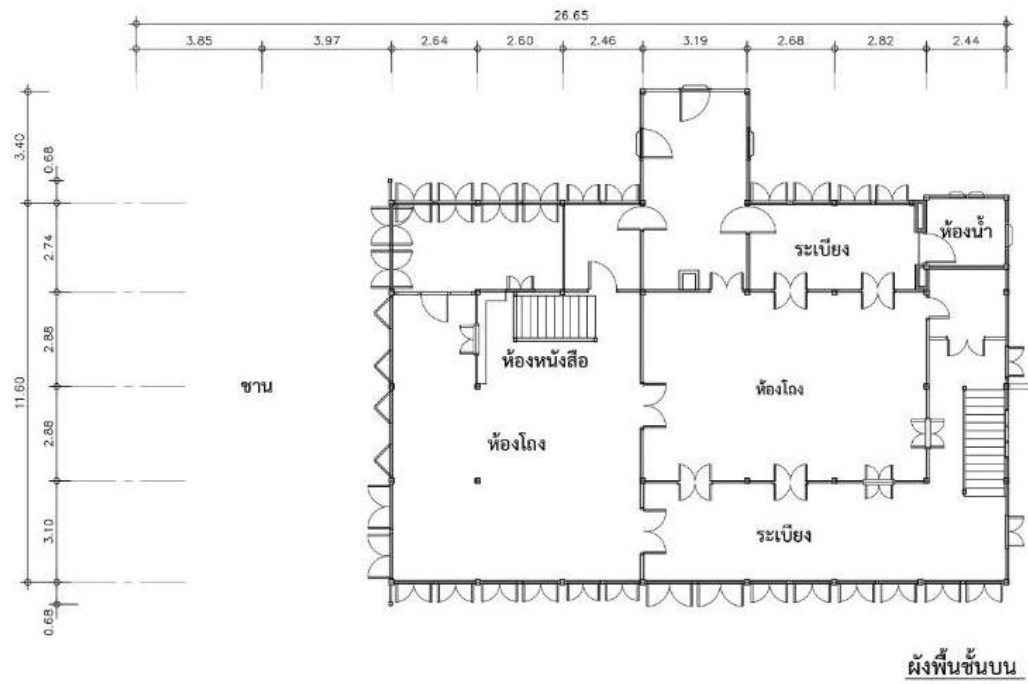
#### 4.4.2 ลักษณะการใช้พื้นที่

เรือนพักผู้จัดการอีสต์เอเชียติก ถูกใช้เป็นพิพิธภัณฑ์จัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติ และรูปภาพเก่าของบริษัทอีสเอเชียติก ซึ่งยังไม่มีสิ่งของจัดแสดงมากนัก นอกจากภาพเก่าที่ติดบนผนัง ส่วนใหญ่เป็นการใช้งานเพื่อเยี่ยมชมสถาปัตยกรรม ไม่มีเครื่องเรือน ยกเว้นตู้เสื้อผ้าเก่า นอกจากนี้ ในช่วงปี 2540 มีการรื้อโครงสร้างรื้อมั่งในห้องโถงชั้นบนออก เนื่องจากต้องการเตรียมพื้นที่ไว้สำหรับจัดนิทรรศการและรองรับคนจำนวนมากสำหรับโครงการพิพิธภัณฑ์ ส่วนบริเวณที่เคยเป็นชานก็กลายเป็นลานโล่ง





ภาพ 78 แบบจำลองสามมิติแสดงการแบ่งพื้นที่การใช้งานของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วง พ.ศ.2541-ปัจจุบัน







ภาพ 79 ผังพื้นเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกช่วงปีพ.ศ.2541-ปัจจุบัน

**บทที่ 5**  
**สรุปผลการศึกษา**

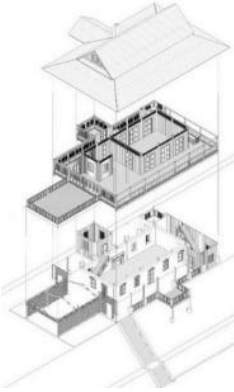
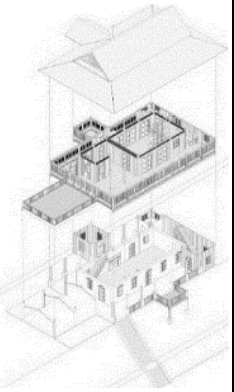
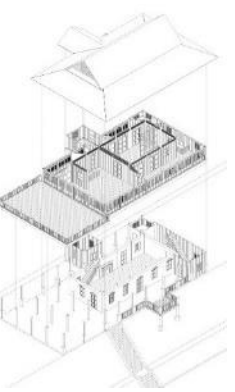
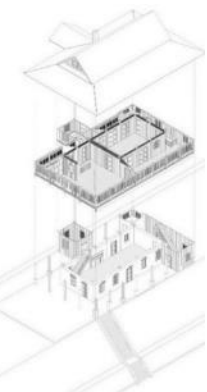
**5.1 สันฐานการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก**

จากการศึกษาด้วยหลักฐานข้อมูลชั้นต้น และการสัมภาษณ์ พบว่า เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยสามารถแบ่งช่วงการเปลี่ยนแปลงเป็น 4 ช่วง โดยแบ่งตามการเปลี่ยนแปลงหน่วยงานที่ครอบครองพื้นที่และการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดของอาคาร คือ การเปลี่ยนแปลงช่วงที่ 1 ช่วงปี พ.ศ.2468-2478 การเปลี่ยนแปลงช่วงที่ 2 ช่วงปี พ.ศ.2479-2500 การเปลี่ยนแปลงช่วงที่ 3 ช่วงปี พ.ศ.2500-2540 และ การเปลี่ยนแปลงช่วงที่ 4 ช่วงปี พ.ศ.2540-ปัจจุบัน สรุปได้ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 สรุปการเปลี่ยนแปลงของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงเวลาต่างๆ

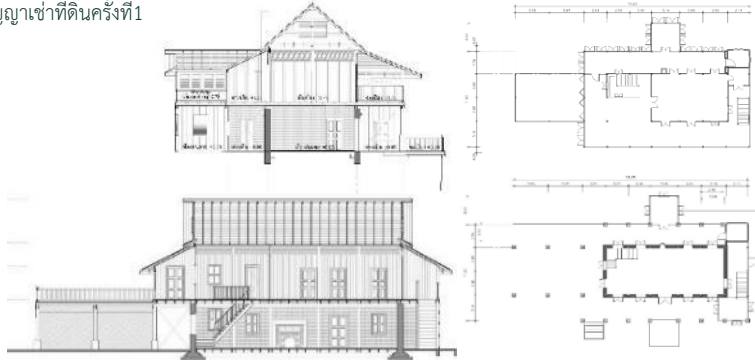
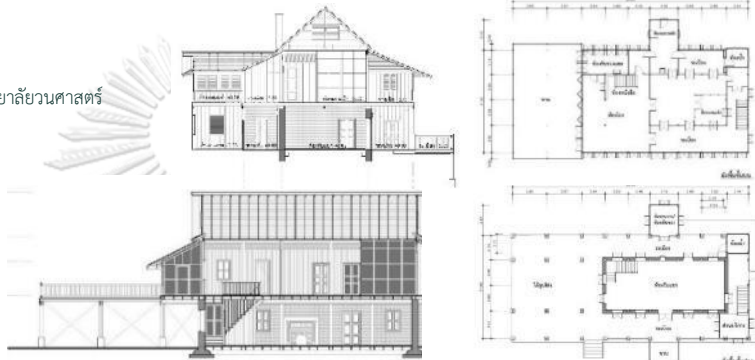


องค์ประกอบ/ ช่วงเวลา	ช่วงปี พ.ศ.2468-2478	ช่วงปี พ.ศ.2479-2500	ช่วงปี พ.ศ.2501-2540	ช่วงปี พ.ศ.2541-ปัจจุบัน
การครอบครองอาคาร	บริษัทอีสต์เอเชียติก	กองโรงเรียนป่าไม้แพร์, วิทยาลัยวนศาสตร์ แพร์	โรงเรียนป่าไม้แพร์ โรงเรียนการป่าไม้ สังกัด กองฝึกอบรมกรมป่าไม้	พิพิธภัณฑ์ป่าไม้แพร์
การใช้งานอาคาร	เรือนพักผู้จัดการ	เรือนพักผู้อำนวยการ รร. ป่าไม้	เรือนพักผู้อำนวยการ รร. ป่าไม้/เรือนพักรับรอง	พิพิธภัณฑ์
ลักษณะทางกายภาพ				
<b>วัสดุ/ขนาดหน้าต่างไม้</b>				
หลังคา	- หลังคาแป้นเกล็ดไม้สัก	-	- หลังคามุงกระเบื้องลอนคู่	-
	- หลังคาหลักใช้ประแนง ขนาด 1" x 1 1/2"	-	- หลังคาหลักใช้ประขนาด 2" x 4"	-
ผนัง/ องค์ประกอบ ทางตั้ง	- ระเบียบชั้นบนเปิดโล่ง 2 ด้าน ฝั่งตะวันออก รวากัน ตกลูกกรงไม้เนื้อแข็ง ขนาด 1/2" x 6"	- ระเบียบทางเดินชั้นบนมี การติดหน้าต่างบานเกล็ด ผนังใต้หน้าต่างเป็นไม้เนื้อ แข็งขนาด 1/2" x 6"	-	-
	- ประตูบานเปิดคู่ ลูกฟัก ไม้เนื้อแข็ง และหน้าต่าง	-	- เพิ่มประตูมุ้งลวดตาม ประตูและหน้าต่างมุ้งลวด	-

องค์ประกอบ/ ช่วงเวลา	ช่วงปี พ.ศ.2468-2478	ช่วงปี พ.ศ.2479-2500	ช่วงปี พ.ศ.2501-2540	ช่วงปี พ.ศ.2541-ปัจจุบัน
	บ้านเกี๊ยะชั้นบนเป็นบ้าน เปิดคู่เช่นเดียวกัน ไม่มีมุ้ง ลวด		ชั้นบนบางส่วน อีก1ชุด โดยเป็นบ้านเปิดทิศทาง ตรงกันข้ามกับบ้านเดิม	
	- ห้องโถงกลางโล่ง	- กั้นห้องเพิ่มภายในด้วย โครงคร่ำไม้เนื้อแข็ง ขนาด 2" x 4" กรูมุ้ง ลวด	- รื้อถอน	-
	- มุขฝั่งตะวันตกเป็น หน้าต่างบานเกี๊ยะไม้เต็ม ช่วงเสา ผนังไม้หน้าต่าง ขนาด 1/2" x 6"	-	- มุขฝั่งตะวันตกเปลี่ยน ผนังใหม่เป็นผนังไม้เนื้อ แข็งขนาด 1/2" x 6" ทิศทาง ตั้งยาวเต็มผนัง โครงคร่ำ ไม้เนื้อแข็ง 1 1/2" x 3 1/2" มีการเจาะช่องเปิดใหม่	-
	- ระแนงไม้ไผ่ขนาด 1" x3"	- รื้อถอน	-	-
พื้น	- โครงคร่ำผนังส่วน บริการชั้นล่าง ขนาด 1 1/2" x 6"	-	- โครงคร่ำผนังส่วนบริการ ชั้นล่าง ขนาด 1 1/2" x 3 1/2"	-
	- ไข้วฝิววัสดุจริง ทั้งไม้ และอิฐ	-	-	- ทาสีไม้และผนังอิฐทั้ง ภายในและภายนอก
	- โครงคร่ำผนังส่วน บริการชั้นล่าง ขนาด 1 1/2" x 6"	-	- โครงคร่ำผนังส่วนบริการ ชั้นล่าง ขนาด 1 1/2" x 3 1/2"	-
	- ไข้วฝิววัสดุจริง ทั้งไม้ และอิฐ	-	-	- ทาสีไม้และผนังอิฐทั้ง ภายในและภายนอก
	- ชั้นล่างเป็นพื้นไม้สัก ขนาดประมาณ 2" x 12"	-	- ชั้นล่างปูพื้นไม้ปาเก้แทน พื้นไม้สัก	-
	- หน้าต่างตัดพื้นไม้ส่วนชาน เป็นไม้สักขนาด 1" x 8"	-	- เปลี่ยนหน้าต่างตัดพื้นไม้ส่วน ชานเป็นไม้กระยาเลย ขนาด 1" x 6"	- รื้อถอนเนื่องจากการ เสื่อมสภาพของวัสดุ
โครงสร้าง				
หลังคา	- หลังคาหลักมีการพาด ช่วงประแนง ทุกระยะ 0.17 ม.		- หลังคาหลักมีการพาด ช่วงประแนง ทุกระยะ 0.9 ม.	-
	- ระแนงไม้ไผ่ขนาด 1" x3" ตีขัดตะ เต็ม ช่วงเสาด้านข้าง	- รื้อถอน	-	-

องค์ประกอบ/ ช่วงเวลา	ช่วงปี พ.ศ.2468-2478	ช่วงปี พ.ศ.2479-2500	ช่วงปี พ.ศ.2501-2540	ช่วงปี พ.ศ.2541-ปัจจุบัน
	- ห้องชั้นบนตรงกลาง เป็นห้องนอน กว้างและ โลง ไม่มีการกั้นห้อง	-ห้องชั้นบนตรงกลาง กั้นห้องเล็กด้วยผนังโครง เค้าขนาด 2” x 4” ทุก ระยะ 0.9 ม. กรุผนังลวด	-	- รื้อถอน
	- มุขฝั่งตะวันตกเป็น หน้าต่างบานเกล็ดไม้เต็ม ช่วงเสา ฝาผนังไม้ได้ หน้าต่างเข้าไม้แบบบังใบ มีไม้เนื้อแข็งได้วงกบล่าง ผนังท่อนเกิดเป็นช่อง ระบายอากาศภายในช่วง เสา แบ่งเป็น 3 ช่วง หรือ ประมาณ 0.8 ม.	-	- มุขฝั่งตะวันตก เปลี่ยนเป็นผนังไม้เนื้อแข็ง ติดทางตั้งยาวเต็มผนัง โครง เค้าทุกระยะ 0.70 ไม่มี การใช้ไม้ท่อนเพื่อเปิดช่อง ระบายอากาศได้ผนัง มี ช่องว่าง เครื่องปรับอากาศโดยใช้ค้ำ ยันไม้ช่วยรับน้ำหนัก	-
พื้น	- ขานชั้นบนกว้าง 2 ช่วง เสา ใช้ค้ำยันไม้ช่วยในการ พาดช่วงกว้าง 5.6 ม. ไม่มี เสาตรงกลาง	-	- ขานกว้าง 4 ช่วงเสา มี เสาทุกช่วง ไม่พาด ช่วงกว้าง ยื่นพื้นออกมา จากตงประมาณ 0.7 ม.	- รื้อถอน
	- ขานชั้นล่างหน้าประตู ทางเข้า ต่อเสาอีก 1 ชุด ยื่นออกไปบริเวณเนิน กำแพงเมืองทางด้านหน้า อาคาร มีราวกันตก ต่อเนื่องออกไปตามแนว ระเบียบทางเดิน	-	-	- รื้อถอน
ลักษณะการ ใช้สอยพื้นที่				
การแบ่งห้อง	- มุขชั้นบนฝั่งตะวันตก เป็นที่เก็บของสำคัญ หรือ เป็นห้องประชุม	- มุขชั้นบนฝั่งตะวันตก เป็นห้องนอนหลักของผอ. โรงเรียน มีผนังกั้นก่อนถึง ช่วงทางเดิน	- กั้นห้องฝั่งตะวันตกถึขึ้น ด้วยผนังเบา เพื่อแบ่งพื้นที่ เป็นห้องเก็บของ	-



องค์ประกอบ/ ช่วงเวลา	ช่วงปี พ.ศ.2468-2478	ช่วงปี พ.ศ.2479-2500	ช่วงปี พ.ศ.2501-2540	ช่วงปี พ.ศ.2541-ปัจจุบัน
		ระเบียงปิดทางตะวันตก ถูกกันเป็นห้องรับรอง แขก		
	- ห้องชั้นบนตรงกลางเป็น ห้องนอน กว้างและโล่ง	-ห้องชั้นบนตรงกลาง มี การกันห้องเล็กด้วยผนัง โครงเคร่ากรุ้มงลวด เป็น ห้องนอนเด็ก	-	- รื้อห้องเล็กชั้นบนออก
พื้นที่เปลี่ยน ผ่าน (transition space)	- ระเบียงเปิดโล่งชั้นบน (verandah) เป็นพื้นที่กึ่ง ภายนอก	- ระเบียงทางเดินชั้นบนมี การติดหน้าต่างบานเกล็ด และผนังโดยรอบ กลายเป็นพื้นที่ภายใน มี การกันผนังแบ่งส่วนโถง โล่งออกจากทางเดินจาก บันไดหลัง	-	-
	-ชานกว้าง 2 ช่วงเสา ได้ ดูชานมีการติดระแนงกัน แดด มีการใช้พื้นที่ โดยรอบปลูกพืชผักและ ปลูกไม้เลื้อยที่ระแนง เป็น ที่พักผ่อนภายนอก	- ชานกว้าง 2ช่วงเสา ระแนงใต้ชานหายไป กลายเป็นใต้ถุนโล่ง เป็น บริเวณที่พักผ่อนภายนอก และที่รับรองแขก	-พื้นที่ชานมีขนาดใหญ่ขึ้น เป็นพื้นที่สำหรับจัดเลี้ยง และรับรองแขก	- ลานโล่ง
	- ชานด้านหน้า ชั้นล่าง เป็นที่นั่งสำหรับชมเทนนิส มีราวกันตกต่อเนื่องไปถึง ระเบียงทางเดิน	-	-	- รื้อถอน มีการตั้งแทน วางป้ายอนุสรณ์ว่าเคย เป็นที่รับเสด็จสมเด็จพระเทพฯ ระเบียง ทางเดินไม่มีราวกันตก

<p>ลักษณะอาคารช่วงปีพ.ศ.2468-2478</p>	<p>- พ.ศ.2468 EAST สิ้นสุดสัญญาเช่าที่ดินครั้งที่1</p> 
<p>ลักษณะอาคารช่วงปีพ.ศ.2479-2500</p>	<p>- พ.ศ.2478 EAST สิ้นสุดสัญญาเช่าที่ดินครั้งที่2                  - พ.ศ.2479 จัดตั้ง กองโรงเรียนป่าไม้แพร่                  - พ.ศ.2486 ได้ยกฐานะเป็นวิทยาลัยวนศาสตร์</p> 
<p>ลักษณะอาคารช่วงปีพ.ศ.2501-2540</p>	<p>- พ.ศ.2501 จัดตั้งโรงเรียนป่าไม้ยุคที่ 2                  พ.ศ.2500 ยุบวิทยาลัยวนศาสตร์ไปรวมกับ ม.เกษตร</p> 
<p>ลักษณะอาคารช่วงปีพ.ศ.2541-ปัจจุบัน</p>	<p>- พ.ศ.2536 เปลี่ยนเป็นโรงเรียนการป่าไม้                  สังกัดกองฝึกอบรบกรมป่าไม้                  - พ.ศ.2541 จัดตั้งพิพิธภัณฑไม้สัก</p> 

ภาพ 80 สันฐานการเปลี่ยนแปลงของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกและเหตุการณ์สำคัญที่เกี่ยวข้อง

เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและพื้นที่ใช้สอยที่โดดเด่นในดังต่อไปนี้

### 5.1.1 การเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพ

#### 1) ขนาดหน้าตัดไม้

วัสดุหลักของอาคารนี้คือไม้สักแปรรูป ซึ่งสามารถหาได้ง่ายในยุคแรกเริ่มสร้างอาคาร จึงมีการพบขนาดหน้าตัดไม้ขนาดใหญ่ในหลายองค์ประกอบของอาคาร แต่เมื่อเวลาผ่านไป ไม้สักเริ่มหายาก เมื่อวัสดุเก่าเริ่มเสื่อมสภาพและต้องเปลี่ยนใหม่ การจะใช้ไม้สักขนาดเท่าเดิมนั้นเป็นเรื่องยาก องค์ประกอบต่างๆของอาคารจึงมีการเปลี่ยนแปลงขนาดหน้าตัดไม้รวมถึงเปลี่ยนไปใช้วัสดุทดแทนอื่น โดยสรุปดังต่อไปนี้

(1) *หลังคา* มีการเปลี่ยนแปลงวัสดุมุงหลังคาในช่วงปี พ.ศ.2500 โดยเปลี่ยนจากแป้นเกล็ดไม้สักเป็นกระเบื้องลอนคู่ ส่งผลให้ต้องเปลี่ยนจากแปขนาด 1" x 1 1/2" เป็นแปขนาด 2" x 4"

(2) *ผนังและองค์ประกอบทางตั้ง* มีการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ (ก) ระเบียงทางเดินชั้นบนที่เคยเปิดโล่ง มีการติดหน้าต่างบานเกล็ดกระทุ้งและผนังขนาด 1/2" x 6" ในช่วงปี พ.ศ.2479-2500 (ข) การกั้นห้องนอนเล็กในห้องโถงใหญ่ชั้นบนด้วยโครงคร่าวไม้เนื้อแข็งขนาด 2" x 4" กรุด้วยมุ้งลวด ในช่วงปี พ.ศ.2479-2500และถูกรื้อถอนช่วงปี พ.ศ.2540 (ค) ผนังส่วนบริการชั้นล่างเดิมใช้โครงคร่าวไม้เนื้อแข็งขนาด 1 1/2" x 6" ได้เปลี่ยนมาใช้โครงคร่าวไม้เนื้อแข็งขนาด 1 1/2" x 3 1/2" ในช่วงปี พ.ศ.2500-2540

(3) *พื้น* มีการเปลี่ยนแปลงได้แก่ การเปลี่ยนพื้นชั้นล่างจากพื้นไม้สักขนาด 2" x 12" เป็นพื้นไม้ปาเก้ และการเปลี่ยนพื้นชานจากไม้สักขนาด 1" x 8" เป็นไม้กระยาเลยขนาด 1" x 6" ในช่วงปี พ.ศ.2500-2540

#### 2) โครงสร้าง

เนื่องจากการใช้งานที่เปลี่ยนไป รวมถึงความเสื่อมสภาพของวัสดุ ส่งผลให้องค์ประกอบต่าง ๆ ของอาคารมีการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างดังต่อไปนี้

(1) *หลังคา* เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงวัสดุมุงหลังคาจากแป้นเกล็ดไม้สักเป็นกระเบื้องลอนคู่ จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงขนาดแปและระยะพาดจาก 0.17 ม. เป็น 0.9 ม. ในช่วงปี พ.ศ.2500-2540

(2) *ผนังและองค์ประกอบทางตั้ง* ใต้ถุนขานมีการตีระแนงไม้ขัดแตะเติมช่วงเสาต้านข้าง ก่อนจะรื้อถอนในช่วงปีพ.ศ.2479-2500กลายเป็นใต้ถุนโล่ง ส่วนชั้นบนในห้องโถงกลางมีการแบ่งห้องนอนเล็กภายในโดยตี

โครงเคร่าไม้ระยะ 0.9 ม. ในช่วงปี พ.ศ.2479-2500 ก่อนจะรื้อออกในช่วงปี พ.ศ.2540 ส่วนผนังมุขฝั่งตะวันตกมีทั้งการเปลี่ยนโครงสร้างผนังภายนอกเพื่อรองรับการใช้เครื่องปรับอากาศ และการแบ่งห้องย่อยบริเวณระเบียงทางเดินด้วยโครงสร้างผนังเบา ในปี พ.ศ.2500-2540

(3) **พื้น** ชานชั้นบนกว้าง 2 ช่วงเสา มีการใช้ค้ำยันช่วยในการพาดช่วงกว้าง 5.6 ม. ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นชานกว้าง 4 ช่วงเสา ในช่วงปี พ.ศ. 2500-2540 มีเสาดตรงกลาง ไม่มีการพาดช่วงกว้าง มีการยื่นพื้นออกมาด้านข้างประมาณ 0.7 ม. ส่วนชานชั้นล่างหน้าประตูทางเข้ามีการรื้อถอนออกไปในช่วงปี พ.ศ.2540

### 5.1.2 การเปลี่ยนแปลงลักษณะพื้นที่ใช้สอย

อาคารหลังนี้มีการเปลี่ยนแปลงการใช้งานและผู้ใช้งานหลักแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา จากเรือนพักผู้จัดการหรือนายห้างป่าไม้ เป็นเรือนพักผู้อำนวยการโรงเรียนป่าไม้ และเรือนพักรับรอง จนสุดท้าย ปัจจุบัน เป็นพิพิธภัณฑ์ ส่งผลให้อาคารนี้มีลักษณะพื้นที่ใช้สอยเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ดังนี้

#### 1) การแบ่งห้อง

(1) ในช่วงแรกมุขชั้นบนฝั่งตะวันตกเป็นที่เก็บของสำคัญและเป็นห้องประชุม ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นห้องนอนหลักของผู้อำนวยการโรงเรียนป่าไม้ในช่วง ปี พ.ศ.2479-2500 ส่วนระเบียงทางเดินฝั่งตะวันตกมีการกั้นห้องเพื่อรับรองแขก และถูกแบ่งย่อยมากขึ้นด้วยโครงสร้างผนังเบาเพื่อใช้เป็นห้องเก็บของ

(2) ห้องโถงชั้นบนเดิมเป็นห้องนอนกว้างและโล่ง ต่อมา มีการกั้นก้องเล็กด้วยผนังโครงเคร่ากรุ้มงลวดเป็นห้องนอนเด็กในช่วง ปี พ.ศ.2479-2500 ก่อนจะถูกรื้อถอนออกไปเพื่อใช้พื้นที่เป็นพิพิธภัณฑ์ ในช่วงปี พ.ศ. 2540

#### 2) พื้นที่เปลี่ยนผ่าน (transition space)

พื้นที่เปลี่ยนผ่านในอาคารนี้ได้แก่ ชานภายนอก รวมถึงระเบียงชั้นบนและชั้นล่าง มีการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อลักษณะทางกายภาพโดยรวมของอาคารอย่างเห็นได้ชัด พื้นที่ดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงดังนี้

(1) พื้นที่ระเบียงทางเดินโถงชั้นบนถูกเปลี่ยนแปลงโดยการติดผนังและหน้าต่างบานเกล็ดที่ละส่วนๆ โดยรอบจนครบทุกด้านในช่วงปี พ.ศ. 2479-2500 ทำให้พื้นที่บริเวณนี้เปลี่ยนจากพื้นที่กึ่งภายนอกเป็นพื้นที่

ภายใน กันฝนได้มากขึ้น แต่ยังคงมีการระบายอากาศเนื่องจากการใช้ หน้าต่างบานปิดที่ล็อกฟักเป็นบานเกล็ดกระทุ้ง สามารถเลือกเปิดได้ตาม ความเหมาะสม

(2) ชานชั้นบน กว้าง 2 ช่วงเสา ได้ถูกมีการติดระแนงกันแดด และ ปลุกไม้เลื้อย เป็นพื้นที่พักผ่อนภายนอก ก่อนระแนงเหล่านี้จะถูกรื้อถอน ในช่วงปี พ.ศ.2479-2500 กลายเป็นพื้นที่ใต้ถุนโล่ง ต่อมาได้เปลี่ยนพื้นที่ ชานกว้าง 2 ช่วงเสา ขยายไปเป็น 4 ช่วงเสาเพื่อเพิ่มพื้นที่การใช้งาน ในช่วง ปี พ.ศ.2500-2540 ไม่มีการพาดช่วงกว้าง ก่อนจะฉุพังและถูกรื้อถอน ในช่วงปี พ.ศ.2540

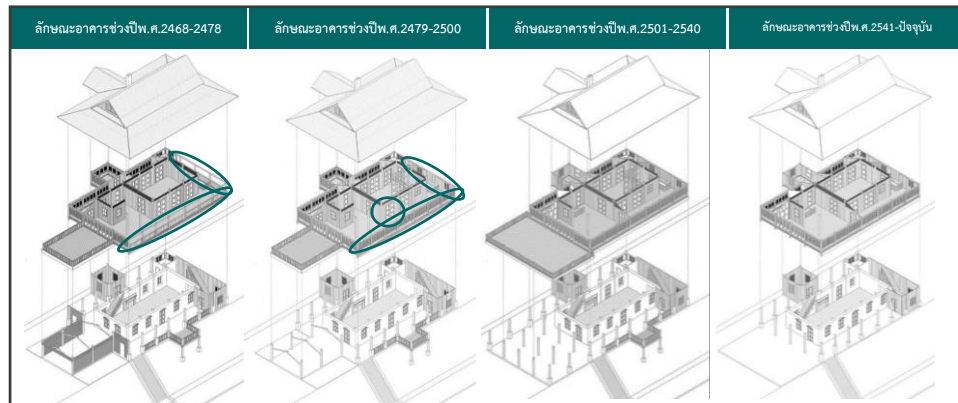
(3) ชานเล็กชั้นล่างด้านหน้าประตูทางเข้า เป็นพื้นที่สำหรับนั่งลง ไปชมกีฬาที่อยู่บริเวณสนามเทนนิสด้านล่าง มีราวกันตกต่อเนื่องไปถึง ระเบียงทางเดิน ก่อนจะถูกรื้อถอนออกไปเนื่องจากการฉุพัง และมีการ ติดตั้งแทนอนุสรณ์ระบุว่าบริเวณดังกล่าวเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระ เทพรัตน์ราชสุดาฯเมื่อครั้งเสด็จฯเยี่ยมชมกิจการโรงเรียนป่าไม้แพร์

### 5.1.3 สรุปการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก

เรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกมีส่วนที่เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อลักษณะ ทางกายภาพและการใช้งานโดยรวมอย่างเห็นได้ชัด และมีการเปลี่ยนแปลงบริเวณเดิมซ้ำ หลายครั้ง แสดงให้เห็นว่าพื้นที่หรือองค์ประกอบนั้น ๆ เป็นจุดที่สำคัญและมีแนวโน้มที่จะถูก เปลี่ยนแปลงไปอีกในอนาคต โดยสรุปได้ดังภาพต่อไปนี้

#### 1) การติดหน้าต่างที่ระเบียงทางเดิน (Verandah) ชั้นบน

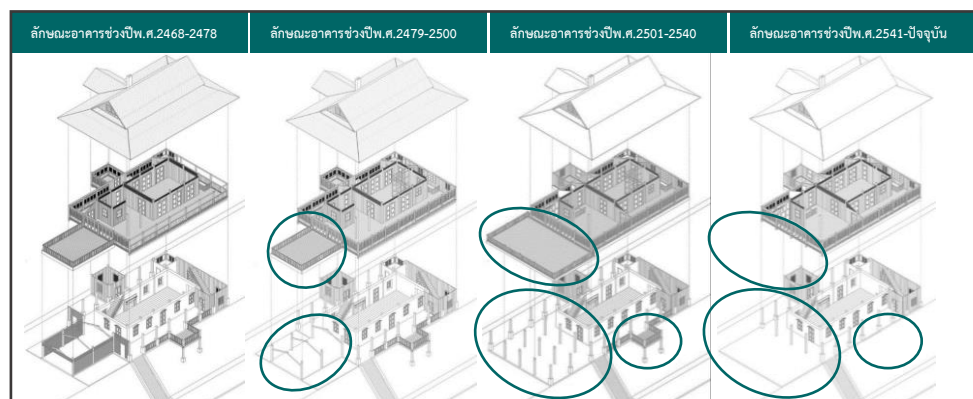
พื้นที่บริเวณนี้เดิมเป็นระเบียงทางเดินโล่ง2ด้าน คือทางทิศตะวันออกและ ทิศเหนือ เป็นพื้นที่กันแดดกันฝนของอาคาร สามารถเปียกน้ำได้ ต่อมามีการติด หน้าต่างบานเกล็ดรอบระเบียงที่มีรายรายละเอียดเหมือนกับหน้าต่างบานเกล็ดที่ติด ไว้ก่อนแล้วทางฝั่งตะวันตก โดยติดทีละส่วนจนครบรอบด้านประมาณช่วงปี พ.ศ. 2479-2500 การติดหน้าต่างที่ระเบียงทางเดินชั้นบนทำให้พื้นที่บริเวณนี้เปลี่ยนจาก พื้นที่กึ่งภายนอก กลายเป็นพื้นที่ภายใน มีการกันผนังภายในเพื่อแบ่งพื้นที่ใช้สอย สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงนี้ สันนิษฐานว่าสาเหตุน่าจะเกิดจากการวัตถุประสงค์ การใช้งานพื้นที่ที่เปลี่ยนไป การต้องการการกันฝนมากขึ้นกว่าเดิม การเปลี่ยนแปลง นี้เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวในอีกระดับหนึ่งของเรือนพักอาศัยของคนต่างชาติ ในภูมิภาคนี้ และเป็นการเปลี่ยนจากความเป็น “บ้านพัก” เป็น “บ้าน”



ภาพ 81 การติดหน้าต่างที่ระเบียงทางเดิน (Verandah) ชั้นบน

## 2) การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชานภายนอก

อาคารหลังนี้มีพื้นที่ชาน 2 ที่ คือบริเวณชั้น 1 และชั้น 2 ชานชั้น 1 เป็นชานยื่นออกไปบริเวณเนินหันหน้าไปทางสนามเทนนิส เป็นที่สำหรับพักผ่อน รับรองแขก และชมกีฬา มีการรื้อถอนออกไปประมาณช่วงปีหลังปี พ.ศ.2536 ถึงประมาณปี พ.ศ.2541 ส่วนชานชั้น 2 เดิมมีความกว้างเพียง 2 ช่วงเสา มีการพาดช่วงกว้าง รวมถึงมีการติดระแนงใต้ถุนเพื่อกันแดดและเป็นที่พักไม้เลื้อย มีการรื้อระแนงไม้ ออกในช่วงปี พ.ศ.2579-2500 และมีการรื้อชานทั้งชุดออก เปลี่ยนขนาดและวัสดุที่ใช้สร้าง โดยชานมีขนาดกว้างขึ้น ไม่มีการพาดช่วงกว้าง ใช้กระยาเลยชนิดอื่นแทน ไม้สัก และไม่มีขนาดเล็กลง ต่อมาประมาณช่วงปี พ.ศ.2541-ปัจจุบัน มีการรื้อถอนชานออก สาเหตุการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชาน คือ เกิดจากการผุพังของวัสดุเนื่องจากแดดลมฝน และการเปลี่ยนแปลงพื้นที่เพื่อรองรับการใช้งานที่เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชานแสดงให้เห็นว่าในการบูรณะอาคารต่อไปในอนาคตอาจจะต้องมีการพิจารณาถึงการบำรุงรักษาวัสดุของชานรวมถึงการสำรองวัสดุสำหรับการซ่อมแซมชานด้วย เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการใช้งานในเกือบทุกยุค แต่มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างบ่อยและมีแนวโน้มว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอีกในอนาคต

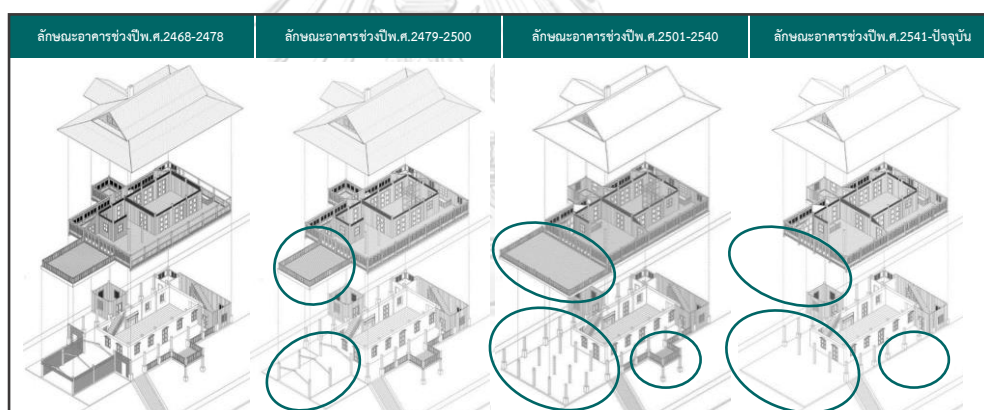


ภาพ 82 การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ชานภายนอก



### 3) การแบ่งพื้นที่ภายใน

เดิมอาคารนี้มีการแบ่งพื้นที่ไม่หลักๆ เพียงไม่กี่ส่วน แต่หลังจากยุคบริษัทอีสต์เอเชียติกเป็นต้นมา อาคารนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในหลายครั้งในบางตำแหน่ง คือ (1) บริเวณระเบียงชั้นบนฝั่งตะวันตกที่มีการแบ่งห้องเพิ่มเพื่อเป็นห้องรับรองแขกและห้องเก็บของ ด้วยวัสดุไม้เนื้อแข็งบ้าง วัสดุทดแทนไม้ชนิดอื่นบ้าง เช่น ไม้อัด วีวาบอร์ด เป็นต้น (2) บริเวณระเบียงฝั่งตะวันออกก็หลังจากมีการติดหน้าต่างทำให้พื้นที่กึ่งภายนอกเป็นพื้นที่ภายในแล้ว มีการกั้นผนังเพื่อแบ่งพื้นที่จากบันไดด้านหลังและโถงด้านหน้าออกจากกัน (3) พื้นที่ภายในห้องโถงชั้นบนที่เดิมเป็นโถงโล่งแล้วมีการแบ่งเป็นห้องนอนเด็กด้วยผนังมุงลวดโครงเคร่าไม้เนื้อแข็ง และมีการรื้อถอนออกในช่วงประมาณ ปี พ.ศ.2541 เพื่อใช้เป็นโถงนิทรรศการและเพื่อคงรูปแบบเดิมของอาคาร การเปลี่ยนแปลงการแบ่งพื้นที่ภายในมีสาเหตุเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงใช้งาน และมีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงอีกในอนาคต สิ่งที่ต้องพิจารณาคือวัสดุที่ใช้ที่เหมาะสมกับโครงสร้างเดิมและช่วยส่งเสริมอาคาร



ภาพ 83 การแบ่งพื้นที่ภายใน

## 5.2. ลักษณะดั้งเดิมทางกายภาพของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก

จากการศึกษาด้วยหลักฐานข้อมูลขั้นต้น และการสัมภาษณ์ สามารถสืบค้นลักษณะทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกไปได้เก่าที่สุดถึงปี พ.ศ.2469-2479 โดยในช่วงเวลาดังกล่าวเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมดังต่อไปนี้

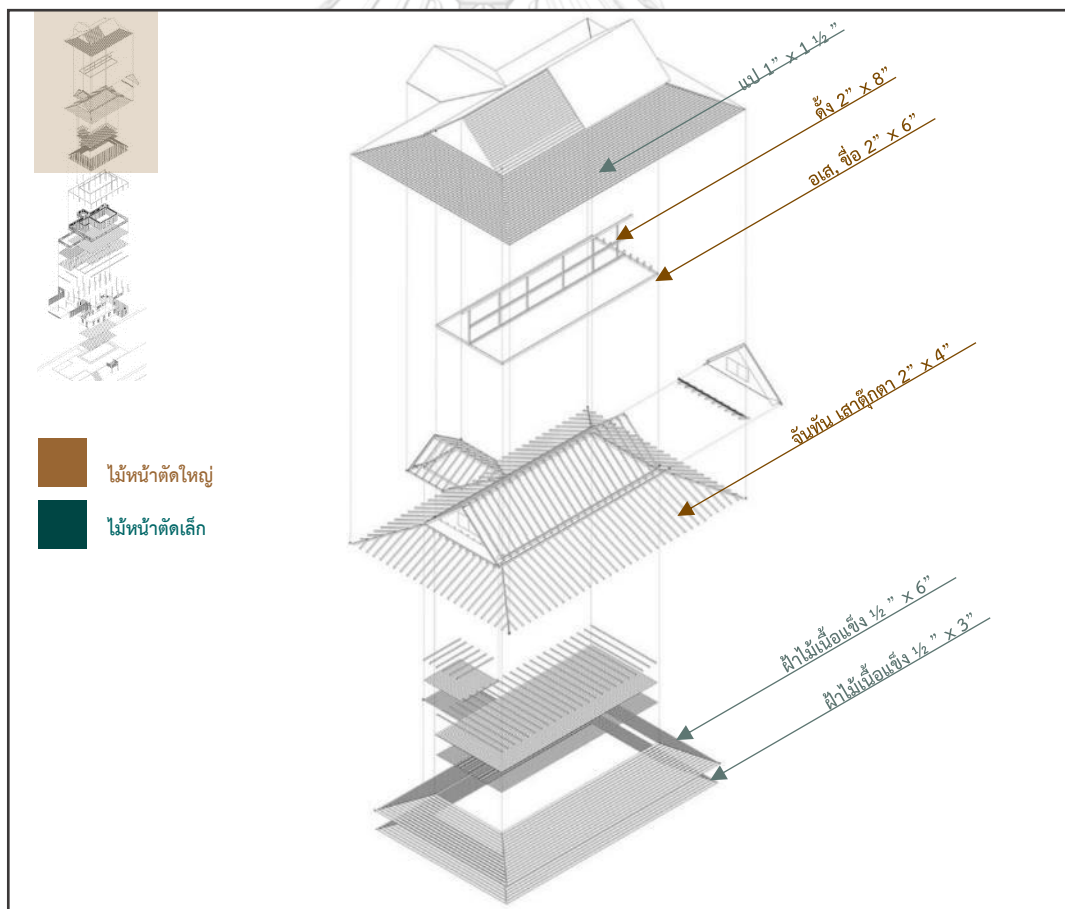
### 5.1.1 ลักษณะทางกายภาพ

ลักษณะทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นอาคารไม้สัก 2 ชั้น ชั้นล่างก่ออิฐถือปูนไม่ทาสี หลังคาแป้นเกล็ดไม้สัก ชั้นบนมีชานกว้าง 2 ช่วงเสา ตีระแนงไม้กันแดดบริเวณใต้ถุน มีระเบียงทางเดินโดยรอบทั้ง

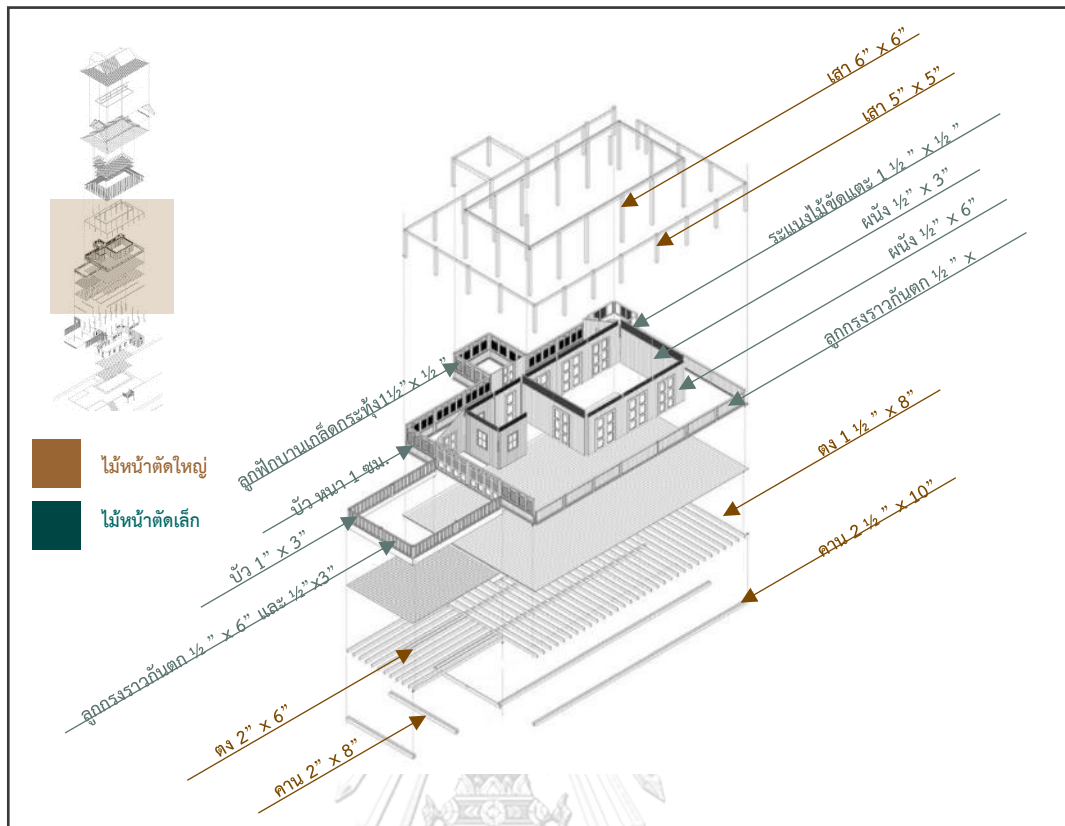
ชั้นบนและชั้นล่าง ระเบียงชั้นบนเปิดโล่ง 2 ด้าน อาคารนี้มีลักษณะทางกายภาพที่โดดเด่นในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) ลักษณะหน้าตัดของวัสดุไม้มีความหลากหลายถึง 25 ขนาด จำแนกเป็นไม้ที่ใช้ในโครงสร้างหลัก ซึ่งจะมีหน้าตัดไม้ค่อนข้างใหญ่ ได้แก่ เสาคานขนาด 8" x 8" และ 10" x 10" คานขนาด 2 1/2" x 10" และ 2" x 8" และ ตงขนาด 1 1/2" x 8" และ 2" x 6" ส่วนไม้ที่ใช้ในการทำเปลือกอาคาร ได้แก่ ผนังอาคารขนาด 1/2" x 3" และ 1/2" x 6" หน้าต่างลูกฟักบานเกล็ดกระหึ่ม ขนาด 1 1/2" x 1/2" ซึ่งจะมีหน้าตัดไม้ค่อนข้างเล็กและบาง ความหลากหลายของขนาดหน้าตัดไม้นี้เป็นผลมาจากความก้าวหน้าด้านอุตสาหกรรมการแปรรูปไม้ในยุคที่ชาวตะวันตกเข้ามามีบทบาท

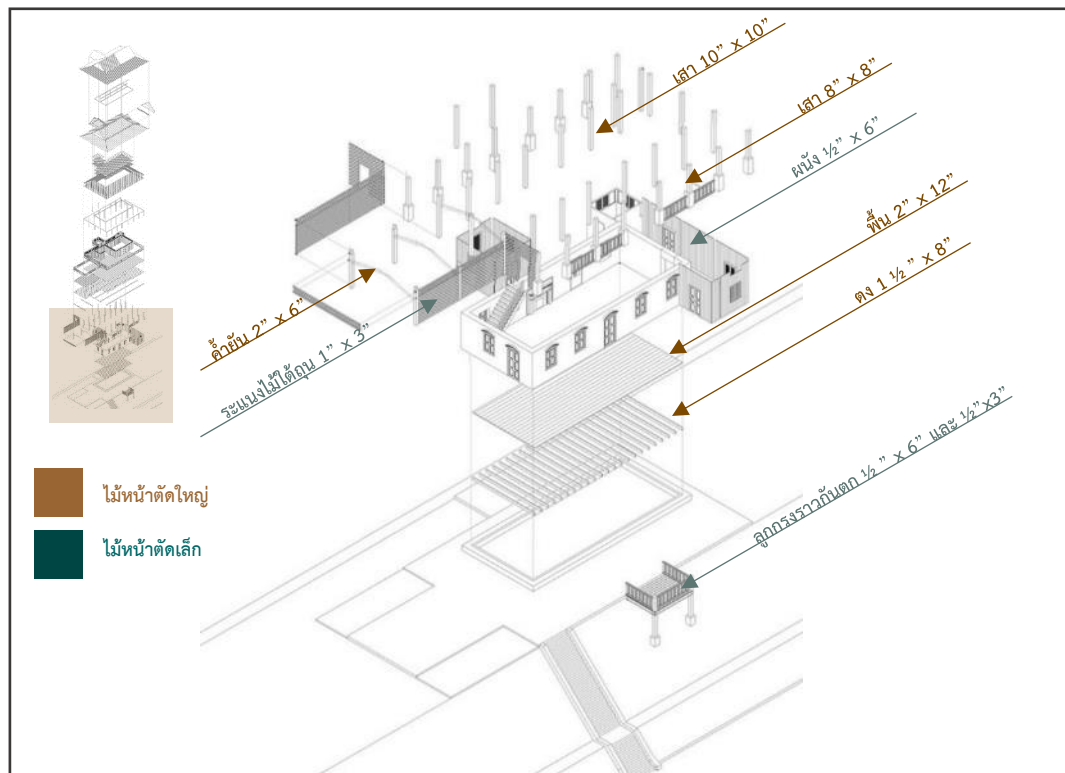
ในการสัมปทานไม้ ทำให้การใช้เครื่องจักรและเครื่องมือแปรรูปที่ทันสมัยกว่าเครื่องมือที่ใช้ในท้องถิ่นแต่เดิม



ภาพ 84 ลักษณะหน้าตัดวัสดุไม้ของอาคารในส่วนหลังคา

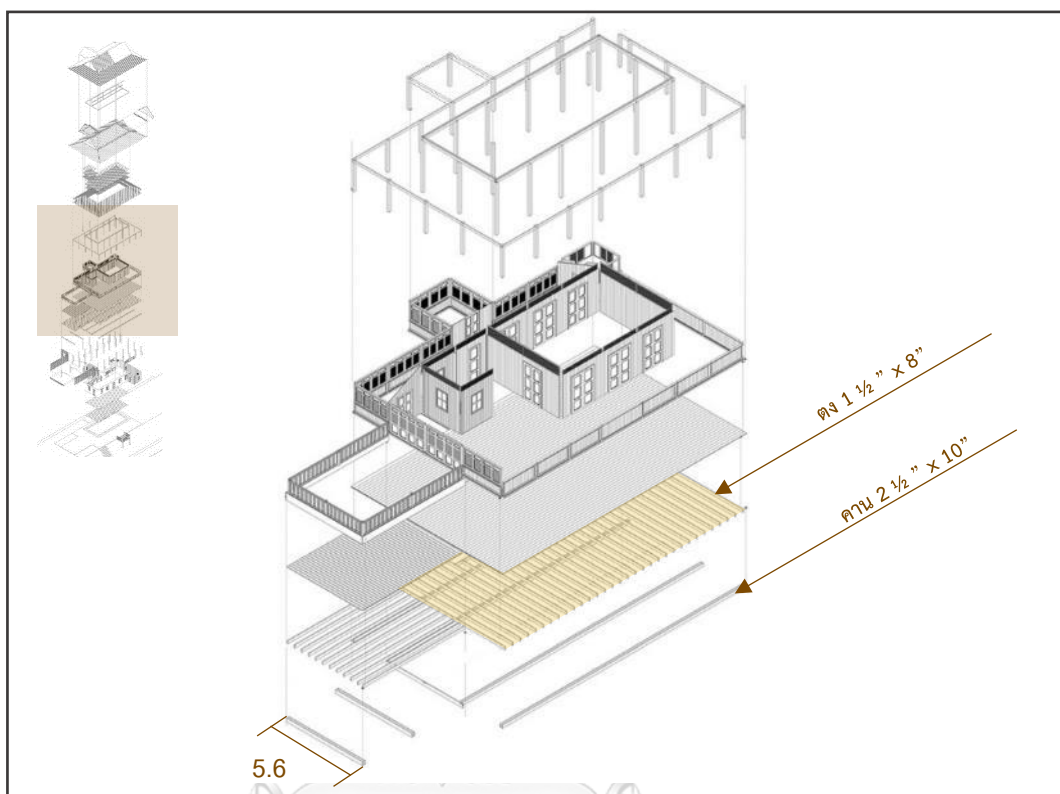


ภาพ 85 ลักษณะหน้าตัดวัสดุไม้ของอาคารในส่วนชั้น 2



ภาพ 86 ลักษณะหน้าตัดวัสดุไม้ของอาคารในส่วนชั้น 1

2) ลักษณะทางโครงสร้าง ได้แก่ การพาดช่วงกว้าง 5.6 เมตร ในพื้นที่ส่วนห้องรับแขกชั้นล่าง รวมถึงชานด้านหน้า โดยมีการใช้ไม้หน้าตัดขนาดใหญ่ในการพาดช่วงในส่วนห้องรับแขก และการใช้ค้ำยันช่วยในการพาดช่วงในส่วนของชาน



ภาพ 87 การพาดช่วงกว้างของอาคารดั้งเดิม

3) ลักษณะทางกายภาพอื่น ๆ ที่สะท้อนให้เห็นอิทธิพลทางตะวันตกของอาคาร ได้แก่ (1) เตาผิงก่ออิฐภายในอาคาร (2) การประดับตกแต่งเหนือช่องเปิดด้วยค้ำก่ออิฐ องค์ประกอบนี้สะท้อนให้เห็นว่าอาคารและฐานะของผู้ใช้งานอาคารนี้แตกต่างจากอาคารหลังอื่น ๆ ในบริเวณเดียวกัน และ (3) การคำนึงถึงการระบายอากาศของอาคาร โดยการใช้หน้าต่างบานเกล็ด การมีช่องระบายอากาศเหนือผนังและช่องระบายอากาศบานเกล็ดที่หน้าจั่ว

### 5.1.2 ลักษณะการใช้พื้นที่

- 1) มีการแบ่งพื้นที่ตามช่วงเสาเป็นห้องอย่างชัดเจนภายใต้หลังคาชุดเดียว
- 2) มีการจัดวางพื้นที่ตามระดับความเป็นส่วนตัวชัดเจน คือ วางพื้นที่ส่วนสาธารณะด้านหน้าสุด ตามด้วยส่วนพักอาศัย และส่วนบริการในครัวเรือนไว้หลังสุดซึ่งต่างจากเรือนพื้น









4) ความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมการแปรรูปไม้ในยุคนี้ส่งผลทำให้มีการใช้หน้าตัดไม้ที่มีขนาดหลากหลาย สามารถทำองค์ประกอบอื่น ๆ จากไม้หน้าตัดขนาดเล็กได้ เช่น เปลือกของอาคาร ประตู หน้าต่างบานเกล็ด ซึ่งใช้ไม้ที่มีความหนาเพียง 1/2” เป็นต้น

#### 5.4 ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลหลักฐานที่สามารถหาได้ในพื้นที่จังหวัดแพร่ และประเทศไทย รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ที่เคยใช้งานอาคารที่ยังมีชีวิตอยู่ และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับอาคาร ทำให้สามารถสืบค้นลักษณะทางสถาปัตยกรรมของอาคารไปได้ถึงช่วงปี พ.ศ.2468-2478 ถ้าหากต้องการสืบค้นย้อนหลังไปอีก อาจจะต้องศึกษาจากแบบพิมพ์เขียว ซึ่งอาจต้องสืบค้นไปถึงต้นกำเนิดของบริษัทซึ่งอยู่ที่ประเทศเดนมาร์ค

นอกจากนี้ การศึกษาสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเรือนพักผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติก สามารถเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของอาคารและสามารถใช้เป็นทางเลือกในการบูรณะปรับปรุงอาคารได้ หรือเมื่อศึกษา ทราบข้อดีข้อเสียของอาคารแต่ละช่วงแล้ว อาจเกิดอาคารนี้ในรูปแบบใหม่ก็เป็นได้ สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงอาคารนี้เพื่อใช้งานเป็นพิพิธภัณฑ์ เห็นควรว่าน่าจะใช้รูปแบบอาคารในช่วงที่ 2 เนื่องจากมีสัดส่วนอาคารโดยรวมน่าสนใจ และขานชั้นบนซึ่งเป็นส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยไม่ใหญ่เกินไปซึ่งน่าจะง่ายต่อการดูแลรักษา แต่ปรับผังภายในชั้นบนให้ห้องโล่งเหมือนอาคารในช่วงที่ 1 เพื่อรองรับการใช้งานแบบห้องนิทรรศการ

## รายการอ้างอิง

- Bording, The East Asiatic Company Ltd. [Online], 1960, Available from  
<https://www.posterteam.com/content/667/The-East-Asiatic-Company-Ltd>.  
[2017,December 5]
- Clint DeBoer, What is Plain-sawn or Rip-sawn Lumber? [Online], 2008, Available from  
<https://www.protoolreviews.com/news/what-plainsawn-rip-lumber/3720/>  
[2018,May 29]
- The Hedegaard family : A Denish-Thai story. Denmark, 2017. (Mimeographed)
- King. A.D. The Bungalow. United Kingdom: Oxford University Press, 1984.
- Mijksenaar. P. Visual Function: An Introduction to Information Design. New York:  
Princeton Architectural Press, 1997.
- Ping Amaranand, and Warren,W. Heritage Homes of Thailand. Bangkok: Siam Society,  
1995.
- กิตติชัย วัฒนานิก. นายห้างป่าไม้ สีสันชีวิตอดีตล้านนา. เชียงใหม่: สันติภาพแพ็คพรีนธ์ เชียงใหม่,  
2558.
- เกียรติศักดิ์ แจ้งชูศักดิ์. หัวหน้ากองช่างโรงเรียนป่าไม้แพร่ ช่วงปีพ.ศ.2536-ปัจจุบัน. สัมภาษณ์, 3  
พฤศจิกายน 2560.
- ชายลูกหลานเมืองแพร่. ผอบ้าน หันเมือง:การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นโดยชุมชน จังหวัดแพร่.  
กรุงเทพฯ: ศูนย์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2554.
- ณรงค์ โทณานนท์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องไม้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย, 2544.
- ดารา ยาร์ด. ทายาท Mr.Hendrik Jagd อดีตผู้จัดการบริษัทอีสต์เอเชียติกที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี  
พ.ศ.2446. สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2561.
- ต่อพงศ์ ยมนาค. วัสดุและการก่อสร้าง: ไม้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย,  
2553.
- ทองดี แก่นแก้ว. อดีตหัวหน้ากองช่างโรงเรียนป่าไม้แพร่ ช่วงปี พ.ศ.2510-2543. สัมภาษณ์, 3  
พฤศจิกายน 2560.

- ทัศนียา สุปรีชากร. ทายาทศาสตราจารย์เทอด สุปรีชากร อดีตผู้อำนวยการวิทยาลัยวนศาสตร์แพร่ซึ่งดำรงตำแหน่งช่วงปี พ.ศ.2489-2499. สัมภาษณ์, 31 มีนาคม 2561.
- เทอด สุปรีชากร. บ้านบนเมก. ใน ทัศนียา สุปรีชากร, อนุสรณ์พระราชทานเพลิงศพศาสตราจารย์เทอด สุปรีชากร, 93-96, [ม.ป.ท.]: 2551.
- ธีรวิฑูรย์ กล่อมแล้ว. แนวทางการอนุรักษ์เรือนไม้พื้นถิ่นในเขตเทศบาลเมืองแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552.
- บุญสูง วังวาร. ศิษย์เก่าวิทยาลัยวนศาสตร์ช่วงปี พ.ศ.2494-2496 และอดีตผู้อำนวยการโรงเรียนป่าไม้แพร่ช่วงปี พ.ศ.2515-2520. สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2560.
- พนม ภัยหน่วย. เทคนิคงานไม้เบื้องต้น. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2526.
- พรศิริ เวียงเก่า. โครงการพิพิธภัณฑสถานป่าไม้. แพร่, 2552.
- พิมพ์พันธุ์ เพชรรัตน์. รักษาการผู้อำนวยการสถาบันประชากรรัฐพิทักษ์ป่า. สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2560.
- เพ็ญสุภา สุขคตะ. เยี่ยมเรือนเือนอดีต. กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน, 2554.
- ไพรวรรณ พรินทรากุล. ทายาทคหบดีท้องถิ่นที่เคยทำงานเป็นเสมียนในบริษัทอีสต์เอเชียติก. สัมภาษณ์, 4 พฤศจิกายน 2560.
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ปี2478, จดหมายถึงนายกรัฐมนตรี, 29 สิงหาคม พ.ศ.2478. หอจดหมายเหตุ.
- ศรีศักร วัลลิโภดม และ วัลย์ลักษณ์ ทรงศิริ. นครแพร่ จากอดีตมาปัจจุบัน : ภูมิโนเวศวัฒนธรรมระบบความเชื่อและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์, 2551.
- สมาคมศิษย์เก่าโรงเรียนป่าไม้แพร่. ตำนานโรงเรียนป่าไม้แพร่. (ม.ป.ท.): (ม.ป.พ), (ม.ป.ป.).
- เสรี ชมพูนมิ่ง. อดีตผู้รับเหมาทำไม้สักในจังหวัดแพร่. สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2560.
- แสงแข ชมพูนมิ่ง. การป่าไม้เมืองแพร่. (ม.ป.ท.): 2548.
- อดุลย์ อดุลวัฒน์ศิริ. ทายาทของสล่าเตียม เวียงกลาง หนึ่งในช่างไม้ที่สร้างคุ้มวงศ์บุรี. สัมภาษณ์, 5 พฤศจิกายน 2560.
- อำนวยการ คอวนิช. เครื่องมือป่าไม้ชนบท. กรุงเทพฯ: สมาคมป่าไม้แห่งประเทศไทย, 2526.

## ภาคผนวก

สามารถดาวน์โหลดรูปตัดในบทที่ 4 เพิ่มเติมได้ที่

<https://drive.google.com/drive/folders/1qLQUXjhdTJSBZNI5nni2VUyc97Xsqy-?usp=sharing>



### ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวปิยะธิดา สายขุน เกิดวันที่ 2 มิถุนายน 2536 ที่จังหวัดชัยภูมิ สำเร็จการศึกษา  
ระดับปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต ภาควิชา สถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรม  
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2559 และเข้าศึกษาต่อใน หลักสูตร วิทยาศาสตร์  
มหาบัณฑิต คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2560

